

**Program Operacyjny
Współpracy Transgranicznej
Polska – Saksonia
2007-2013**

**CCI-Code 2007CB163PO018
Projekt z dnia 23 sierpnia 2007 r.**

Impressum

Niniejszy

Program Operacyjny
Współpracy Transgranicznej
Polska – Saksonia 2007-2013

został przygotowany we współpracy przez Saksońskie Ministerstwo Gospodarki i Pracy oraz polskie Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Przygotowanie Programu zostało sfinansowane ze środków krajowych oraz wspólnotowych w ramach Programu Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A Wolny Kraj Związkowy Saksonia – Rzeczpospolita Polska.

SPIS TREŚCI.....	1
SPIS RYCIN.....	5
SPIS TABEL.....	5
WYKAZ SKRÓTÓW:.....	6
ROZDZIAŁ 1 PODSTAWA I OBSZAR PROGRAMU.....	7
1.2. Wspólny proces programowania.....	9
ROZDZIAŁ 2 SYTUACJA NA OBSZARZE WSPARCIA.....	11
2.1.1 <u>Rozwój transgraniczny</u>	11
2.1.1.1 <u>Położenie przestrzenne</u>	11
2.1.1.2 <u>Ludność</u>	11
2.1.1.3 <u>Gospodarka i nauka</u>	11
2.1.1.4 <u>Turystyka i działalność uzdrowiskowa</u>	13
2.1.1.5 <u>Transport i komunikacja</u>	14
2.1.1.6 <u>Środowisko</u>	15
2.1.1.7 <u>Ład przestrzenny i planowanie regionalne</u>	16
2.1.2 <u>Transgraniczna integracja społeczna</u>	16
2.1.2.1 <u>Kształcenie i szkolenie</u>	16
2.1.2.2 <u>Kultura i sztuka</u>	18
2.1.2.3 <u>Infrastruktura społeczna</u>	18
2.1.2.4 <u>Bezpieczeństwo publiczne</u>	19
2.1.2.5 <u>Współpraca podmiotów</u>	19
2.2 Analiza SWOT.....	21
2.3 Bilans Wdrażania Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A w okresie wsparcia 2000-2006.....	25
ROZDZIAŁ 3 CELE I STRATEGIE PROGRAMU.....	28
3.1 Wyznaczenie celów i strategia.....	28
3.1.1. Strategia spójności.....	28
3.1.2 Przyjęta strategia i jej cele.....	28
3.1.3 Podsumowanie wyników ewaluacji ex ante, w szczególności pod względem oceny ważności i spójności przyjętej strategii.....	30
3.1.4 Podsumowanie wyników strategicznej oceny wpływu na środowisko (SEA).....	31
3.2. Osie priorytetowe i ich cele.....	33
3.2.1. Oś priorytetowa 1 – Rozwój transgraniczny.....	34
3.2.2. Oś priorytetowa 2 – Transgraniczna integracja społeczna.....	41
3.2.3. Pomoc Techniczna.....	47
3.4 Zgodność z politykami krajowymi i wspólnotowymi.....	48
3.4.1 Zgodności z politykami krajowymi.....	48

3.4.2	Spójność z politykami wspólnotowymi.....	49
3.3.3	Zgodność Programu z innymi programami operacyjnymi realizowanymi w obszarze wsparcia i finansowanymi z funduszy strukturalnych	52
	<u>Programy współpracy transgranicznej</u>	52
	<u>Programy operacyjne</u>	52
ROZDZIAŁ 4	WSKAŹNIKI MONITOROWANIA I OCENY	53
4.1	Wskaźniki kontekstowe	54
4.2	Wskaźniki programowe	55
4.3	Kwantyfikowanie wartości docelowych	57
ROZDZIAŁ 5	STRUKTURY ORAZ PROCEDURA WDRAŻANIA PROJEKTÓW	59
5.1.	Zasady wspólnej realizacji	59
5.2.	Regulacje dotyczące zarządzania Programem	59
5.2.1.	Struktura administracyjna.....	59
5.2.1.1.	Instytucja Zarządzająca (IZ)	60
	Koordinator Programu w Polsce (KP)	61
5.2.1.2.	Wspólny Sekretariat Techniczny (WST)	61
5.2.1.4.	Instytucja Certyfikująca (IC).....	63
5.2.1.5.	Kontrolerzy z art 16	64
5.2.1.6.	Instytucja Audytowa (IA).....	64
5.2.2.	Procedury administracyjne	65
5.3.	Zasady zarządzania projektem	66
5.3.1.	Odpowiedzialność za wybór projektów.....	66
5.3.2.	Procedury i kryteria wyboru projektów.....	67
5.3.2.1.	Ustalenia zasadnicze	67
5.3.2.2.	Kształtowanie kryteriów wyboru projektów	67
5.3.2.3	Kształtowanie procedury wyboru wniosków projektowych	68
5.4.	Zasady monitoringu	71
5.4.1.	Odpowiedzialność za monitorowanie Programu.....	71
5.4.2.	Systemy monitoringu i oceny programu	71
5.5.	Zasady informacji i promocji	72
ROZDZIAŁ 6	INDYKATYWNY PLAN FINANSOWY	74
ZAŁĄCZNIK	77

Spis rycin

Mapa 1	Polsko-saksoński obszar wsparcia	8
Tabela 2	Etapy programowania	9
Schemat 3	Analiza SWOT	21
Schemat 4	Cele strategiczne wraz z osiami priorytetowymi	29
Schemat 5	Schemat merytorycznej realizacji osi priorytetowych	33
Schemat 6	Oś priorytetowa 1 – Wkład w realizację Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla Spójności	37
Schemat 7	Cele szczegółowe osi priorytetowej	39
Schemat 8	Kategorie interwencji osi priorytetowej 1	40
Schemat 9	Oś priorytetowa 2 – Wkład w realizację Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla Spójności	44
Schemat 10	Cele szczegółowe osi priorytetowej 2	45
Schemat 11	Obszary interwencji osi priorytetowej 2	46
Schemat 12	Kategorie interwencji Pomocy Technicznej	48
Schemat 13	Wskaźniki kontekstowe	54
Schemat 14	Wskaźniki do monitorowania finansowego i rzeczowego procesu wdrażania Programu	56
Schemat 15	Skwantyfikowane cele do monitorowania wdrażenia finansowego i rzeczowego	58
Schemat 16	Schemat przepływu środków finansowych	66
Schemat 17	Procedura	70
Schemat 18	Przebieg procesu programowania i włączenia podmiotów	77
Schemat 19	Przegląd Strategicznej Oceny Wpływu na Środowisko	80
Schemat 20	Lista potencjalnych beneficjentów	80

Spis tabel

Tabela 1	Roczna kwota maksymalna wkładu EFRR	74
Tabela 2	Wspólna indykatorywna tabela finansowa 2007-2013	75
Tabela 3	Wspólna indykatorywna tabela podziału na kody interwencji 2007-2013	76

Wykaz skrótów:

KM	Komitet Monitorujący
IC	Instytucja Certyfikująca
BLZ	Kod banku (Bankleitzahl)
CO ₂	Dwutlenek węgla
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
WE	Wspólnota Europejska
ESF	Europejski Fundusz Społeczny
UE	Unia Europejska
DG Regio	Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej w Komisji Europejskiej
WST	Wspólny Sekretariat Techniczny
WIZ IR III A	Wspólna Instytucja Zarządzająca Interreg III A
IHK	Izba Przemysłowo Handlowa (Industrie- und Handelskammer)
KE	Komisja Europejska
FMP	Fundusz Małych Projektów
Mln	Milion
MRR	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego RP
NGO	Non-Governmental Organization; Organizacja pozarządowa
NUTS	Nomenclature des unités territoriales statistiques
KK	Koordinator Krajowy w Polsce
RPK	Regionalny Punkt Kontaktowy
RPO	Regionalny Program Operacyjny
SAB	Sächsische Aufbaubank (Saksoński Bank Odbudowy)
SMWA	Sächsisches Staatsministerium für Wirtschaft und Arbeit (Saksońskie Ministerstwo Gospodarki i Pracy)
SPA	Special Protection Areas – Vogelschutzgebiete (Obszary chronione)
SO ₂	Dwutlenek siarki (Schwefeldioxid)
SEA	Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats
IZ	Instytucja Zarządzająca

Rozdział 1 Podstawa i obszar Programu

Niniejszy Program został przygotowany na podstawie art. 7 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 Rady z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności łącznie z Wykazem obszarów kwalifikowanych do wsparcia (Decyzja Komisji z dnia 31 października 2006 r.) przez Wolny Kraj Związkowy Saksonia i Rzeczpospolitą, Polską

Obszar wsparcia po stronie saksońskiej obejmuje powiaty graniczne¹ Niederschlesischer Oberlausitzkreis und Löbau – Zittau oraz miasto na prawach powiatu Görlitz.

Ponadto włączone zostają tereny graniczące z obszarem kwalifikowalnym do wsparcia.² Dotyczy to powiatów Kamenz i Bautzen oraz miasta na prawach powiatu Hoyerswerda. Obszary te, objęte regułą elastyczności, należą już do istniejącego obszaru wsparcia Programu Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A 2000-2006 pomiędzy Wolnym Krajem Związkowym Saksonia a Republiką Czeską i wniosły odpowiedni wkład w realizację Programu. Włączenie tych obszarów do nowego Programu uzasadnione jest zapewnieniem ciągłości a także faktem, że po stronie saksońskiej obszar wsparcia ma niewielki zasięg na poziomie NUTS III. W związku z tym zakłada się, że włączenie tych obszarów będzie stanowiło dodatkowy impuls dla obszaru wsparcia dzięki stworzeniu większego potencjału dla ewentualnej współpracy.

Obszar wsparcia po stronie polskiej obejmuje

- w województwie *dolnośląskim* podregion jeleniogórsko-wałbrzyski, tj. powiaty: zgorzelecki, bolesławiecki, lubański, lwówecki, złotoryjski, jeleniogórski, kamiennogórski, jaworski, wałbrzyski, świdnicki, ząbkowicki, kłodzki, dzierzoniowski, strzeliński oraz miasto na prawach powiatu Jelenia Góra,
- w województwie *lubuskim* podregion zielonogórski, tj. powiaty żarski, żagański, krośnieński, zielonogórski, nowosolski, wschowski, świebodziński oraz miasto Zielona Góra.

Obszary te odpowiadają według przyjętej statystyki poziomowi NUTS III.

Obszar wsparcia we właściwym stopniu reprezentuje polską część regionu przygranicznego. W związku z tym nie wykazuje się dodatkowych obszarów kwalifikowanych na podstawie art. 21 (1) Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006.

Wspólny obszar wsparcia obejmuje łącznie powierzchnię 22 745 km². Z tego na polską część przypada 18 248 km², co odpowiada 80% całkowitej powierzchni wspólnego obszaru wsparcia. Na część saksońską przypada 4 497 km², łącznie z obszarami przyłączonymi zgodnie z regułą elastyczności. Odpowiada to 20% powierzchni wspólnego obszaru wsparcia. Z tego na powiaty Wolnego Kraju Związkowego Saksonia, włączone zgodnie z regułą elastyczności, przypada łącznie 2 391 km².

Wspólny obszar wsparcia liczy łącznie 2 599 632 mieszkańców, z tego w polskiej części 1 950 252 mieszkańców, co stanowi 75% procent ogółu ludności. Na saksońską część (łącznie z obszarami przyłączonymi zgodnie z regułą elastyczności) przypada 649 380 mieszkańców (25%).

¹ Według stanu z dnia 1 stycznia 2007 r.

² Obszar, w odniesieniu do którego zastosowana zostaje zasada elastyczności zgodnie z art. 21 (1) Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Na projekty realizowane na tym obszarze może przypadać maksymalnie 20% ogólnych wydatków.

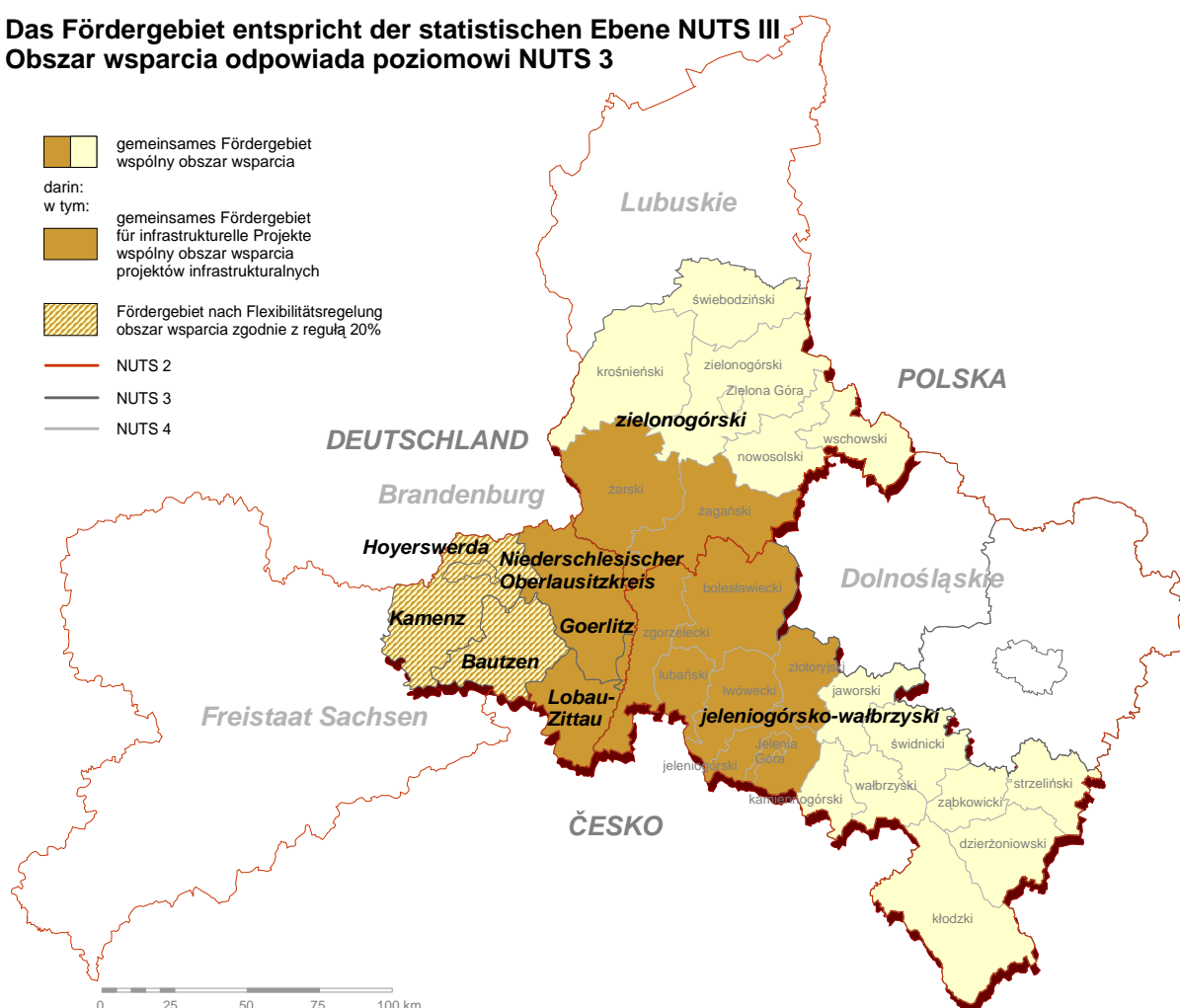
W celu zagwarantowania pełnego efektu transgranicznego obszar wsparcia w części polskiej dla realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych (infrastruktura drogowa i ochrony środowiska) obejmuje:

- na terenie województwa dolnośląskiego powiaty leżące bezpośrednio przy granicy: zgorzelecki, bolesławiecki, lubański, lwówecki, złotoryjski, jeleniogórski oraz miasto na prawach powiatu Jelenia Góra,
- na terenie województwa lubuskiego powiaty leżące bezpośrednio przy granicy: żarski i żagański.

Obszar wsparcia w części saksońskiej w odniesieniu do projektów infrastrukturalnych nie ulega zmianie.

Mapa 1 Polsko-saksoński obszar wsparcia

**Das Fördergebiet entspricht der statistischen Ebene NUTS III.
Obszar wsparcia odpowiada poziomowi NUTS 3**

Współpraca transgraniczna w wspólnym obszarze wsparcia ma już długoletnią tradycję, między innymi poprzez realizację wspólnego celu wspierania współpracy transgranicznej w ramach ściśle ze sobą powiązanych Programów Phare Cross-Border-Cooperation (Phare CBC) oraz Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A. Wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej w dniu 1 maja 2004 r. współpracę polsko-saksońską, rozpoczętą w ramach Programu Phare CBC, kontynuowano w ramach Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A. Do rozwoju współpracy transgranicznej przyczynia się również w istotny sposób działalność istniejących w obszarze wsparcia euroregionów: Sprewa-Nysa-Bóbr, Neisse-Nisa-Nysa.

Niniejszy Program opracowany został we współpracy między partnerami z Polski i Saksonii. Uwzględnia on warunki geograficzne i społeczno-ekonomiczne obszaru, określa strategię i cele, ustala priorytety oraz opisuje struktury i zasady współpracy. Nawiązuje przy tym do doświadczeń minionego okresu wsparcia w ramach Programu Interreg III A.

W odniesieniu do realizacji Programu Operacyjnego kompetencje krajowe zdefiniowane zostają w porozumieniu dwustronnym pomiędzy Wolnym Krajem Związkowym Saksonia a Rzeczypospolitą Polską.

1.2. Wspólny proces programowania

Dla opracowania Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej między Saksonią i Polską 2007-2013 w ramach Celu Europejska Współpraca Terytorialna powołana została bilateralna grupa robocza złożona z przedstawicieli Wspólnej Instytucji Zarządzającej Interreg III A oraz polskiego Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, która od czerwca 2006 r. odbywała regularne spotkania. Podczas spotkań i warsztatów przedstawiciele Polski i Saksonii informowali się nawzajem o aktualnym stanie uzgodnień wewnętrznych oraz wspólnie planowali dalsze postępowanie w zakresie programowania.

Do opracowywania założeń szczególnie znaczących dla pogranicza polsko-saksońskiego do dyskusji merytorycznej włączono ekspertów poszczególnych resortów Rządu Krajowego Saksonii, przedstawicieli władz samorządowych województw dolnośląskiego i lubuskiego oraz polskich ministerstw. Ponadto w proces ustaleń dotyczących merytorycznej i proceduralno – technicznej strony procesu programowania zostali włączeni również partnerzy społeczno – gospodarczy. Nastąpiło to poprzez przeprowadzenie po obu stronach granicy konsultacji społecznych zgodnie z art. 11 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006. O stanie prac nad dokumentem programowym informowani byli członkowie Komitetu Monitorującego Programu Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A Wolny Kraj Związkowy Saksonia – Rzeczpospolita Polska (województwo dolnośląskie) 2000-2006.

Szczególnie przy opracowywaniu wspólnej podstawy wsparcia, mającej w jednakowej mierze znaleźć zastosowanie do polskich jak i saksońskich beneficjentów w okresie wsparcia 2007-2013, intensywnie zaangażowane były resorty branżowe oraz jednostki samorządowe województw dolnośląskiego i lubuskiego.

Procesowi programowania towarzyszyły konsultacje z istotnymi partnerami w każdym kraju, a ich wyniki podsumowywano podczas posiedzeń grupy roboczej.

Poniższa tabela prezentuje znaczące etapy procesu programowania. Szczegółowe przedstawienie procesu programowania oraz zaangażowania właściwych podmiotów zawiera załącznik do dokumentu.

Tabela 2 Etapy programowania

Etap programowania	Okres	Zaangażowane podmioty
Ukonstytuowanie się bilateralnej grupy roboczej	czerwiec 2006	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Instytucja Zarządzająca
Analiza zaleceń prawnych dla programowania Celu 3	czerwiec - wrzesień 2006	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Instytucja Zarządzająca
Ukonstytuowanie się bilateralnej grupy redakcyjnej	sierpień - wrzesień 2006	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Instytucja Zarządzająca, Urzędy marszałkowskie województw dolnośląskiego i lubuskiego
Analiza wspólnych przedmiotów wsparcia	wrzesień – listopad 2006	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Instytucja Zarządzająca, Urzędy marszałkowskie województw dolnośląskiego i lubuskiego, Saksońskie resorty branżowe

Przeprowadzenie ewaluacji ex ante wraz ze strategiczną oceną wpływu na środowisko ³	grudzień 2006 - lipiec 2007	Wykonawca - ISW Institut für Strukturpolitik und Wirtschaftsförderung gemeinnützige Gesellschaft mbH (Instytut Polityki Strukturalnej i Wspierania Gospodarki sp. z o.o.) w porozumieniu z grupą redakcyjną
Konsultacje i uzgodnienia odnośnie wspólnych struktur wdrażania	od stycznia 2007	Bilateralna grupa redakcyjna Saksońskie resorty branżowe
Opracowanie redakcyjne Dokumentu Programowego	od listopada 2006	Instytucja Zarządzająca Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
Zaangażowanie szczebla rządowego obu stron we wspólny Dokument Programowy	sierpień-wrzesień 2007	Instytucja Zarządzająca, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
Przedłożenie Dokumentu Programowego Komisji Europejskiej	wrzesień 2007	Instytucja Zarządzająca

Zgodnie z art. 48 pkt. 2 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 Program musi zostać poddany ocenie ex ante. Opracowanie ewaluacji zlecono wykonawcy Institut für Strukturpolitik und Wirtschaftsförderung gemeinnützige Gesellschaft mbH (Instytutowi Polityki Strukturalnej i Wspierania Gospodarki sp. z o.o.) (ISW). Ocena ex ante towarzyszy procesowi programowania. W jej trakcie wykonawca oceny oprócz analizy sytuacji na obszarze przygranicznym dokonał również oceny przyjętej strategii oraz celów, a także udzielał wskazówek, które przyczyniły się do zmiany pierwotnie planowanej strategii.

Zwłaszcza w zakresie opracowywania systemu wskaźników ewaluator współpracował ściśle z grupą redakcyjną.

Zgodnie z zaleceniami dyrektywy 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001) należy po raz pierwszy również w zakresie współpracy transgranicznej w ramach Celu Europejska Współpraca Terytorialna przeprowadzić Strategiczną Ocenę Wpływu na Środowisko³. Ewaluator ISW przeprowadził ją dla Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 w ramach oceny ex ante.

Dzięki uwzględnieniu aspektu wpływu na środowisko na początkowym etapie programowania, zapewnione jest wczesne rozpoznanie najsilniejszych negatywnych skutków dla środowiska, które mogłyby powstać wskutek pojedynczych działań przewidzianych w ramach Programu. Tym samym możliwe będzie ewentualne uniknięcie bądź przynajmniej zmniejszenie tych skutków. Podsumowanie wyników strategicznej oceny wpływu na środowisko zawiera rozdział 3.1.4..

Dokument programowy uwzględnia zalecenia Ewaluatora oraz najbardziej istotne doświadczenia i wyniki oceny minionego okresu wsparcia.

³ Przegląd poszczególnych etapów prac w zakresie strategicznej oceny wpływu na środowisko znajduje się w załączniku.

Rozdział 2 Sytuacja na obszarze wsparcia

2.1 Opis sytuacji na obszarze wsparcia

2.1.1 Rozwój transgraniczny

2.1.1.1 Położenie przestrzenne

Struktura osiedleńcza obszaru wsparcia ma w większości charakter wiejski. Składa się na nią 117 miast (przeważnie małej wielkości) oraz 170 wsi. Około jednej trzeciej ludności mieszka w miastach i około jednej trzeciej na wsi. Do większych miast na obszarze wsparcia należą Wałbrzych, Zielona Góra, Jelenia Góra (Polska) oraz Görlitz i Hoyerswerda (Niemcy). Przypada na nie około jednej szóstej całkowitej liczby ludności. Najbliższymi centrami o znaczeniu ponadregionalnym są Wrocław (stolica województwa dolnośląskiego) oraz Drezno (stolica Wolnego Kraju Związkowego Saksonia). Dla części obszaru wsparcia położonego na terenie województwa lubuskiego znaczenie ma ponadto bliska odległość od Berlina, stolicy Niemiec.

Granica pomiędzy Saksonią a Rzeczypospolitą Polską rozciąga się na długości 112 km. Nysa Łużycka jako rzeka graniczna stanowi naturalną barierę oddzielającą polską i saksońską część obszaru wsparcia.

2.1.1.2 Ludność

W ciągu minionych dziesięciu lat liczba mieszkańców obszaru wsparcia wykazywała tendencję spadkową rzędu ok. 6,7%, przy czym po stronie saksońskiej (-11,4%) była ona silniejsza niż po stronie polskiej. Ponadto spadek w bezpośrednim obszarze przygranicznym okazał się silniejszy niż w rejonach oddalonych od granicy. Negatywna tendencja rozwojowa liczby mieszkańców w obszarze wsparcia związana jest zarówno z ujemnym bilansem narodzin, jak i z ujemnym bilansem migracyjnym. Zwłaszcza w saksońskiej części obszaru wsparcia stwierdzić należy silną tendencję odpływową.

Około 70% ludności znajdowało się w 2005 r. w wieku produkcyjnym (od 15 do 64 roku życia). Dalsze 14,3 % mieszkańców miało poniżej 15 lat, a 15,6% powyżej 64 lat. Porównując obydwie części obszaru wsparcia należy stwierdzić znaczące różnice w strukturze wiekowej ludności. Po stronie saksońskiej średnia wieku jest o wiele wyższa niż po stronie polskiej. Odsetek dzieci i młodzieży jest w Saksonii wyraźnie niższy, natomiast osób w wieku powyżej 64 roku życia znacznie wyższy niż po polskiej stronie obszaru wsparcia. Jak sugerują dane, należy się spodziewać, iż proces starzenia, który z dzisiejszego punktu widzenia wypada bardziej drastycznie po stronie saksońskiej, w przyszłości będzie postępował na całym obszarze wsparcia.

2.1.1.3 Gospodarka i nauka

Gospodarka

Pod względem dobrobytu i wydajności gospodarczej nadal istnieją istotne różnice na obszarze wsparcia. Po stronie saksońskiej poziom dobrobytu w roku 2004 był o 40% wyższy niż po polskiej stronie obszaru wsparcia. W stosunku do średniej wartości UE region saksoński osiągnął w roku 2004 około 72% średniego poziomu dobrobytu 25 krajów członkowskich, natomiast region jeleniogórsko – wałbrzyski 41% i zielonogórski 46%.

W strukturze przedsiębiorstw dominują – po stronie polskiej w znacznie większym stopniu niż po saksońskiej – mikroprzedsiębiorstwa oraz osoby prowadzące działalność gospodarczą. Średnia ilość przedsiębiorstw przypadająca na 1000 mieszkańców łącznie dla całego obszaru wsparcia wynosi 80. Przy czym po stronie saksońskiej wskaźnik ten wynosi około 30 przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców, gdy tymczasem po stronie polskiej jest on ponad

trzykrotnie większy. W sektorowej strukturze gospodarki obszaru wsparcia największe znaczenie ma dziedzina usług, na którą przypada 57% osób zawodowo czynnych. Około jednej trzeciej jest zatrudnionych w sektorze rzemiosła produkcyjnego, prawie co dziesiąta osoba czynna zawodowo zatrudniona jest w sektorze rolnictwa, leśnictwa lub rybołówstwa. Tym samym obszar wsparcia na tle międzynarodowym, w porównaniu z regionami o najbardziej dynamicznej gospodarce, charakteryzuje się wysokim udziałem sektora pierwotnego i wtórnego oraz rozwojem usług na poziomie niższym niż przeciętny.

Liczba zatrudnionych na obszarze wsparcia wynosiła w roku 2004 około 641 000 osób. W porównaniu do liczby mieszkańców regionu oznacza to średnie zagęszczenie miejsc pracy wielkości 248 osób zawodowo czynnych na 1000 mieszkańców. Przy tym część saksońska obszaru wsparcia jest niemal dwukrotnie zasobniejsza w miejsca pracy. Taki stan znacznej dysproporcji w ofercie miejsc pracy może przy swobodnym przepływie siły roboczej doprowadzić do rosnącej konieczności wyrównania tych różnic.

Poziom kwalifikacji zawodowych ludności czynnej zawodowo tak po polskiej jak po saksońskiej stronie oceniany jest zasadniczo jako dobry. Jednakże z powodu utrzymującego się odpływu siły roboczej (dotyczącego osób młodych i dobrze wykwalifikowanych), jak również wysokiego poziomu bezrobocia, pojawia się tendencja spadkowa. Wskutek tego w wielu sektorach rynku pracy już dziś odczuwalny jest brak wykwalifikowanej siły roboczej. Biorąc pod uwagę przytoczone prognozy demograficzne można oczekiwać, że w perspektywie lat problem ten we wszystkich dziedzinach cząstkowych jeszcze dalej się pogłębi.

Mimo faktu, że w okresie od 2002 do 2004 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych zmalała o ok. 7%, bezrobocie po polskiej i saksońskiej stronie obszaru wsparcia znajduje się na porównywalnie wysokim poziomie. Łącznie pod koniec 2004 r. zarejestrowano na obszarze wsparcia ok. 275 000 osób bezrobotnych. Statystyka wykazuje, że na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym przypada 15 bezrobotnych.⁴ W bezpośrednim rejonie przygranicznym kwota ta jest jeszcze nieco wyższa.

Stosunki gospodarcze pomiędzy przedsiębiorstwami polskimi i saksońskimi w rejonie przygranicznym uległy w minionych latach dalszej poprawie, zwłaszcza po wstąpieniu Polski do UE. Mimo to poziom współpracy – również ze względu na uwarunkowane historycznie, wieloletnie odcięcie – nadal jest niski, zatem miałyby szansę wzrosnąć. Za najważniejsze czynniki hamujące tworzenie powiązań gospodarczych uznaje się brak znajomości języka, przeszkody w egzekwowaniu roszczeń prawnych, jak również trudności w poszukiwaniu i doborze wiarygodnych partnerów handlowych oraz zdobywaniu informacji gospodarczych.⁵

Nauka

Region dysponuje znaczącym potencjałem badawczo-rozwojowym (B+R), który jednak związany jest w przeważającej części z publicznymi placówkami badawczymi, zwłaszcza szkołami wyższymi mającymi siedzibę w regionie. Potencjał badawczo-rozwojowy prywatnych przedsiębiorstw jest w porównaniu z tym stosunkowo słabo rozwinięty.^{6, 7}

Po polskiej stronie obszaru wsparcia zarówno w regionie zielonogórskim jak i jeleniogórsko-wałbrzyskim istnieje większa liczba szkół wyższych oraz ich filii lub ośrodków doradczych. Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu posiada Wydział Gospodarki Regionalnej i Turystyki w Jeleniej Górze. Wydział ten podtrzymuje współpracę z partnerami niemieckimi i czeskimi w Euroregionie Nysa, w szczególności z Międzynarodowym Instytutem Nauk w Zittau

4 Oficjalne dane na temat liczby bezrobotnych, liczone jako iloraz liczby bezrobotnych i zatrudnionych, są jeszcze znacznie wyższe, tzn. o ok. 10 punktów procentowych.

5 IHK Dresden: Ein Jahr EU-Erweiterung – Eine erste Bilanz der Unternehmen. Dresden 2005

6 2020 Strategia Rozwoju Dolnego Śląska. Załącznik do Uchwały nr XLVIII/649/2005 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z 30 listopada 2005 r. Wrocław,

7 Projektkonsortium Inno Dreiländereck: Technologie-und Innovationswerkstatt im Dreiländereck. Endbericht, Bautzen, Dezember 2004

(Internationales Hochschulinstitut Zittau). Ten ostatni stanowi istotny węzeł dla transgranicznej działalności w zakresie badań naukowych i działalności dydaktycznej w regionie. Wraz z włączeniem regionu zielonogórskiego do obszaru wsparcia otwierają się w stosunku do Programu Interreg Saksonia – Polska 2000-2006 dodatkowe możliwości nawiązania współpracy w dziedzinie naukowo-badawczej. Wydział w Zielonej Górze przejmując w ten sposób zadania z zakresu badań i transferu technologicznego. Po saksońskiej stronie obszaru wsparcia istnieje ponadto znaczący potencjał innowacyjno-badawczy w postaci Szkoły Wyższej Techniki, Gospodarki i Nauk Społecznych w Zittau/Görlitz (Hochschule für Technik, Wirtschaft und Sozialwesen Zittau/Görlitz). Profil tej szkoły wyższej również w znaczącym stopniu ukierunkowany jest na potrzeby regionu dzięki istnieniu wydziałów przyrodniczego, inżynierskiego i ekonomicznego, jak również wydziału nauk społecznych i języków obcych.

Najważniejszymi placówkami transferu technologii są po stronie saksońskiej obszaru wsparcia centra technologiczne w Hoyerswerda, Niesky, Bautzen i Zittau, jak również Centrum Badań Stosowanych przy Wyższej Szkole Zittau/Görlitz. Po polskiej stronie, w obrębie dolnośląskiego obszaru wsparcia, znajdują się Centrum Innowacyjne w Noworudzkiem Parku Przemysłowym, a także dwa parki technologiczne (w fazie tworzenia) w Wałbrzychu i Szczawnie Zdroju. Dalszą godną odnotowania instytucją jest Dolnośląskie Centrum Zaawansowanych Technologii (DCZT), tworzące strukturę sieciową złożoną z naukowców z regionu oraz z terenu całej Polski. W przypadku lubuskiego obszaru wsparcia należy wskazać na w/w Centrum Transferu Technologii przy Uniwersytecie Zielonogórskim.

2.1.1.4 Turystyka i działalność uzdrowiskowa

Obszar wsparcia dysponuje atrakcyjnymi warunkami naturalnymi i przestrzennymi oraz warunkami o znaczeniu historyczno-kulturowym dla rozwoju turystyki. Ponadto w dalszej perspektywie działalność lecznicza i uzdrowiskowa stanowi dla części obszaru wsparcia znaczący czynnik ekonomiczny.

Region jeleniogórsko – wałbrzyski należy tu do wiodących rejonów uzdrowiskowych Polski. Obfituje on w źródła mineralne i lecznicze. Baza infrastrukturalna uzdrowisk składa się z ponad 50 szpitali i placówek uzdrowiskowych, dysponujących łącznie ponad sześcioma tysiącami łóżek. Ponadto wielu kuracjuszy w kurortach korzysta z usług medycznych ambulatoryjnie. Istnieją także inne sanatoria służące rehabilitacji i prewencji. W saksońskiej części obszaru wsparcia istnieją dwa kurorty posiadające status uzdrowisk państwowych (Bad Muskau, Johnsdorf).

Potencjał turystyczny znaczący dla regionu tkwi m. in. w dziedzinie wędrówek pieszych i rowerowych (np. trasa rowerowa wzdłuż Nysy Łużyckiej), a także związany jest z miejscami i budowlami sakralnymi położonymi w obszarze wsparcia, a ciekawymi z punktu widzenia historii sztuki.⁸ W lubuskiej części obszaru wsparcia potencjał widoczny jest głównie w turystyce konnej, wodnej i myśliwskiej.⁹

Poziom infrastruktury turystycznej jest regionalnie zróżnicowany. W ostatnich latach ilość miejsc noclegowych oraz oferta hotelarsko – gastronomiczna ogólnie znacznie się powiększyły. Przy tym wielkość oferty po polskiej i saksońskiej stronie jest porównywalna. Za punkt krytyczny należy uznać ukierunkowanie infrastruktury na wykorzystanie sezonowe. Wprawdzie zapoczątkowano już zmiany i stworzono rozwiązania alternatywne na okres po sezonie, ale są one niewystarczające. Na obszarach położonych w bezpośrednim sąsiedztwie granicy potencjał gospodarczy sektora usług turystycznych jest po stronie saksońskiej znacznie bardziej rozwinięty niż po stronie polskiej. Również stopień wykorzystania istniejących miejsc noclegowych wypada po stronie saksońskiej znacznie korzystniej niż po stronie polskiej.

8 Por. np. FUTOUR: Tourismusleitbild der Euroregion Neiße-Nisa-Nysa. Dresden 1999.

9 Regionomica: Entwicklungs-und Handlungskonzept Euroregion Spree-Neiße-Bober. Endfassung. Berlin, Oktober 2006.

Szczególne szanse regionu, wyróżniające go na tle innych obszarów turystycznych, tkwią w różnorodnej ofercie wykraczającej poza granice krajów. Dla wykorzystania tej szansy konieczne jest skoordynowanie rozwoju turystyki. W tym kontekście ważna jest zarówno wzmożona komunikacja między podmiotami oraz łączenie ofert w sieć, jak i kierowanie informacji celowo do konkretnych turystów. Specyficzny, transgraniczny charakter oferty turystycznej wymaga informacji wielojęzycznej. W ogólnej ocenie strategia rozwoju turystyki opracowana dla Euroregionu Nysa,¹⁰ jak również strategia turystyczna Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr,¹¹ wskazują na ważne punkty w zakresie rozwoju turystyki, do których należy nawiązać również w przyszłych latach.

2.1.1.5 Transport i komunikacja

Wraz z rozszerzeniem Unii Europejskiej obszar wsparcia utracił położenie peryferyjne, co znajduje odzwierciedlenie w znacznym wzroście ruchu transportowego. Niezwykle wzrosło przede wszystkim obciążenie z tytułu międzyregionalnego transportu towarowego i osobowego. Ale również i tzw. mały ruch graniczny znacznie zyskał na znaczeniu. Zbudowano i zmodernizowano cały szereg ważnych połączeń komunikacyjnych. Mimo to pozostały znaczące braki. Na podstawie prognoz średnio- i długofalowych, przewidujących dalszy znaczny wzrost transgranicznego ruchu samochodów osobowych i ciężarowych, można przewidzieć, że zaistnieje potrzeba dodatkowych działań. Ze strony przedsiębiorstw z regionu jako szczególne trudności we współpracy wskazywane są mała ilość połączeń granicznych oraz złe warunki drogowe na istniejących połączeniach granicznych pomiędzy Polską i Saksonią.¹² Z dzisiejszego punktu widzenia transgraniczne połączenie obszaru wsparcia za pośrednictwem regionalnego osobowego transportu publicznego również jest niezadowolające. Pomiędzy Saksonią a Polską czynne są jedynie dwie transgraniczne linie autobusowe.

Na podstawie sytuacji wyjściowej i prognoz widać szerokie potrzeby inwestycyjne w zakresie sieci transportowych w obszarze wsparcia. Jednakże w stosunku do rozmiarów i celów Programu uzasadnione wydaje się jedynie usuwanie tzw. wąskich gardeł i braków w ścisłym obszarze przygranicznym w celu wspierania mobilności transgranicznej w obrębie regionu. Z tego punktu widzenia priorytetem należałoby uczynić rozbudowę połączeń granicznych i odpowiedniego dojazdu do nich, a także rozwój transgranicznych koncepcji regionalnego osobowego transportu publicznego. Aktualne plany przewidują zwiększenie liczby drogowych połączeń granicznych pomiędzy Saksonią a Polską do 10 w roku 2010 i 15 w 2015 roku.¹³ Oznaczałoby to podwojenie ich liczby w stosunku do stanu bieżącego (7), a tym samym istotne odciążenie dla ruchu transgranicznego.

Ogólnie rzecz biorąc staje się widoczne, iż w odniesieniu do poziomu rozwoju społeczeństwa informacyjnego nadal jeszcze istnieją znaczne różnice między Niemcami i Europą Zachodnią a Polską. Jednakże tak Polska, jak i inne nowe kraje członkowskie UE, odnotowały silny wzrost rynków IKT (hardware, software, usługi). W przypadku niektórych wskaźników kluczowych, jak np. ilość połączeń internetowych i wskaźnik korzystania z komputerów, ma miejsce proces dościgania krajów Europy Zachodniej.¹⁴ Analizy specjalistyczne wskazują, że po polskiej stronie obszaru wsparcia obszary wiejskie wykazują w stosunku do obszarów miejskich znaczne opóźnienie w rozwoju.¹⁵

10 Por. np. FUTOUR: Tourismusleitbild der Euroregion Neiße-Nisa-Nysa. Dresden 1999.

11 Reppel+Lorenz: Entwicklungsstrategie zur grenzüberschreitenden Vernetzung des Tourismus in der Euro-region Spree-Neiße-Bober, Berlin 1999.

12 IHK Dresden: Ein Jahr EU-Erweiterung – Eine erste Bilanz der Unternehmen. Dresden 2005.

13 Wykład Dr. Wunderlich (SMWA) „Verkehrliche Herausforderungen in der sächsisch-polnischen und sächsisch-tschechischen Grenzregion“. Drezno, 06.11.2006

14 tns infratest: Monitoring Informationswirtschaft. 9. Faktenbericht 2006. München, April 2006

15 2020 Strategia Rozwoju Dolnego Śląska. Załącznik do Uchwały nr XLVIII/649/2005 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z 30 listopada 2005 r. Wrocław. Rozdział 4.2 oraz Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Brandenburgia – Polska (Województwo Lubuskie) 2007 – 2013. Cel „Europejska Współpraca Terytorialna“, wersja 2, Potsdam/Zielona Góra, 22.11.2006. rozdział 4.3

Ze strony rynku impuls do rozwoju i wdrażania transgranicznych interfejsów, baz danych, systemów informacyjnych i innych aplikacji są w obszarze wsparcia obecnie jeszcze słabe. Tutaj wsparcie może i powinno stanowić dodatkowy impuls do rozwoju.

2.1.1.6 Środowisko

Spora część obszaru wsparcia była przez dłuższy okres czasu, przede wszystkim ze względu na nieprzyjazną dla środowiska eksploatację przemysłową, narażona na znaczne obciążenia i degradację. Wyniki analiz ostatnich lat pokazują przeważnie pozytywny trend w rozwoju.

I tak, w wyniku modernizacji lub unieruchomienia obiektów przemysłowych, znacznie zredukowana została emisja szkodliwych substancji. Wskutek tego obniżył się poziom obciążenia zdrowotnego dla ludności, emisja gazów cieplarnianych oraz wielkość szkód na terenach leśnych.

Dwutlenek węgla ma największy udział w efekcie cieplarnianym spowodowanym przez działalność człowieka. Redukcja emisji dwutlenku węgla stanowi więc z racji tego centralny czynnik w ochronie środowiska. Od 1990 roku emisja dwutlenku węgla w Saksonii zmniejszyła się o ponad połowę. Związane jest to przede wszystkim z restrukturyzacją w przemyśle. W sektorach transportowym i budżetowym natomiast wartości te wzrastały do 1998 r., po czym zaczynały maleć (transport) bądź zatrzymywały się na stałym poziomie (budżet). Uruchomienie trzech nowych bloków elektrowni w 2000 r. doprowadziło do wzrostu emisji gazów przemysłowych.¹⁶ Zarówno w Saksonii, jak i w polskiej części obszaru wsparcia wielkość emisji dwutlenku węgla w ostatnich latach wzrosła. Śląsk jest miejscem lokalizacji największych podmiotów emitujących zanieczyszczenia. Na obszarze wsparcia należącym do województwa lubuskiego emisje pochodzące z wielkich obiektów przemysłowych są stosunkowo niewielkich rozmiarów.

Dwutlenek siarki jest dla atmosfery ważnym czynnikiem obciążającym, a tym samym czynnikiem warunkującym proces kwaśnego zanieczyszczenia wody i gleby. Obciążenie atmosfery poprzez emisję dwutlenku siarki zmniejszyło się w Saksonii od 1995 do 2005 roku o ok. 85%. Wartość graniczna dla ochrony ekosystemów i zdrowia człowieka zgodnie z wytycznymi 1999/30/EG przekraczana jest znacznie od 1998 na wszystkich stacjach pomiarowych obszaru wsparcia.¹⁷ Z analiz na rok 2006 przeprowadzonych na Dolnym Śląsku wynika, że koncentracja dwutlenku siarki w przeważającej części regionu utrzymywała się na niskim poziomie. Jedynie w powiecie wałbrzyskim stwierdzono przekroczenie wartości granicznej.

Rozbudowa infrastruktury odprowadzającej ścieki, a także inne środki doprowadziły do stopniowej poprawy jakości wody. Stopień podłączenia gospodarstw domowych w Saksonii do kanalizacji miejskiej podniósł się w okresie od 1990 do 2004 r. z 56% do 80%. W dzielnicy rządowej Drezno, do której przynależy saksońska część obszaru wsparcia, wskaźnik podłączenia wynosił w 2004 r. aż 85,5%. Dzięki temu systematycznie mogło się zmniejszać zanieczyszczenie wód przez działalność oczyszczalni komunalnych. W polskiej części obszaru wsparcia, przede wszystkim na terenach wiejskich, stopień podłączenia gospodarstw domowych do systemu kanalizacji nie jest jeszcze tak zaawansowany.

Obszar wsparcia dzięki swojemu naturalnemu położeniu charakteryzuje się dużą różnorodnością ekosystemów, gatunków roślin i zwierząt oraz typów krajobrazów. Intensywna eksploatacja natury i krajobrazu w ostatnich dziesięcioleciach doprowadziła jednak do dramatycznych zmian w stanie liczbowym rodzimych roślin i zwierząt. Drzewostan zarówno w polskiej jak i saksońskiej części obszaru wsparcia w ostatnich latach uległ powiększeniu. Rozmiary ubytków leśnych wykazują tendencję spadkową.

¹⁶ [http://www.smul.sachsen.de/de/wu/klimaschutz/downloads/Klimaschutzbericht_2005_011105\(1\).pdf](http://www.smul.sachsen.de/de/wu/klimaschutz/downloads/Klimaschutzbericht_2005_011105(1).pdf)

¹⁷ Landesentwicklungsbericht 2006, str. 116

Ogólnie rzecz biorąc można stwierdzić, że niezależnie od ewentualnego oddziaływania planowanego programu wsparcia, w najbliższych latach można liczyć na dalszy pozytywny rozwój sytuacji w odniesieniu do dóbr chronionych, takich jak woda, powietrze / klimat, ludność / zdrowie oraz dobra kulturowe i materialne. W przeciwieństwie do tego, w przypadku dóbr chronionych, takich jak gleba, krajobraz i różnorodność biologiczna, nie można oczekiwać znaczącej poprawy, a nawet częściowo należy się spodziewać dalszych strat.

2.1.1.7 Ład przestrzenny i planowanie regionalne

Stabilną podstawę dla integracji obszaru wsparcia po obu stronach granicy oraz wspólnego wykorzystania istniejących zasobów i potencjału można stworzyć poprzez ściślejszą koordynację planowania przestrzennego. Dlatego znaczna rola w kontekście długofalowego rozwoju obszaru wsparcia przypada działaniom służącym transgranicznemu zharmonizowaniu planów zagospodarowania przestrzeni oraz koncepcjom rozwojowym. Z drugiej strony, ponieważ nie istnieje ustawowy obowiązek informowania, dobrowolne działania na rzecz wymiany informacji i koordynacji wydają się tym cenniejsze.

Pierwsze kroki w tym kierunku poczyniono w ramach wsparcia z Programu Interreg Saksonia – Polska 2000-2006. Szczególnie należy podkreślić opracowanie wspólnego planu rozwojowego dla związku miast Małego Trójkąta (Bogatynia (PL), Hrádek nad Nisou (CZ), Zittau (D))¹⁸, wsparcie zarządzania projektem w celu wdrożenia regionalnych koncepcji rozwoju związku miast „Małego Trójkąta”, projekt koordynacji regionalnego rozwoju przestrzennego Euroregionu Nysa (KOREG)¹⁹, a także stworzenie koncepcji transgranicznego badania oddziaływania na środowisko regionalnych planów rozwoju.²⁰ W ramach Programu Interreg Brandenburgia – Lubuskie 2000-2006 wsparcia udzielono m.in. opracowaniu koncepcji ścieżek rowerowych oraz całościowej koncepcji rozwoju regionalnego.²¹ W ocenie ekspertów, zwłaszcza po przystąpieniu Polski do UE w maju 2004 r., wzrosło poparcie dla inicjatyw wymiany transgranicznej w ramach procesu planowania w obszarze programowania.

Dla przyszłego rozwoju regionu niezbędne wydaje się nadanie trwałości procesowi wzajemnej wymiany informacji oraz koordynacji. Oczekuje się też następnych działań w zakresie planowania przestrzennego o oddziaływaniu transgranicznym – np. Park Krajobrazowy Łuk Mużakowa (Muskauer Faltenbogen). Z tej perspektywy sensowne i pożądane wydaje się tworzenie wspólnych planów zagospodarowania przestrzennego i zintegrowanych strategii rozwoju obszarów wiejskich. Ponadto w przyszłości wzrośnie znaczenie projektów polegających na wdrażaniu skoordynowanych planów.

2.1.2 Transgraniczna integracja społeczna

2.1.2.1 Kształcenie i szkolenie

Podsumowując należy stwierdzić, że długofalowe zapewnienie edukacji ogólnej i zawodowej na wysokim poziomie określić wypada jako kluczowy czynnik efektywnego rozwoju obszaru wsparcia. Tylko w taki sposób da się pokonać tzw. wąskie gardła w zakresie rozwoju

18 Groß/ Bergfeld: Städteverbund „Kleines Dreieck“. W: Regionaler Planungsverband Oberlausitz-Niederschlesien (HRSG.): Bulletin des niederschlesisch-sächsischen Grenzgebietes. nr 2'2003

19 Regionaler Planungsverband Oberlausitz-Niederschlesien (HRSG.): KOREG. Ausgewählte örtliche Bauleitplanungen von Gemeinden an der deutsch-polnischen Grenze. Schriftenreihe zur Regionalentwicklung, Heft 5/2006.

20 IÖR: Strategische Umweltprüfung für die Regionalplanung. Entwicklung eines transnationalen Prüf- und Verfahrenskonzeptes für Sachsen, Polen und Tschechien.

http://www.tu-dresden.de/foer/foer_projekte/p_165.htm

21 Regionomica: Entwicklungs- und Handlungskonzept Euroregion Spree-Neiße-Bober. Endfassung. Berlin, Październik 2006.

gospodarczego. Dalszym czynnikiem mającym wpływ na integrację obszarów po obu stronach granicy jest, zwłaszcza w związku z przewidywaną swobodą przepływu siły roboczej, zdobywanie kompetencji językowych i interkulturowych. Do chwili obecnej takie kompetencje w regionie nie są jeszcze dostatecznie rozwinięte. Dotyczy to całego spektrum edukacji szkolnej, zawodowej, szkolnictwa wyższego i działalności szkoleniowej.

Na obszarze wsparcia istniało w roku 2005 ponad 800 szkół podstawowych, nieco powyżej 500 szkół ponadpodstawowych pierwszego stopnia oraz ok. 1000 szkół o profilu ponadpodstawowym drugiego stopnia. Ogólnie sytuacja w minionych latach charakteryzuje się spadkiem liczby uczniów oraz zmniejszeniem sieci szkół. Stan współpracy między Saksonią a Polską w zakresie szkolnictwa ogólnie określany jest jako dobry. W chwili obecnej istnieje w obszarze wsparcia 58 partnerstw między szkołami w Saksonii i Polsce. To pokazuje, że w dużym stopniu udało się tu nawiązać kontakt, choć z drugiej strony istnieje nadal znaczny potencjał dla rozszerzenia współpracy.

W zawartym niedawno porozumieniu²² odnośnie urzędy w Saksonii i Polsce uzgodniły, że priorytety we wspólnych projektach współpracy będą się odnosiły do propagowania znajomości języka, współpracy w dziedzinie szkolenia nauczycieli, w zakresie tworzenia i pogłębiania partnerstw między szkołami oraz współpracy administracyjnej szkół. Porozumienie odnośnie współpracy pomiędzy województwem lubuskim a Wolnym Krajem Związkowym Saksonia znajduje się w fazie przygotowania.

Ponadto wzmocnienie istniejących i rozwój nowych struktur współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia w kontekście gospodarki i społeczeństwa ocenia się jako znaczące. Do pogłębienia współpracy mogłyby się przyczynić np. opracowanie dalszych transgranicznych programów studiów, jak również promocja nowych ofert akademickich poprzez przyznawanie stypendiów. Ponadto w obszarze wsparcia istnieje trójnarodowa sieć uniwersytecka, której filarami są Uniwersytet w Nysie, Wyższa Szkoła w Zittau/Görlitz, Politechnika Wrocławska oraz Uniwersytet Techniczny w Libercu. Również do takich przykładów może nawiązywać współpraca transgraniczna w dziedzinie szkolnictwa wyższego.

W związku z regulacjami przejściowymi dotyczącymi swobodnego przepływu siły roboczej integracja rynków pracy dotychczas nie wykazała postępów. Istniejące badania wskazują na to, że uwolnienie przepływu pracowników do Niemiec nie powinno skutkować zapelnieniem rynku przez napływową siłę roboczą.²³ Jednakże ze względu na szczególne położenie geograficzne Saksonii dostrzega się ryzyko, iż może dojść do efektu wyparcia w różnych segmentach rynku przez pracowników napływowych bądź osoby dojeżdżające do pracy spoza granicy.²⁴

Niezależnie od tego należy się spodziewać, że w okresie programowym Programu Celu 3 wprowadzona będzie pełna swoboda przepływu siły roboczej pomiędzy Polską i Saksonią, a fakt ten przynajmniej w bezpośrednich regionach przygranicznych będzie niósł ze sobą pewne skutki. Regionalne rynki pracy po obu stronach granicy będą silniej zintegrowane ze sobą. To może stanowić w dłuższej i średniej perspektywie czasowej jedno z największych wyzwań dla rozwoju obszaru wsparcia. Wobec takiej perspektywy wydaje się wskazana większa antycypacja tego procesu i skierowanie uwagi nie tylko na ryzyko, lecz również na szanse i potencjał rozwojowy regionu. W tym kontekście uzasadnione wydaje się wczesne

22 Wspólna Deklaracja Departamentu Spraw Społecznych UMWD i Saksońskiego Ministerstwa ds. Dziedzictwa Narodowego i Edukacji o Współpracy w Zakresie Szkolnictwa z dnia 7 lipca 2006

23 Zestawienie wyników różnych badań/prognoz por. Roland Freudenstein/Henning Tewes: Die EU-Osterweiterung und der deutsche Arbeitsmarkt: Testfall für die deutsch-polnische Interessengemeinschaft. Sankt Augustin, August 2001.

24 Grundig et al.: Auswirkungen der EU-Osterweiterung auf Wirtschaft und Arbeitsmarkt in Sachsen. ifo Studien Nr. 35. München, 2004.

rozszerzenie i pogłębienie współpracy pomiędzy podmiotami i placówkami z Polski i Saksonii w zakresie kształcenia, szkolenia, pośrednictwa pracy i działań na rzecz wspierania pracy.

2.1.2.2 Kultura i sztuka

Projekty z dziedziny kultury finansowane z Programu Współpracy Transgranicznej mają mieć charakter uzupełniający w stosunku do działalności kulturalnej w obszarach przygranicznych. Mogłyby one spełniać rolę impulsu do współpracy transgranicznej w dziedzinie kultury, jak również do późniejszego wsparcia z odpowiednich programów sektorowych. W związku z tym uaktualnienie oceny śródkresowej Programu Interreg Saksonia – Dolny Śląsk 2000-2006 zaleca weryfikację innowacyjnych sposobów służących umocnieniu wsparcia transgranicznych programów w zakresie kultury.²⁵ W przyszłości zasada partnera wiodącego mogłaby w jeszcze większym stopniu przyczynić się do stworzenia trwałych struktur współpracy transgranicznej.

Potrzeba działania w celu zachowania i rozwijania dziedzictwa kulturowego w obszarze wsparcia nie da się ująć w formie skwantyfikowanej. Ogólnie rzecz biorąc region dysponuje różnorodnym spektrum pomników kultury oraz bogatą tradycją zwyczajów regionalnych. Z dzisiejszej perspektywy nie da się bliżej określić ich wielkości i priorytetów. Z tego względu wspierania tej dziedziny nie można uznać za priorytet.

2.1.2.3 Infrastruktura społeczna

Służba zdrowia

Odnosnie do liczby lekarzy i stomatologów w regionie widoczne są rosnące tendencje spadkowe, szczególnie na obszarach wiejskich i peryferyjnych. Z punktu widzenia przewidywanego rozwoju demograficznego, w obszarze wsparcia w przyszłości prawdopodobnie problem ten będzie dalej się zaostrzał. Uzasadnione pod tym względem wydaje się poszukiwanie rozwiązań innowacyjnych i włączanie przy tym również transgranicznych koncepcji opieki zdrowotnej dla zapewnienia podstawowego poziomu świadczeń także na obszarach o małej gęstości zaludnienia. Dla odpowiednich inicjatyw wsparcie z Programu Współpracy Transgranicznej Saksonia – Polska 2007-2013 mogłoby stanowić ważny impuls. Za wzorcowy można tu uznać np. projekt diagnostyki telemedycznej z Programu Interreg Saksonia – Dolny Śląsk 2000-2006, w którym różne podmioty (w szczególności szpitale i gabinety lekarskie) współpracują ze sobą w obrębie jednego regionu.

Infrastruktura społeczna / Grupy osób wymagające opieki

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do roku 2020 stwierdza, że istnieją braki inwestycyjne i panuje zły stan w zakresie infrastruktury społecznej.²⁶ Analogicznie rysuje się, według szacunków ekspertów, obraz obszaru wsparcia w województwie lubuskim. W Saksonii poczyniono w ostatnich latach znaczne inwestycje w ramach infrastruktury społecznej, tak więc po tej stronie obszaru wsparcia istnieją już mniej zasadnicze, a raczej miejscowe braki. Na całym obszarze wsparcia coraz większe znaczenie będzie miało ponadto dopasowanie istniejącej infrastruktury do struktury potrzeb zmieniającej się na skutek zmian demograficznych.

W sumie potrzeba działań w celu poprawy infrastruktury społecznej nie jest specyficznym zjawiskiem ograniczonym do obszaru wsparcia lub uwarunkowanym położeniem przygranicznym. Z tego powodu inwestycje w placówki infrastruktury społecznej w ramach Programu Operacyjnego powinny być wspierane tylko w przypadku odpowiednio

²⁵ tamże, zbiór materiałów, str. 114

²⁶ 2020 Strategia Rozwoju Dolnego Śląska. Załącznik do Uchwały nr XLVIII/649/2005 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z 30 listopada 2005 r. Wrocław

intensywnego transgranicznego ich wykorzystania. Z reguły mogłyby to mieć miejsce jedynie w bezpośrednim obszarze granicznym. Większe znaczenie mogłyby w przyszłości zyskać nieinwestycyjne projekty współpracy transgranicznej.

Orientację w zakresie istniejących problemów i przyszłych pól działania można zyskać sięgając do priorytetów wspólnej grupy roboczej Zdrowie i sprawy socjalne rządu saksońskiego oraz województw dolnośląskiego i lubuskiego. Podczas swojego ostatniego posiedzenia grupa robocza w dniach 30/31 maja 2006 r. w Dreźnie zaproponowała wśród problematyki wymagającej pogłębienia m.in. tematy z zakresu pracy z osobami starszymi i opieki nad nimi oraz pomocy ludziom starszym i niepełnosprawnym, a także zwalczania narkomanii oraz prostytucji.²⁷

2.1.2.4 Bezpieczeństwo publiczne

Przestępczość na obszarze wzdłuż granicy saksońsko – polskiej w minionych latach systematycznie spadała. W związku z dalszą liberalizacją kontroli granicznej istnieje jednak nadal zapotrzebowanie na pogłębienie współpracy policyjnej pomiędzy instytucjami polskimi i saksońskimi. Konkretnie należy zacząć przede wszystkim od szeroko pojętej intensyfikacji kontaktów między urzędnikami polskimi i saksońskimi, jak również od towarzyszących temu szkoleń językowych. Odpowiednie kroki podjęto już wspierając z Programu Interreg Saksonia – Dolny Śląsk cykl konferencji „Prewencja policyjna w trójkącie trzech krajów” oraz poprzez projekt poprawy współpracy w dziedzinie sądownictwa. Przyszłe priorytety można będzie ponadto wyznaczać w zależności od rozwoju przestępczości.

Jako dalsze, istotne pola działania w zakresie współpracy transgranicznej należy wymienić ochronę przeciwpożarową i ochronę przed katastrofami oraz ratownictwo. Według szacunków ekspertów w danej dziedzinie ustaleniom mają podlegać kwestie bardzo specyficzne. O tyle właściwym sposobem mogłaby być szeroko pojęta i specjalistyczna wymiana doświadczeń pomiędzy polskimi i niemieckimi podmiotami, jak również wspólne szkolenia i ćwiczenia służące umacnianiu współpracy. Ponadto koordynacja planów i dokumentów operacyjnych, stworzenie wspólnych systemów informacji, jak również struktur komunikacji, mogą prowadzić do efektu synergii. Działania inwestycyjne (prace budowlane, zakup wyposażenia) mogą przy tym stanowić efekt towarzyszący postępującej współpracy transgranicznej, nie powinny jednak być priorytetem we wspieraniu działań w ramach programu Celu 3. Szczególnie na potrzeby transgranicznej współpracy służb ratowniczych i w razie wypadków powinny zostać stworzone dalsze podstawy prawne.

2.1.2.5 Współpraca podmiotów

Podstawowym dokumentem dla współpracy w regionie przygranicznym jest wspólna deklaracja Marszałka Województwa Dolnośląskiego oraz premiera Wolnego Kraju Związkowego Saksonia z dnia 17 września 1999 o współpracy obydwu regionów. Od tej pory osiągnięto wyraźne postępy min. w wyniku wdrażania Programu Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A Saksonia – Dolny Śląsk 2000-2006. Obecnie przygotowywane jest wspólne oświadczenie o współpracy między województwem lubuskim a Saksonią. Pomimo to osiągnięty dotychczas stan kooperacji pomiędzy podmiotami i instytucjami z Saksonii i Polski na wielu polach działania wymaga dalszego rozwinięcia. Nadal słabo rozwinięta jest znajomość języka danego partnera, zwłaszcza po stronie niemieckiej. Stanowi to jedną z ważniejszych przeszkód w intensywniejszej współpracy. Z tego względu wskazana wydaje się oferta wspierania wielojęzyczności, odpowiednio dostosowana do różnych grup docelowych, tak aby towarzyszyła ona procesowi integracji w regionie przygranicznym.

W przeszłości kluczowa rola w koordynacji działań transgranicznych na obszarze wsparcia przypadła Euroregionom Nysa²⁸ i Szprewa-Nysa-Bóbr²⁹. Tutaj współpraca przygotowywana i monitorowana jest przez euroregionalne grupy ekspertów. Na szczeblu lokalnym istnieją partnerstwa pomiędzy saksońskimi powiatami Görlitz, Bautzen, Kamenz, Niederschlesischer Oberlausitzkreis und Löbau-Zittau a polskimi powiatami zgorzeleckim, bolesławieckim, złotoryjskim, żarskim i lubańskim. Ponadto istnieje szereg partnerstw pomiędzy poszczególnymi gminami po stronie saksońskiej i polskiej. Podobnie jak na szczeblu inicjatyw obywatelskich, związków, organizacji pozarządowych, placówek kulturalnych i oświatowych, tak i tu istnieją rozmaite możliwości nawiązania do wspólnych działań transgranicznych.

28 www.neisse-nisa-nysa.com

29 www.euroregion-snb.de

2.2 Analiza SWOT

Schemat 3 Analiza SWOT

Priorytet 1 Rozwój transgraniczny	
Silne strony	Słabe strony
<p><u>Gospodarka i nauka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • zróżnicowana struktura gospodarcza • wyraźny duch przedsiębiorczości, w szczególności u polskiej ludności w wieku produkcyjnym • znaczny potencjał badawczo-rozwojowy w sektorze publicznym • różne instytucje wspierania transferu technologii <p><u>Turystyka i działalność uzdrowiskowa</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • spory potencjał przyrodniczy i kulturowy w rozwoju turystyki jako czynnika gospodarczego • postępy przy rozbudowie i modernizacji infrastruktury turystycznej <p><u>Transport i komunikacja</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • położenie w punkcie przecięcia ważnych osi komunikacyjnych • dobry stan rozbudowy infrastruktury IKT w niemieckiej części obszaru wsparcia, • szybki proces wyrównywania po polskiej stronie <p><u>Środowisko naturalne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Istnienie sporych, stanowiących całość przestrzeni o krajobrazie naturalnym i statusie terenów chronionych • stopniowa poprawa stanu środowiska w minionych latach, zwł. pod względem dóbr chronionych powietrze/klimat, woda, zdrowie <p><u>Ład przestrzenny i planowanie regionalne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • dobre podstawy współpracy w dziedzinie ładu przestrzennego / rozwoju regionalnego 	<p><u>Gospodarka i nauka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczna różnica poziomu siły nabywczej i dobrobytu w obszarze wsparcia • słabo rozwinięty sektor usług • raczej słabe podstawy profilowania gospodarczego (Cluster) • jeszcze mało wyraźna kooperacja między przedsiębiorstwami • słaby potencjał badawczo-rozwojowy w sektorze przedsiębiorstw <p><u>Turystyka i działalność uzdrowiskowa</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • postępy, ale i nadal znaczne braki w opracowywaniu transgranicznych ofert i struktur turystycznych • wykorzystanie (opłacalność ekonomiczna) częściowo jeszcze niewystarczające (zależność sezonowa) <p><u>Transport i komunikacja</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • braki w zakresie infrastruktury transportowej, włącznie z połączeniami granicznymi • nadal znaczne zacofanie w rozwoju pod względem zaawansowania społeczeństwa informacyjnego w Polsce – w szczególności na obszarach wiejskich – w porównaniu z rozwiniętymi regionami zachodnioeuropejskimi • braki w odniesieniu do transgranicznych powiązań, baz danych, systemów informacyjnych i pozostałych aplikacji <p><u>Środowisko naturalne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczne, częściowo nadal rosące, obciążenia dla środowiska z powodu gospodarki energetycznej i wzmożonego ruchu drogowego • trwałe zagrożenia dla różnorodności biologicznej, ryzyko powodzi • dalsza znaczna potrzeba działania dla osiągnięcia ważnych celów w dziedzinie środowiska <p><u>Ład przestrzenny i planowanie regionalne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • współpraca w dużej mierze ograniczona do przedsięwzięć modelowych

Szanse	Zagrożenia
<p><u>Gospodarka i nauka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa gospodarczych i naukowych powiązań z krajami sąsiednimi • podłączenie do gospodarczo silnych centrów / metropolii umożliwi przestrzenno-funkcjonalny podział prac <p><u>Turystyka i wypoczynek</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • większa ponadregionalna promocja potencjału (w szczególności turystyki zdrowotnej, ofert dla seniorów, funkcja wypoczynkowa ośrodków położonych blisko centrów) <p><u>Transport i komunikacja:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • rosnąca atrakcyjność lokalizacji dla logistyki, handlu i związanych z tym usług • szanse rozwoju w trakcie rozbudowy europejskich osi komunikacyjnych • postępujący rozwój infrastruktury IKT w całym obszarze wsparcia • wspieranie transgranicznych kooperacji w różnych dziedzinach poprzez specyficzne rozwiązania IKT <p><u>Środowisko naturalne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • dalsza poprawa stanu środowiska naturalnego m.in. poprzez współpracę transgraniczną przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii, ochrona przeciwpowodziowa i ochrona lasów <p><u>Ład przestrzenny i planowanie regionalne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • długofalowa realizacja szans lokalizacyjnych i wzrostu efektywności na pograniczu poprzez uzgodnione lub wspólne planowanie 	<p><u>Gospodarka i nauka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ograniczenie potencjału rozwoju poprzez brak wykwalifikowanej siły roboczej i starzenie się ludności czynnej zawodowo • niższa atrakcyjność i odłączenie pogranicza względem gospodarczo atrakcyjniejszych centrów <p><u>Turystyka i wypoczynek</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ograniczenie potencjału rozwoju poprzez ubytek ludności i niski pułap dochodów <p><u>Transport i komunikacja:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • opóźnienia w usuwaniu braków w infrastrukturze transportowej mogą prowadzić do długotrwałego uszczerbku w rozwoju oraz do obciążeń • utrwalenie zacołania rozwojowego obszarów wiejskich w trakcie procesu przechodzenia do społeczeństwa informacyjnego • zbyt małe zachęty rynkowe do rozwoju i wdrażania transgranicznych powiązań, baz danych, systemów informacyjnych i pozostałych aplikacji <p><u>Środowisko naturalne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • rosnące obciążenia dla środowiska z powodu wzmożonego ruchu drogowego i wykorzystanie turystyczne • obciążenia dla środowiska powstałe w przeszłości (np. jakość wód, składy odpadów) oraz ryzyko powodzi można zredukować jedynie w dłuższej perspektywie <p><u>Ład przestrzenny i planowanie regionalne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca współpraca opóźnia integrację transgraniczną i uniemożliwia wzrost efektywności

Priorytet 2 Transgraniczna integracja społeczna	
Silne strony	Słabe strony
<p><u>Edukacja i szkolenie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ogólnie dobry poziom edukacji, wydajny system szkolnictwa • wzrastająca współpraca w dziedzinie szkolnictwa <p><u>Kultura i sztuka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • sporo przykładów zaawansowanej współpracy transgranicznej w dziedzinie kultury i sztuki • bogaty potencjał dziedzictwa kulturowego <p><u>Infrastruktura i usługi społeczne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • dobre podstawy współpracy transgranicznej przy wykorzystywaniu elementów infrastruktury społecznej <p><u>Bezpieczeństwo publiczne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • pozytywny rozwój bezpieczeństwa na pograniczu • dobre podstawy współpracy podmiotów w dziedzinie bezpieczeństwa, ochrony przeciwpożarowej i ochrony przed katastrofami <p><u>Współpraca podmiotów</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • rosnąca gotowość do kooperacji i różne pozytywne doświadczenia na wszystkich płaszczyznach, stabilizacja struktur i procesów • FMP jako efektywny instrument wsparcia 	<p><u>Edukacja i szkolenie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • migracja i długotrwałe bezrobocie • mało zintegrowane rynki pracy pogranicza • braki na poziomie językowym i interkulturowym utrudniają współpracę <p><u>Kultura i sztuka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • nadanie projektom współpracy w dziedzinie kultury i sztuki charakteru trwałego zależy często od długofalowego wsparcia ze środków publicznych • w wielu przypadkach jest potrzeba działania dla zachowania i podniesienia wartości dziedzictwa kulturowego <p><u>Infrastruktura i usługi społeczne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczne potrzeby modernizacyjne w zakresie infrastruktury społecznej przede wszystkim w polskiej części obszaru wsparcia • duża różnica poziomu w zakresie opieki zdrowotnej <p><u>Bezpieczeństwo publiczne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • przeszkody prawne częściowo stoją na przeszkodzie pogłębieniu współpracy <p><u>Współpraca podmiotów</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • różnice w mentalności oraz w systemach administracyjno-prawnych utrudniają współpracę transgraniczną

Szanse	Zagrożenia
<p><u>Edukacja i szkolenie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie możliwości zatrudnienia dla pracowników i wykwalifikowanej bazy pracowniczej przez przedsiębiorstwa na skutek swobodnego przepływu siły roboczej • dopasowanie profili kształcenia i doskonalenia do wymogów transgranicznych rynków pracy i profilu gospodarczego regionu • rozwój skutecznego transferu technologii z systemu szkół wyższych do sektora przedsiębiorstw <p><u>Kultura i sztuka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Program jako impuls do rozbudowy i utrwalania współpracy transgranicznej <p><u>Infrastruktura społeczna</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • transgraniczne kooperacje mogą przyczynić się do utrzymania podstawowych standardów również na terenach peryferyjnych <p><u>Bezpieczeństwo publiczne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • dalsze ułatwienia w zakresie mobilności transgranicznej <p><u>Współpraca podmiotów</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • pogłębienie współpracy poprzez pozytywne doświadczenia, stabilizację struktur i procesów • partnerstwo lokalnych samorządów i organizacji pozarządowych przy przygotowywaniu i wdrażaniu projektów 	<p><u>Edukacja i szkolenie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • dalsze zmniejszenie bazy kapitału ludzkiego z powodu zmian demograficznych • procesy wypierana w określonych segmentach rynku pracy na skutek swobodnego przepływu siły roboczej <p><u>Kultura i sztuka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • niewiele trwałych efektów po jednokrotnym wsparciu projektów w dziedzinie kultury i sztuki • problemy odnośnie zachowania i podniesienia wartości dziedzictwa kulturowego z powodu braku zasobów <p><u>Infrastruktura społeczna</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • wzrastające problemy dostosowawcze oraz wynikający z przemian demograficznych problem „filarów” infrastruktury społecznej <p><u>Bezpieczeństwo publiczne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • przeszkody prawne częściowo stoją na przeszkodzie pogłębieniu współpracy • dodatkowy potencjał ryzyka z powodu zlikwidowania kontroli granicznych <p><u>Współpraca podmiotów</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • różniące się obszary działań i kompetencji partnerów mogą oddziaływać negatywnie na efektywność współpracy

2.3 Bilans Wdrażania Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A w okresie wsparcia 2000-2006

2.3.1 Bilans dotychczasowego wsparcia w ramach Programu Interreg III A

Celem Programu Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A Wolny Kraj Związkowy Saksonia – Rzeczypospolita Polska (Województwo Dolnośląskie) było wspieranie współpracy transgranicznej obywateli i instytucji regionów sąsiadujących ze sobą.

Wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej w maju 2004 roku zostały zharmonizowane istniejące instrumenty finansowe współpracy transgranicznej, Interreg III A oraz Phare CBC. Tym samym rozpoczął się jakościowo nowy etap kooperacji dwustronnej. W ramach uwarunkowanej przystąpieniem do UE reorganizacji struktur i procedur administracyjnych wykorzystano doświadczenia z dotychczasowej realizacji Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A. Miał na nie wpływ fakt, że po polskiej stronie wdrażanie Programu Interreg III A Wolny Kraj Związkowy Saksonia – Rzeczypospolita Polska (Województwo Dolnośląskie) rozpoczęło się stosunkowo późno. Dopiero w 2006 roku mogło dojść do zawarcia pierwszych umów o dofinansowanie pomiędzy beneficjentami a Dolnośląskim Urzędem Wojewódzkim. Ponadto uwzględnione zostały pierwsze wnioski i zalecenia ze sprawozdania śródkresowego.³⁰ Wraz z utworzeniem Wspólnego Sekretariatu Technicznego, który pełni rolę centralnego węzła dla wszystkich podmiotów zaangażowanych w Programie i zatrudnia pracowników polskich i saksońskich, poczyniono ważny krok ku dalszej intensyfikacji współpracy partnerskiej. W ramach aktualizacji oceny śródkresowej zasadniczo pozytywnie oceniono działania dostosowawcze związane z akcesją do UE, a ponadto wyciągnięto wnioski dla przyszłego rozwoju.

W ramach Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A wspierano działania inwestycyjne i nieinwestycyjne. Program posiadał szerokie spektrum wsparcia, które znalazło odzwierciedlenie w kształcie priorytetów i działań. Wsparcie otrzymywały działania w zakresie rozwoju gospodarczego, turystyki, infrastruktury transportowej i innej, środowiska, rozwoju obszarów miejskich i wiejskich, edukacji, szkolenia, zatrudnienia, rozwoju społeczno-kulturowego, współpracy (tu w szczególności Funduszu Małych Projektów, który ma być kontynuowany również w przyszłości), jak również działania w zakresie bezpieczeństwa oraz w ramach Akcji Wspólnotowej na rzecz obszaru przygranicznego.

Łącznie zakontraktowano na dzień 31 grudnia 2006 r. 86,10% środków z Programu Interreg III A w wysokości 71 637 792,79 €. Oczekuje się, że do końca okresu wsparcia Program będzie mógł zostać zamknięty. Szczegółowe dane odnośnie liczby projektów i wysokości zakontraktowanych środków przypadających na dane działania zawarte są w sprawozdaniach z wykonania na lata 2007 i 2008, jak również w sprawozdaniu końcowym na rok 2009.

Zdołano przewyższyć zakładane cele programu odnośnie liczby projektów planowanych i realizowanych wspólnie przez partnerów polskich i niemieckich. We wszystkich pozostałych kategoriach, w których miał być ujęty transgraniczny charakter projektów i intensywność współpracy, faktyczna liczba projektów pozostawała wyraźnie w tyle za wartościami zakładanymi. Odnosi się to również do łącznej liczby projektów, co wynika z faktu, że złożone zostały projekty o większej wartości finansowej niż pierwotnie zakładano.

W banku projektów na stronie www.interreg3a.info znajduje się reprezentacyjna grupa projektów, które zostały zatwierdzone w ramach Programu od roku 2001.

³⁰ IfS Institut für Stadtforschung und Strukturpolitik GmbH, Halbzeitbewertung zur Gemeinschaftsinitiative Interreg III A im Freistaat Sachsen, Programm Freistaat Sachsen-Woiwodschaft Niederschlesien 2000-2006, Dezember 2003

Przykłady najlepszej praktyki

Budowa kładki dla pieszych i rowerzystów Pieńsk (Polska) – Deschka (Niemcy)

Celem projektu była budowa kładki na Nysie dla pieszych i rowerzystów. Łączy ona dwie miejscowości po obu stronach granicy. Brak przeprawy przez rzekę dla ruchu rowerowo-pieszego na tym obszarze w sposób istotny wpłynął negatywnie na ruch osobowy oraz komunikację między obu granicznymi gminami, a także na rozbudowę ścieżki rowerowej oraz dostęp do atrakcyjnych terenów wycieczkowych wzdłuż Nysy. Inwestycja ta stanowi istotny element międzynarodowej sieci Odra – Nysa, zatwierdzonej przez Komisję Międzynarodową przy współdziałaniu Euroregionu Nysa. Po stronie niemieckiej budowa całej sieci znajduje się w finalnym stadium realizacji.

Dzięki realizacji projektu powstała kładka dla rowerów i pieszych o długości 97 m łącząca miejscowości Pieńsk i Deschka. W ciągu roku ma zostać osiągnięte natężenie ruchu wielkości ok. 54000 osób, z uwzględnieniem osób niepełnosprawnych. Kładka przeznaczona jest zarówno dla miejscowych gmin jak i dla turystów. Przyczyni się ona do powstania szkoły transgranicznej, której realizacja planowana jest na podstawie umowy o współpracy miejscowych gmin.

Ćwiczenia szkoleniowe "Lawina" – Transgraniczna operacja uwolnienia zakładników

Projekt transgranicznej operacji uwolnienia zakładników był zadaniem jednostek specjalnych policji, charakteryzującym się dużym stopniem niebezpieczeństwa. Transgraniczne i sprawne współdziałanie jednostek specjalnych policji jest podstawą sukcesu w ramach zwalczania przestępczości najcięższej kategorii.

Policję obu krajów postawiono przed zadaniem profesjonalnego i celowego opanowania niebezpiecznych sytuacji. W szczególności duży stopień zagrożenia, na jakie wystawione były zmobilizowane siły, zmusił jednostki specjalne do zharmonizowania zasad operacyjnych i ujawnienia słabych punktów. Uczestniczący w akcji mogli zdobyć doświadczenia operacyjne wyłącznie w treningu praktycznym.

Obydwa dowództwa jednostek specjalnych pozostają na stałe w kontakcie. Dotyczy to w szczególności wzajemnego udziału w szkoleniach oraz tworzenia trwałych struktur na wypadek operacji.

Ścisła współpraca województwa dolnośląskiego i Wolnego Kraju Związkowego Saksonia w ramach działań policji o charakterze interwencyjnym i dużym stopniu niebezpieczeństwa poprawia stan bezpieczeństwa w obszarze wsparcia, a także tworzy struktury niezbędne do przeprowadzenia tego rodzaju operacji. Zwłaszcza rozwinięta współpraca z miejscowymi komendami policji poprawia kooperację między siłami specjalnymi a instytucjami odpowiedzialnymi za ściganie przestępstw.

Projekt w sposób trwały wywarł wpływ na współpracę dowództwa jednostek specjalnych po obu stronach granicy. Służył tworzeniu wspólnych standardów interwencji i do dnia dzisiejszego ma udział w koordynacji współdziałania w szczególnych przypadkach przestępczości z udziałem przemocy.

2.3.2 Wnioski z Programu Interreg III A oraz konkluzje wynikające z ewaluacji ex ante dla okresu wsparcia 2007-2013

Zapoczątkowany w 2004 roku proces przechodzenia do wspólnego wdrażania Programu w polskim i saksońskim obszarze wsparcia w praktyce okazał się bardzo intensywny – wymagał czasu i uczenia się. Początkowe braki w wymianie informacji oraz istnienie różnych

systemów zarządzania były wyraźną przeszkodą w szybkim i efektywnym wdrażaniu Programu po polskiej stronie.

Z tego względu w trakcie przygotowań do nowego okresu wsparcia w ramach Celu 3 dużą wagę przykładano do uzgadniania struktur i procedur wdrażania.

Po początkowych trudnościach udało się poprzez Program uzyskać coraz szerszy oddźwięk. Program w znacznym stopniu przyczynił się do intensyfikacji już istniejących bądź nawiązania szerokiego spektrum nowych kontaktów transgranicznych między podmiotami. Rozszerzono również współpracę urzędów polskich i niemieckich. Ponadto udało się zmniejszyć deficyty strukturalne związane ze specyficznym położeniem przygranicznym. Pod tym względem Program wniósł wkład w zakresie odpowiednich celów strategicznych, tzn. w różnym stopniu w obrębie różnych pól działania.

Niektóre cele strategiczne, jak poprawa zatrudnienia oraz stabilizacja sytuacji demograficznej, trudno było osiągnąć przy pomocy Programu. Pierwszym powodem był brak punktu wyjścia dla ewentualnych projektów, a drugim fakt, że inne czynniki zewnętrzne miały (i mają) o wiele większy wpływ na kształtowanie się rozwoju gospodarczego, bezrobocia i migracji aniżeli sam Program.

Zasadniczo można ocenić, że dzięki działaniom, które uzyskały wsparcie, w sposób efektywny realizowano cel nadrzędny, jakim była poprawa rozwoju transgranicznego i wzmocnienie polsko-saksońskiego obszaru przygranicznego.

Doświadczenia wyniesione z Programu Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A Wolny Kraj Związkowy Saksonia – Rzeczypospolita Polska (Województwo Dolnośląskie) pokazują, że:

- specyficzne założenia w odniesieniu do wsparcia zasadniczo stanowią właściwy instrument wspierania współpracy podmiotów w obszarze przygranicznym i przyczyniają się w ten sposób do rozwoju regionu;
- znaczący potencjał w zakresie intensyfikacji współpracy pomiędzy podmiotami po polskiej i saksońskiej stronie już istnieje lub posiada zdolność rozwojową;
- został stworzony skuteczny instrument wspierania współpracy transgranicznej na szerokiej płaszczyźnie w zakresie Funduszu Małych Projektów;
- odczuwalną poprawę sytuacji społeczno-ekonomicznej w obszarze wsparcia można osiągnąć przede wszystkim dzięki temu, że środki przeznaczone zostają na wybrane pola działania o znaczeniu strategicznym dla regionu;
- cele przyszłego Programu powinny zostać sformułowane tak, aby odzwierciedlały one rozpiętość i intensywność działań kooperacyjnych, jak również zamierzone efekty;
- dla efektywnego wdrażania Programu niezbędne są szeroko zakrojone działania promocyjne na rzecz Programu oraz aktywne działania w zakresie akwizycji i przygotowania projektów;
- ścisła konsultacja i jasne reguły współpracy instytucji polskich i saksońskich przy wdrażaniu Programu mają znaczenie fundamentalne.

Rozdział 3 Cele i strategie Programu

3.1 Wyznaczenie celów i strategia

3.1.1. Strategia spójności

W wyniku rozszerzenia Unii Europejskiej do 27 krajów członkowskich doszło z jednej strony do pogłębienia istniejących nierówności, a z drugiej strony do wyzwolenia znacznego potencjału służącego wzmocnieniu konkurencyjności gospodarczej i zwiększeniu spójności wewnętrznej.³¹ Dla wykorzystania tego potencjału w ramach polityki spójności mają zostać wykorzystane środki finansowe przeznaczone do wdrażania znowelizowanej strategii lizbońskiej.

Strategia ta warunkuje cztery priorytetowe wymogi dla opracowywania programów dotyczących polityki spójności. Należą do nich w szczególności:

- Zwiększone inwestycje w dziedzinie wiedzy i innowacji,
- Wykorzystanie potencjału przedsiębiorczości, w szczególności MŚP,
- Uwzględnienie procesu globalizacji oraz starzenia się społeczeństw, a także
- Efektywna i zintegrowana europejska polityka energetyczna.

W tym kontekście ukierunkowany na transgraniczność Cel „Europejska Współpraca Terytorialna” ma służyć silniejszej integracji obszaru wspólnoty pod względem wymienionych aspektów Strategii Lizbońskiej. Polityka spójności powinna w związku z tym przyczynić się do zrównoważonego i trwałego rozwoju w poszczególnych obszarach wsparcia oraz być pomocna w łagodzeniu szczególnych skutków wynikających z bliskości granicy. Taki cel współpracy terytorialnej szczególnie podkreślają także Strategiczne Wytoczne Wspólnoty dla Spójności.

Dla uwzględnienia tych celów w Programie Operacyjnym Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia na lata 2007-2013 oraz opracowania na ich podstawie strategii rozwoju dostosowanej do sytuacji w tym obszarze wsparcia poddano wspólny obszar wsparcia wnikliwej analizie społeczno-ekonomicznej. Wyniki tej analizy jak również wykazane w niej słabe strony oraz potencjał wzrostu pokazały, iż ze względu na proces integracji polsko-saksońskiego obszaru przygranicznego należy zmniejszać istniejące nadal dysproporcje strukturalne i gospodarcze jak również podnosić ogólny poziom warunków życia. Ponadto szczególnego znaczenia nabiera aspekt utożsamiania się ludności ze wspólnym obszarem przygranicznym. W związku z tym należy zauważyć, że Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia 2007-2013 uwzględnia odniesienia do większości zasad i zagadnień Strategicznych Wytocznych Wspólnoty dla Spójności i stanowi instrument wdrażania tej wspólnotowej strategii.

3.1.2 Przyjęta strategia i jej cele

Przyjęta dla Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia 2007-2013 wspólna strategia rozwoju w szczególnej mierze dostosowana jest do celu nadrzędnego, jakim jest wspieranie zrównoważonego rozwoju obszaru wsparcia w celu stworzenia wspólnej przestrzeni gospodarczej i społecznej. Dzięki temu ma trwale rosnąć konkurencyjność tego regionu w kontekście europejskim. Poprzez uwzględnienie

31 Por. Decyzja Rady z dnia 6 października 2006 r. w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności (Dz. U. L 291 z 21.10.2006) (2006/702/WE) jak również „Strategia na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia a reforma europejskiej polityki spójności – Czwarte sprawozdanie okresowe na temat spójności”, KOM (2006) 281, dn. 12.06.2006.

aspektu terytorialnego ma zostać osiągnięty stan, w którym nierównomierny rozwój regionu nie będzie negatywnie wpływał na ogólny potencjał wzrostu. Analiza silnych i słabych stron oraz szans i ryzyka pokazała, że w analizowanych dziedzinach obszar wsparcia wykazuje znaczny potencjał rozwoju. Większość słabych stron obszaru polega na tym, że istniejący potencjał nie jest wykorzystywany. Z tego względu Strategia ukierunkowana jest na celowe wykorzystanie zidentyfikowanego potencjału poprzez efektywną współpracę transgraniczną. Ponadto uwzględnia ona zalecenia ewaluacji ex ante, według której kosztowne inwestycje w zakresie infrastruktury należy ograniczyć do obszaru pogranicza. Zalecenie to zostaje uwzględnione w rozdziale 1 w postaci zawężenia obszaru wsparcia dla tego typu wydatków.

Cel nadrzędny współpracy transgranicznej dzieli się na dwa cele strategiczne. Do każdego z nich przyporządkowana jest jedna z ustalonych osi priorytetowych.

W poniższej tabeli przedstawiono cele strategiczne i przynależące do nich osie priorytetowe:

Schemat 4 Cele strategiczne wraz z osiami priorytetowymi

Cel strategiczny	Oś priorytetowa
Stworzenie konkurencyjności obszaru wsparcia poprzez wyrównywanie warunków ramowych dla likwidowania nierówności gospodarczych i strukturalnych	<u>Oś priorytetowa 1:</u> Rozwój transgraniczny
Utożsamianie się mieszkańców ze wspólnym obszarem wsparcia dzięki wzmocnieniu współpracy	<u>Oś priorytetowa 2:</u> Transgraniczna integracja społeczna

Wraz z osiągnięciem przyjętych celów strategicznych oczekiwana jest poprawa sytuacji społeczno-ekonomicznej w obszarze wsparcia. Dlatego za podstawę określenia celów strategicznych i ich osi priorytetowych przyjęto analizę społeczno-ekonomiczną oraz analizę SWOT. Konkretnie uzasadnienie dla przyjętej strategii przedstawiono w rozdziale 3.2. w obrębie danych dziedzin wsparcia przyporządkowanych do osi priorytetowych.

Alokacji środków na poszczególne osie priorytetowe dokonano stosownie do zidentyfikowanych potrzeb finansowych i ich przewidywalnej zdolności absorpcyjnej. Oś priorytetowa 1 obejmuje infrastrukturę w dziedzinie gospodarki, nauki, turystyki, transportu i komunikacji, środowiska naturalnego jak również ładu przestrzennego i planowania regionalnego. W ramach osi priorytetowej 2 mieszczą się dziedziny wsparcia, które w różnorodny sposób mają się przyczynić do poprawy społecznych warunków ramowych w obszarze wsparcia. Doświadczenia wyniesione z Programu Interreg III A pokazały, że projekty infrastrukturalne znajdujące odbicie głównie w osi priorytetowej 1 wprawdzie ze względu na swój charakter wiążą większe środki finansowe niż projekty osi priorytetowej 2, z drugiej strony jednak projektom mającym w sposób szczególny służyć zacieśnieniu współpracy przypisuje się odpowiednie znaczenie strategiczne. Z tego względu pula środków w wysokości 47,34% przewidziana dla osi priorytetowej 1 jest tylko minimalnie większa od puli środków w wysokości 46,66% przyznanej w ramach osi priorytetowej 2. Na pomoc techniczną przeznaczono zgodnie z art. 48, ust. 1, lit. b) Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 najwyższą możliwą stawkę dofinansowania w wysokości 6%. Pomoc techniczna tej wysokości jest wymagana w celu finansowania struktur i monitoringu Programu Operacyjnego.

3.1.3 Podsumowanie wyników ewaluacji ex ante, w szczególności pod względem oceny ważności i spójności przyjętej strategii

Ewaluację ex ante powierzono Instytutowi Polityki Strukturalnej i Wspierania Gospodarki (ISW) sp.oz.publ. z siedzibą w Halle we współpracy z Euroconsulting Ilona Galia Antoniszyn (Wrocław) oraz Dorotą Nahrebecką-Sobotą (Wrocław) oraz Royal House Szkolenia I&A Antoniszyn (Wrocław). Pełny tekst ewaluacji ex ante zamieszczony jest na stronie internetowej www.sn-pl.eu.

➤ Główne zagadnienia ewaluacji

W pierwszej kolejności konieczne było podsumowanie dotychczasowego wsparcia w ramach Interreg III A – Wolny Kraj Związkowy Saksonia i Rzeczypospolita Polska (Województwo Dolnośląskie) 2000-2006 oraz analiza polsko-saksońskiego obszaru wsparcia, a także analiza silnych i słabych stron, szans i zagrożeń oraz potencjału (analiza SWOT). W oparciu o nie konieczne było opracowanie głównych priorytetów współpracy transgranicznej oraz efektywnego systemu wskaźników dla przyszłego wsparcia, a także dokonanie oceny ważności i spójności przyjętej strategii oraz jakości procedur wdrażania. Przedmiotem ewaluacji ex ante była ponadto strategiczna ocena oddziaływania na środowisko. Jej wyniki przedstawiono w rozdziale 3.1.4.

➤ Istotne wyniki i rekomendacje

Bilans dotychczasowego wsparcia z programu Interreg III A pokazuje, że specyficzne założenia wyjściowe przy wsparciu w ramach Interreg są zasadniczo dobrym instrumentem wspierania współpracy podmiotów w obszarze wsparcia a tym samym także i rozwoju regionalnego. Należy zauważyć, że istnieje – i może jeszcze wzrosnąć – szeroki potencjał służący dalszej intensyfikacji współpracy. Ponadto poprzez Fundusz Małych Projektów stworzono skuteczne instrumentarium wspierania współpracy transgranicznej w szerokim zakresie.

Z badań dają się wyprowadzić następujące implikacje i rekomendacje do działań na rzecz przyszłego wsparcia.

Wyniki analizy społeczno-ekonomicznej pokazują, że obszar wsparcia dysponuje znaczącym potencjałem rozwoju, z drugiej strony istnieją jednak wyraźne deficyty. Zapoczątkowaną kooperację transgraniczną w ostatnich latach zintensyfikowano, mogłaby ona jednak jeszcze ulec zacieśnieniu. Obok wspomnianego zacieśnienia kooperacji transgranicznej szczególne znaczenie dla obszaru wsparcia ma również jego ścisłe powiązanie z centrami danego regionu wraz z głównymi ośrodkami Wrocławiem i Dreznem. Dla strategii wynikają stąd następujące rekomendacje.

- Program Operacyjny służący wspieraniu współpracy transgranicznej nie powinien koncentrować strategii na przewyżnianiu ogólnych deficytów strukturalnych. W miejsce tego powinno nastąpić ukierunkowanie na specyficzne skutki negatywne oraz na możliwości rozwoju wynikające z położenia przygranicznego.
- Również przy uwzględnieniu tego założenia spektrum dziedzin wsparcia/działań może zasadniczo być zakrojone na szeroką skalę. Jako najważniejsze dziedziny wsparcia ewaluator uznaje pogłębienie współpracy na wszystkich szczeblach pomiędzy podmiotami z Saksonii i Polski, wspieranie rozwoju gospodarczego oraz likwidację deficytów przede wszystkim w zakresie infrastruktury komunikacyjnej. Szczególna potrzeba działania wynika ponadto z procesu przechodzenia do pełnej swobody przepływu pracowników, który dokona się w trakcie okresu programowego.

- Pogłębienie współpracy będzie w sposób decydujący zależało od dalszego rozwijania kompetencji językowych i interkulturowych wśród mieszkańców obszaru wsparcia. To a także antycypacja przemian demograficznych w regionie bądź uporanie się z ich skutkami należy do ważnych zagadnień, które trzeba uwzględnić przy nakreślaniu strategii a następnie przy praktycznym wdrażaniu Programu.
- Kosztowne inwestycje służące likwidowaniu deficytów infrastrukturalnych powinny również ze względu na ograniczone zasoby finansowe Programu skupiać się na przygranicznym obszarze wsparcia w ścisłym rozumieniu.

Ocena ważności i spójności wyznaczonych priorytetów, a tym samym i strategii wsparcia, przeprowadzona została przez Ewaluatora na podstawie analizy społeczno-ekonomicznej oraz analizy SWOT, jak również koncepcji strategicznej i opisu przewidzianych działań. W wyniku analiz stwierdzono spójność strategii ogólnej. Dla opracowania strategii wybrano procedurę szeroko zakrojoną, przejrzystą i zrozumiałą. Wybór osi priorytetowych i strategicznych dziedzin wsparcia prezentuje się logicznie. Sugestię Ewaluatora, by zmienić pierwotną strategię w odniesieniu do dziedzin sztuka, kultura i dziedzictwo kulturowe, i ująć je w osi priorytetowej 2, została uwzględniona. Strategia w sposób zdecydowany koncentruje się na wzmacnianiu endogenicznego potencjału rozwojowego obszaru wsparcia. Strategia dualna, nakierowana z jednej strony na likwidowanie deficytów infrastrukturalnych hamujących rozwój transgraniczny, z drugiej strony na aktywizowanie współpracy transgranicznej, dostosowana jest zarówno do sytuacji wyjściowej w obszarze wsparcia jak i ograniczonych możliwości oddziaływania Programu.

3.1.4 Podsumowanie wyników strategicznej oceny wpływu na środowisko (SEA)

W ramach oceny ex ante nastąpiła strategiczna ocena wpływu na środowisko.³² Sprawozdanie dotyczące środowiska będące częścią składową oceny ex ante opublikowane jest na stronie internetowej www.sn-pl.eu.

Sprawozdanie dotyczące środowiska³³ zawiera analizę aktualnego stanu środowiska oraz trendów rozwojowych w obszarze wsparcia. W kontekście tej sytuacji wyjściowej został oceniony możliwy wpływ Programu na dobra chronione zgodnie z Dyrektywą SEA. Ocena nastąpiła na podstawie wybranych wskaźników istotnych dla poszczególnych dóbr chronionych. Ocena prowadzi do wniosku, że Program będzie miał względnie niewielki wpływ na stan środowiska w obszarze wsparcia. Jedynie ze strony nielicznych działań objętych wsparciem spodziewać się można istotnych skutków dla środowiska.

Skutki negatywne w większości związane są z działaniami inwestycyjnymi i nie można ich całkowicie uniknąć, lecz jedynie zminimalizować. Wskazano w szczególności na rozbudowę infrastruktury drogowej i turystycznej jako dziedziny powodujące przypuszczalnie znaczne skutki obciążające dla środowiska. Za potencjalnie zagrożone uchodzą w tych wypadkach głównie dobra chronione gleba i woda.

Efekty pozytywne pochodzą głównie z dziedzin nakierowanych wyraźnie na ochronę i poprawę stanu środowiska jak i rozszerzenie współpracy w dziedzinie ładu przestrzennego i planowania regionalnego oraz bezpieczeństwa publicznego. Realne oddziaływanie Programu na poszczególne dobra chronione będzie w istotnym stopniu zależało od tego, jakie punkty ciężkości wyłonią się w trakcie realizacji Programu.

W nawiązaniu do tych prognoz wyprowadzone zostają działania służące minimalizowaniu negatywnych skutków dla środowiska oraz związane z czuwaniem nad efektami wpływu

³² Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27. 6. 2001 w sprawie kontroli wpływu na środowisko określonych planów i programów (Dyrektywa SEA)

³³ isw, Strategiczna Ocena Wpływu na Środowisko – Sprawozdanie dotyczące środowiska – Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007- 2013

Programu na środowisko. Na poziomie projektów dzieje się tak dzięki temu, że np. ocenę skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia na środowisko przeprowadza się na podstawie Dyrektywy Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 roku w sprawie oceny skutków niektórych publicznych i prywatnych przedsięwzięć dla środowiska lub zgodnie z przepisami prawnymi krajowego prawa budowlanego.

➤ Wyniki konsultacji transgranicznej

Sprawozdanie dotyczące środowiska oraz istotne fragmenty przygotowywanego Dokumentu Programowego zostały udostępnione opinii społecznej zgodnie z Dyrektywą SEA w okresie od 16 sierpnia do 19 września 2007 r.

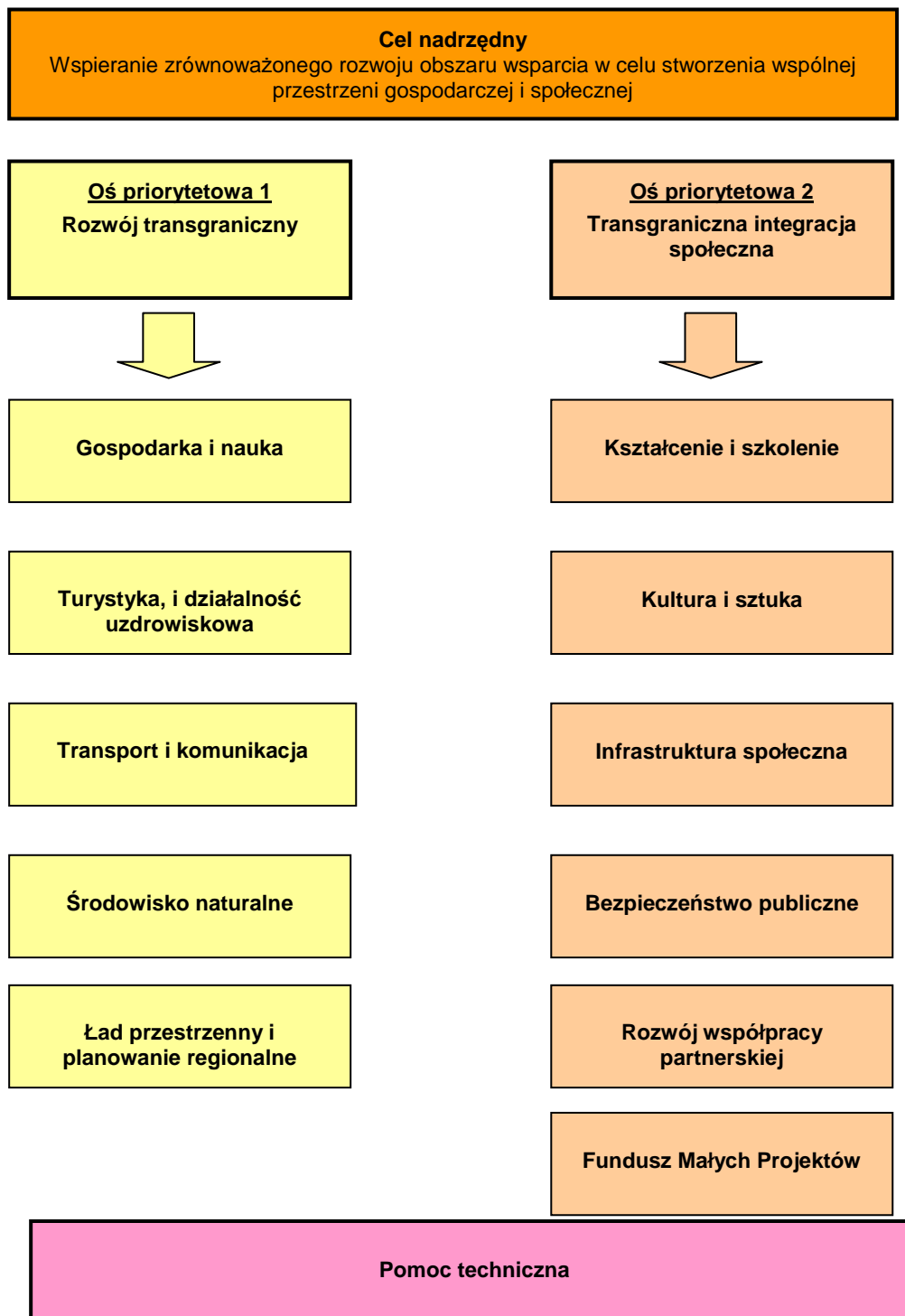
Opinie, które wpłynęły w ramach konsultacji transgranicznej, przeanalizowano pod względem koniecznego dostosowania Programu Operacyjnego. W wyniku tej analizy należy stwierdzić, że opinie [...] mają wpływ na strategiczne ukierunkowanie Programu Operacyjnego jak również na merytoryczny kształt osi priorytetowych.

W deklaracji³⁴ dotyczącej SEA Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska - Saksonia 2007-2013 opisany zostaje sposób przeprowadzania konsultacji oraz ich wyniki.

³⁴ zgodnie z art. 9, ust. 1, lit. b und c Dyrekrywy SEA

3.2. Osie priorytetowe i ich cele

Schemat 1 Schemat merytorycznej realizacji osi priorytetowych *Błąd!*

Zgodnie z zaleceniami art. 6, ust. 1 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 oraz po uwzględnieniu wyników aktualizacji oceny śródkresowej Interreg III A jak również ewaluacji ex ante Programu Operacyjnego Współpracy Terytorialnej Polska-Saksonia 2007-2013 uzgodniono następujące dwa priorytety.

- Rozwój transgraniczny (Oś priorytetowa 1)
- Transgraniczna integracja społeczna (Oś priorytetowa 2)

Ponadto uwzględniona zostaje Pomoc Techniczna.

W poniższym opisie zostały przedstawione dziedziny wsparcia wraz z ich głównymi działaniami, które mają być realizowane w ramach danych osi priorytetowych. Uzasadnienie opiera się z jednej strony na zaleceniach Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla Spójności, z drugiej strony na wynikach ewaluacji ex ante.

3.2.1. Oś priorytetowa 1 – Rozwój transgraniczny

➤ Cel strategiczny

Zwiększenie konkurencyjności obszaru wsparcia poprzez wyrównanie ogólnych warunków zmniejszających różnicowania strukturalne i gospodarcze.

➤ Strategia

Analiza społeczno-ekonomiczna pokazuje, że akurat pod względem poziomu dobrobytu i infrastruktury istnieją wyraźne różnice w rozwoju pomiędzy polską a saksońską częścią obszaru wsparcia. Z tego powodu w ramach tej osi priorytetowej wspierane są działania służące niwelowaniu nierówności gospodarczych i strukturalnych, i zdefiniowane jako potrzeba wspólna. Działania, na które istnieje zapotrzebowanie wyłącznie po jednej stronie obszaru wsparcia, nie zostają uwzględnione. W tych wypadkach muszą znaleźć zastosowanie inne instrumenty wsparcia. Oprócz w/w działań uwzględniony zostaje rozwój demograficzny. Prowadzi to do konieczności merytorycznej weryfikacji strategii pod kątem przyszłych potrzeb ludności. Z tego powodu w przypadku działań zawierających komponenty infrastrukturalne przewidziane jest zgromadzenie i powiększenie zasobów tylko w dziedzinach, w których w przyszłości potrzeby będą rosły. Likwidowaniu nierówności gospodarczych i strukturalnych towarzyszy ponadto usuwanie przeszkód językowych i zdobywanie kompetencji interkulturowych. Dlatego takie działania znalazły adekwatny odpowiednik w większości dziedzin wsparcia.

Na poziomie szczegółu analiza społeczno-ekonomiczna wykazała, że w dziedzinie gospodarki stosunki gospodarcze między przedsiębiorstwami polskimi i niemieckimi znacznie się polepszyły, zwłaszcza od momentu wstąpienia Polski do UE w 2004 roku. Pomimo to odkrywano przeszkody, których usunięcie może znacznie zwiększyć potencjał obszaru wsparcia. Przeszkody tkwią w braku znajomości języka, trudnościach w poszukiwaniu pewnych partnerów oraz w zdobywaniu informacji o rynku. W dziedzinie naukowo-badawczej (B+R) konieczne jest wzmocnienie istniejących i rozwój nowych struktur współpracy. Te zagadnienia są punktem wyjścia dla przyszłej strategii.

Sytuacja w turystyce charakteryzuje się tym, że szczególną szansę obszaru wsparcia stanowi różnorodna oferta interregionalna, wykraczającą poza granice państwowe. Dla wykorzystania tej szczególnej szansy specjalne znaczenie przypada odpowiednio zestrojonej turystyce. W tym kontekście podmioty muszą intensywniej komunikować się ze sobą, łączyć sieciowo oferty oraz informować o niej turystów w sposób bardziej celowy. Dzięki wielojęzycznej informacji możliwe będzie dostosowanie się do transgranicznego charakteru oferty turystycznej. Towarzyszy temu dalsza rozbudowa infrastruktury turystycznej dla wykorzystania potencjału przede wszystkim w dziedzinie

sportów zimowych oraz wędrówek pieszych i rowerowych. Nadal rozbudowywać należy infrastrukturę kulturalną, gdyż stanowi ona dla wspólnego obszaru pogranicza czynnik stanowiący o wartości lokalizacji. Jednakże, ponieważ analiza socjoekonomiczna wykazuje, że w tym zakresie istnieje jedynie dość wąskie zapotrzebowanie, działania tego rodzaju będą odpowiednio ograniczane. W obliczu rozwoju demograficznego należy też przewidzieć, jak będzie się kształtował rozwój transgranicznej działalności uzdrowiskowej. Działalność uzdrowiskowa i turystyka lecznicza według analizy socjoekonomicznej zalicza się również do dziedzin, które w dalszej perspektywie stanowią dla części obszaru wsparcia czynnik gospodarczy o rosnącym potencjale.

Za czynnik kluczowy, stanowiący pozytywny impuls dla rozwoju gospodarczego w obszarze wsparcia uznaje się poprawę infrastruktury komunikacyjnej. Przy określaniu przewidywanych działań nie bierze się jednak generalnie pod uwagę istniejących, szerokich potrzeb inwestycyjnych w obszarze wsparcia. W ramach Programu Operacyjnego przewidziane jest jedynie likwidowanie cech tzw. wąskiego gardła oraz deficytów w bezpośrednim obszarze przygranicznym bądź na szlakach komunikacyjnych prowadzących bezpośrednio w stronę granicy. Ma to wspierać transgraniczną mobilność w obrębie regionu. Działania skupiają się również na poprawie sytuacji w zakresie transgranicznej komunikacji publicznej. W dziedzinie społeczeństwa informacyjnego celem jest impuls dla rozwoju i wdrażania transgranicznych interfejsów, banków danych, systemów informacyjnych i innych aplikacji w obszarze wsparcia.

Analiza społeczno-ekonomiczna wykazała, że pomimo niekiedy znacznej poprawy, w niektórych dziedzinach należy stwierdzić istnienie znacznych czynników stanowiących obciążenie dla natury i środowiska. Jako punkt wyjścia do dalszej poprawy w obszarze wsparcia wskazano dziedziny: ochrona klimatu, lasów, natury oraz konserwacja krajobrazu. Ponadto istnieje wysoki potencjał niezbędnych działań w dziedzinie ochrony przeciwpowodziowej, gospodarki wodnej, budownictwa wodnego i ochrony wód. Szczęólnego znaczenia tej dziedziny wsparcia upatruje się w fakcie, że poprawa stanu środowiska pośrednio wywiera pozytywny wpływ na inne dziedziny wsparcia.

Aby proces planowania działań infrastrukturalnych w okresie wsparcia opierał się na strategicznej podstawie, niezbędne są działania wspierające transgraniczną kooperację interkomunalną i kooperację w zakresie planowania na płaszczyźnie regionalnej. Należy zadbać o nadanie stałego charakteru procesom wzajemnej wymiany informacji i koordynowania działań.

➤ **Krótki opis działań**

Wyprowadzona ze strategii oś priorytetowa 1 zostaje wypełniona przez dziedziny wsparcia „Gospodarka i nauka“, „Turystyka i działalność uzdrowiskowa“, „Transport i komunikacja“, „Środowisko naturalne“ oraz „Ład przestrzenny i planowanie regionalne“.

Dziedzina wsparcia – Gospodarka i nauka

Głównym zagadnieniem jest intensyfikacja i wspieranie kontaktów gospodarczych (łącznie z gospodarką rolną i leśną) oraz / lub kontaktów naukowych w celu aktywnego osiągnięcia trwałego rozwoju terytorialnego w polsko-saksońskim obszarze wsparcia. Chodzi tu o umożliwienie przede wszystkim budowania i rozbudowywania kooperacji i sieci, jak również o rozwój bądź poszerzanie kontaktów w dziedzinie gospodarczej i naukowej, np. w celu poszukiwania pewnych partnerów współpracy. Poprzez poprawę warunków rozwoju przedsiębiorczości mają zostać zlikwidowane bariery w dostępie do rynku dla małych i średnich przedsiębiorstw. Podstawą takich działań są przykładowo szkolenia oraz usługi informacyjne i doradcze dla przedsiębiorców a także inne, służące poprawie ich kompetencji w zakresie języków obcych. Rozwój gospodarczy poprzez wymianę wiedzy obejmuje wspólne wykorzystywanie placówek naukowych i centrów rozwoju technologicznego. Transfer technologii pomiędzy oferentami technologii (jak np. uniwersytety, szkoły wyższe,

pozauniwersyteckie placówki naukowe z otoczenia biznesu) a jej użytkownikami (głównie MŚP) ma przebiegać bardziej aktywnie i sprawnie dzięki projektom badawczo-wdrożeniowym z dziedziny badań i rozwoju. Przy tym dzięki podziałowi zadań oraz celowemu współdziałaniu partnerów stowarzyszonych ma ulec przyspieszeniu rozwój wiedzy technologicznej a tym samym i zwiększyć się konkurencyjność MŚP. Ponadto projekty transferu technologicznego mają się przyczynić do zaspokojenia potrzeb technologicznych MŚP, zwiększenia mocy innowacyjnej przedsiębiorstw oraz lepszego wykorzystania potencjału gospodarczego zawartego w wiedzy technologicznej obecnej w regionie. Wraz z rozwojem wspólnych działań marketingowych mają się otworzyć możliwości propagowania potencjału gospodarczego wspólnego obszaru wsparcia.

Dziedzina wsparcia – Turystyka i działalność uzdrowiskowa

W dziedzinie turystyki ma być wspierane (przy wykorzystaniu istniejącego potencjału) powstanie transgranicznego regionu turystycznego i wypoczynkowego, który byłby znany na rynku międzynarodowym. Z jednej strony warunkuje to poprawę i rozwój infrastruktury turystycznej. Przy tej okazji uwzględnione zostają także priorytety turystyki bez barier. Szczególne znaczenie dla tego celu ma wypracowanie koncepcji rozwoju turystyki trwałej we wspólnym rejonie przygranicznym. Również turystykę wiejską ujęto w tej dziedzinie wsparcia, jako że stanowi ona formę dywersyfikacji i turystyki miękkiej. Obok opracowywania koncepcji wspierany będzie również rozwój wspólnych ofert turystycznych i atrakcyjnych form informacji dla turystów. Przy tym szczególnie należy uwzględnić aspekt wielojęzyczności. Ponieważ oczekiwania turystów w ostatnich latach wzrosły, wsparciem musi zostać objęta także poprawa jakości usług w sektorze turystycznym.

Wraz z rozwojem demograficznym wykorzystany zostaje potencjał w zakresie działalności uzdrowiskowej. Obok transgranicznego połączenia w sieć ośrodków uzdrowiskowych ma być umożliwiona przebudowa i modernizacja istniejących ośrodków a także nadanie im nowego charakteru. Ponadto wsparciu ma podlegać dalszy rozwój lub przywrócenie miejscowościom ich funkcji uzdrowiskowej.

Dziedzina wsparcia – Transport i komunikacja

Ta dziedzina wsparcia stawia sobie w zakresie infrastruktury komunikacyjnej za cel zwiększenie dzięki inwestycjom przepustowości transgranicznych połączeń komunikacyjnych poprzez budowę lub rozbudowę planowanych połączeń komunikacyjnych w bezpośrednim obszarze przygranicznym a także budowę bądź modernizację dróg prowadzących do granicy. Poza tym ma być umożliwione przyłączenie rejonu przygranicznego do ważnych transgranicznych osi komunikacyjnych. Ponadto oprócz sieci dróg do działań objętych wsparciem zostaje włączona także rewitalizacja infrastruktury transportu szynowego służącej wyłącznie rozwojowi turystyki. Dla polepszenia oferty komunikacyjnej ma zostać zastosowana wielojęzyczna technika obsługi pasażerskiej i informacyjnej. Działaniom tym towarzyszą badania w zakresie komunikacji o zasięgu transgranicznym lub koncepcje i studia wykonalności dla przygotowania projektów w obrębie lokalnej pasażerskiej komunikacji publicznej. W ramach wszelkich działań komunikacyjnych należy wziąć pod uwagę wymogi ekologiczne, aby postępować zgodnie z zasadą trwałego rozwoju przestrzennego.

Ponadto działania w zakresie społeczeństwa informacyjnego przewidują tworzenie elektronicznych interfejsów wymiany danych, wspólne innowacyjne wykorzystanie Internetu oraz tworzenie i rozwój wspólnych baz danych jako struktur informacyjnych wraz z niezbędnymi technicznymi połączeniami sieciowymi. W zakresie działań mieści się tworzenie i obsługa wspólnych sieci geoinformacyjnych jako bazy dla wspólnych zadań w zakresie planowania i monitoringu w różnych dziedzinach, jak np. planowanie i rozwój regionalny, turystyka i ochrona środowiska. Ponadto oprócz gromadzenia wspólnych danych ma być uwzględniona ich analiza.

Dziedzina wsparcia – Środowisko naturalne

Ochrona i poprawa stanu środowiska ma się aktywnie przyczynić do zmniejszenia obciążeń oraz ryzyka dla środowiska jak również poprawy jakości ochrony środowiska we wszelkich jej przejawach i poprawy atrakcyjności lokalizacji. Dzięki temu ma być wspierany trwały i przyjazny dla środowiska rozwój polsko-saksońskiego obszaru pogranicza. Obok działań na rzecz ochrony natury, lasu i krajobrazu zaliczane są tu również działania w zakresie ochrony klimatu oraz ukierunkowaną na przyszłość politykę gospodarowania odpadami i zasobami naturalnymi z uwzględnieniem wymagań zawartych we wspólnotowych wytycznych w sprawie ochrony środowiska. Zachowanie środowiska i poprawa stanu wszystkich jego elementów mają zostać uwzględnione w działaniach w zakresie infrastruktury technicznej, odprowadzania ścieków i ochrony przeciwpowodziowej.

Ponadto należy zapewnić poprawę ekosystemów wodnych, jakości wód powierzchniowych i gruntowych. Planowane działania służące poprawie stanu zbiorników wodnych mają związek z dalszym wdrażaniem ramowej dyrektywy wodnej UE. Dla zharmonizowania gospodarki jednostkami obszarowymi dorzeczy niezbędna jest koordynacja transgraniczna.

Wspieranie współpracy w zakresie środowiska rozciąga się na aspekty zarządzania oraz monitoringu środowiska. Ponadto zgodnie z zasadą trwałości wspierane są działania służące podnoszeniu świadomości ekologicznej a także uwrażliwiającej opinię publiczną na trwałe gospodarowanie zasobami naturalnymi. Towarzyszące prace koncepcyjne i badawcze wnoszą tutaj również swój wkład.

Dziedzina wsparcia – Ład przestrzenny i planowanie regionalne

W tej dziedzinie wsparcia przewidziana jest współpraca w zakresie ładu przestrzennego i planowania regionalnego. W tym celu należy zintensyfikować współpracę jednostek odpowiedzialnych za planowanie przestrzenne i regionalne. Poprzez wspieranie funkcjonalnych powiązań w obszarze przygranicznym przyspieszone zostaje tworzenie wspólnych transgranicznych regionalnych planów zagospodarowania przestrzennego. Ponadto nadal ma być wspierana transgraniczna współpraca interkomunalna w celu dalszego trwałego rozwoju regionu.

➤ **Strategiczne Wytyczne dla Spójności / Ewaluacja ex ante**

Poniższy schemat obrazuje, jak dziedziny wsparcia opisane w osi priorytetowej 1 wnoszą na poziomie działań wkład w realizację Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla Spójności, oraz odzwierciedla ocenę tych głównych działań przez analizę ex ante.

Schemat 6 Oś priorytetowa 1 – Wkład w realizację Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla Spójności

Działanie	Strategiczne Wytyczne Wspólnoty dla Spójności	Ewaluacja ex ante
Intensyfikacja/Wspieranie kontaktów gospodarczych i naukowych	Wspieranie przedsiębiorczości	Konieczność intensyfikacji współpracy transgranicznej i powiązań między przedsiębiorstwami saksońskimi i polskimi w celu rozwijania stosunków gospodarczych

Poprawa warunków rozwoju przedsiębiorczości	Dostarczanie usług wspierających przedsiębiorstwa	Konieczność poprawy dostępu do informacji gospodarczych
Rozwój gospodarczy poprzez wymianę wiedzy (B+R)	Wspieranie wiedzy i innowacji dla wzrostu w zakresie „lepszego ukierunkowania inwestycji w badania i rozwój technologiczny“	Należy wykorzystać znaczny potencjał badawczo-rozwojowy obecny w regionie do rozbudowy odpowiedniej współpracy transgranicznej.
Działania marketingowe	Wspieranie przedsiębiorczości	Należy promować potencjał gospodarczy w celu przeciwdziałania pozostawaniu w tyle obszarów przygranicznych w stosunku do ośrodków bardziej atrakcyjnych pod względem gospodarczym.
Działania w zakresie turystyki	Wspieranie przedsiębiorczości / ochrony zdrowia pracowników	Należy dążyć do większego otwarcia transgranicznego i promocji potencjału turystycznego.
Działalność uzdrowiskowa	Wspieranie utrzymania dobrego poziomu zdrowia pracowników	Dziedzinę tę należy uwzględnić jako czynnik gospodarczy o dalszym potencjale rozwojowym w przyszłości
Działania w zakresie infrastruktury komunikacyjnej	Rozszerzenie i poprawa infrastruktury transportowej	Poprzez usuwanie wąskich gardeł i braków w bezpośrednim obszarze przygranicznym tworzone są podstawy dla potencjalnego rozwoju obszaru wsparcia w trakcie rozbudowywania europejskich osi komunikacyjnych.
Działania w zakresie społeczeństwa informacyjnego	Promowanie społeczeństwa informacyjnego dla wszystkich	Reagowanie na zbyt wąskie oferty rynku w celu rozwoju i wdrażania transgranicznych węzłów, banków danych, systemów informacyjnych i innych aplikacji dla osiągnięcia postępującej poprawy infrastruktury technologii informacyjnych i komunikacyjnych w obszarze wsparcia.
Działania w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego oraz wspierania współpracy w dziedzinie środowiska	Wzmacnianie synergii między ochroną środowiska a wzrostem / współpracą transgraniczną (transgraniczna gospodarka wodna, ochrona przeciwpowodziowa) / podejmowanie działań w zakresie zapobiegania ryzyku poprzez ulepszone	Konieczna jest dalsza poprawa stanu środowiska w obszarze wsparcia w wymienionych dziedzinach: ochrona klimatu, powietrza, wód, przeciwpowodziowa itd.

	zarządzanie zasobami naturalnymi	
Współpraca w zakresie ładu przestrzennego	Terytorialny aspekt spójności	Skoordynowane lub wspólne planowanie służy długofalowemu wykorzystaniu szans, jakie stwarza lokalizacja obszaru wsparcia.

➤ **Cele szczegółowe**

Schemat 2 Cele szczegółowe osi priorytetowej

Oś priorytetowa 1 Rozwój transgraniczny

Kierunki działań współpracy transgranicznej i ich cele	
1	<p>Gospodarka i nauka</p> <p><u>Poprawa konkurencyjności obszaru wsparcia, w tym</u> Wspieranie w zakresie rozwijania i rozszerzania sieci współpracy Wspieranie badań i rozwoju technologicznego, w szczególności technologii zaawansowanych Opracowywanie wspólnych strategii marketingowych</p>
2	<p>Turystyka, działalność uzdrowiskowa</p> <p><u>Poprawa atrakcyjności turystycznej obszaru wsparcia, w tym</u> Poprawa poziomu infrastruktury turystycznej Wspieranie opracowywania i wdrażania wspólnych strategii marketingowych Poprawa wspólnej oferty turystycznej dzięki współpracy Wsparcie przy tworzeniu wspólnych struktur poprzez łączenie ośrodków turystycznych oraz ich działań o charakterze uzdrowiskowym w sieci</p>
3	<p>Transport i komunikacja</p> <p><u>Poprawa dostępności obszaru wsparcia, w tym</u> Poprawa przepustowości granicy oraz przyłączenie obszaru przygranicznego do ważnych transgranicznych osi komunikacyjnych Kooperacja w zakresie drogowej i szynowej transgranicznej lokalnej komunikacji publicznej dla poprawy oferty komunikacyjnej w obszarze wsparcia i poprawy połączeń w komunikacji transgranicznej Wspólna rozbudowa i poprawa dostępności do sieci informacyjnych i komunikacyjnych</p>
4	<p>Środowisko naturalne</p> <p><u>Ochrona i poprawa stanu środowiska, w tym</u> Poprawa ochrony przeciwpowodziowej</p>

	<p>Stworzenie ukierunkowanej na przyszłość polityki gospodarowania odpadami i zasobami</p> <p>Ochrona i rozwój natury i krajobrazu w obszarze wsparcia</p> <p>Poprawa technicznej infrastruktury środowiska (w szczególności w zakresie utylizacji ścieków) i ekosystemów wodnych</p> <p>Poprawa stanu wód łącznie z wodami gruntowymi</p> <p>Stworzenie transgranicznych sieci ekologicznych jak również podnoszenie świadomości ekologicznej i edukacja ekologiczna</p>
5	Ład przestrzenny i planowanie regionalne
	<p><u>Optymalne wykorzystanie przestrzeni życiowej poprzez rozwój wspólnej, trwałej struktury przestrzennej i osiedleńczej oraz jej połączenie w sieć, w tym</u></p> <p>Współpraca przy rozbudowywaniu trwałych transgranicznych sieci kooperacji i połączeń między nimi w zakresie planowania rozwoju regionalnego</p> <p>Kooperacja przy eksploataowaniu korzyści płynących z konkurencyjności regionu poprzez tworzenie koncepcji i wdrażanie transgranicznych działań w zakresie planowania regionalnego i interkomunalnego</p>

➤ **Klasyfikacja według kategorii interwencji**

Schemat 3 Kategorie interwencji osi priorytetowej 1

Kod	Temat priorytetowy	Udział ³⁵ w %
03	Transfer technologii i udoskonalenie sieci współpracy między małymi i średnimi przedsiębiorstwami (MŚP), pomiędzy MŚP a innymi podmiotami gospodarczymi, uczelniami, wszelkiego rodzaju instytucjami szkolnictwa policealnego, władzami regionalnymi, ośrodkami badawczymi oraz biegunami naukowymi i technologicznymi (parkami naukowymi i technologicznymi, technopoliami itp.)	6
09	Inne działania mające na celu pobudzanie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MŚP	7
11	Technologie informacyjne i telekomunikacyjne (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe itp.)	7
23	Drogi regionalne / lokalne	18
24	Ścieżki rowerowe	4
26	Transport multimodalny	4
28	Inteligentne systemy transportu	3
46	Oczyszczanie ścieków	7
47	Jakość powietrza	3
48	Zintegrowany system zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń	4
51	Promocja bioróżnorodności i ochrona środowiska (w tym program NATURA 2000)	3

³⁵ W odniesieniu do ogólnej sumy środków funduszy przypadających na daną oś priorytetową, tabela 2 Dokumentu Programowego

53	Zapobieganie zagrożeniom (w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnymi i technologicznymi)	4
54	Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom	5
57	Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych	20
81	Rozwiązania na rzecz podniesienia jakości opracowania, monitorowania, ewaluacji polityk i programów na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, wzmocnienie zdolności w zakresie realizacji polityk i programów	5

3.2.2. Oś priorytetowa 2 – Transgraniczna integracja społeczna

➤ Cel strategiczny

Identyfikacja ludności ze wspólnym obszarem przygranicznym poprzez zacieśnienie współpracy.

➤ Strategia

Analiza wyjściowej sytuacji socjoekonomicznej pokazała, że należy przeciwdziałać odpływowi młodych i wykształconych ludzi w regiony o silnie rozwiniętej gospodarce. W przeciwnym wypadku dojdzie do powstania uwarunkowanego demograficznie tzw. wąskiego gardła w odniesieniu do rozwoju gospodarczego. Z tego powodu długofalowe zapewnienie wykształcenia ogólnego i zawodowego na wysokim poziomie stanowi kluczowy czynnik skutecznego rozwoju obszaru wsparcia. Osiągnięcie tego ma być możliwe dzięki szerokiemu spektrum działań w dziedzinach takich jak szkolnictwo ogólne i zawodowe, wyższe oraz kształcenie uzupełniające. Istotne dla integracji obszarów przygranicznych jest ponadto zdobywanie kompetencji językowych i interkulturowych, które obecnie są niewystarczające. Pozwoli to osiągnąć trwałe pozytywne efekty, które uwidoczną się wraz z wprowadzeniem pełnej swobody przepływu pracowników w przeciągu tego okresu wsparcia.

Ponadto wspieranie różnorodnej oferty kulturalnej ma stanowić impuls do dalszych działań w obszarze wsparcia. Obszar wsparcia dysponuje także szerokim spektrum pomników kultury oraz tradycji regionalnych. Obydwie dziedziny służą wzmocnieniu identyfikacji mieszkańców ze wspólnym obszarem wsparcia. Ponieważ potrzebę działania wskazaną przez ewaluację ex ante trudno skwantyfikować, dziedzina ta zostaje ograniczona do wybranych działań.

Rozwój demograficzny ma wpływ również na posunięcia strategiczne w zakresie opieki zdrowotnej i infrastruktury społecznej. Istniejące potrzeby wymagają rozwiązań innowacyjnych, aby również na terenach słabo zaludnionych można było zapewnić zaspokojenie minimum potrzeb. Kształtowanie infrastruktury społecznej powinno skupiać się docelowo na poszczególnych deficytach. Ponadto na skutek przemian demograficznych również tutaj szczególne znaczenie przypada dostosowaniu istniejących struktur do zmienionej struktury potrzeb. Proces ten wymaga także intensywniejszej współpracy zaangażowanych instytucji w celu porozumienia się odnośnie do strategii i systemów zaopatrzenia bądź opieki nad ludnością.

Ponadto dalsza liberalizacja kontroli granicznej doprowadzi do zwiększenia potrzeby współpracy policji. W związku z tym uznano, że konkretną podstawą ma być intensyfikacja kontaktów na szerokiej płaszczyźnie między odpowiednimi instytucjami Polski i Niemiec. Szczegółowe priorytety merytoryczne współpracy muszą być w przyszłości określane w zależności od rozwoju przestępczości. Ponadto należy uznać dziedziny takie jak ochrona przeciwpożarowa, ochrona przed kataklizmami oraz służby ratownicze za istotne pole działania, w obrębie którego współpracę transgraniczną należy wzmocnić. Efekty synergii można tu uzyskać głównie poprzez wymianę doświadczeń oraz uzgadnianie np. planów i dokumentów operacyjnych, instalowanie wspólnych systemów informacji oraz tworzenie

skoordynowanych struktur komunikacji. Działania w tym zakresie stwarzają ważną podstawę jakości życia w obszarze wsparcia.

Ponadto trzeba stworzyć różnorodne punkty styczności dla wspólnych działań transgranicznych. Należy nadal polepszać osiągnięty dotychczas stan kooperacji między zaangażowanymi podmiotami i instytucjami z Saksonii i Polski. W dziedzinie tej – odpowiednio do celów tej osi priorytetowej za ważne uznaje się szeroką, skierowaną do wielu różnych grup docelowych ofertę wspierania wielojęzyczności i kompetencji interkulturowych. Tego typu działania, zapoczątkowane na poziomie euroregionalnym, powinny być pilotowane przez ze strony polityki wsparcia poprzez kontynuację Funduszu Małych Projektów.

➤ **Krótki opis działań**

Do wyprowadzonej ze Strategii osi priorytetowej 2 przyporządkowane zostają dziedziny wsparcia „Kształcenie i szkolenie“, „Kultura i sztuka“, „Infrastruktura społeczna“, „Bezpieczeństwo publiczne“, „Rozwój współpracy partnerskiej“ oraz „Fundusz Małych Projektów“.

Dziedzina wsparcia – Kształcenie i szkolenie

Dziedzina wsparcia Kształcenie i szkolenie obejmuje zidentyfikowane potrzeby w zakresie działań szkolnych oraz inicjatywy edukacyjne i szkoleniowe w kontekście gospodarki i społeczeństwa. W przypadku projektów szkolnych wspierane są współpraca transgraniczna szkół oraz tworzenie między nimi partnerstw i sieci. Wsparcie udzielane jest również inicjatywom w zakresie kształcenia interkulturowego oraz poprawy kompetencji językowych, a także opracowywania wspólnych programów uczenia i nauczania oraz materiałów dydaktycznych. Ponadto wsparcie mogą uzyskać przykładowo wspólne działania szkoleniowe dla nauczycieli i pedagogów, wymiana doświadczeń, praktyki, jak również wymiana uczniów i nauczycieli. O ile jest to konieczne dla działań transgranicznych w tym zakresie, mają być możliwe również projekty związane ze szkolnymi ośrodkami sportowymi.

Przedsięwzięcia służące rozwojowi wspólnego rynku pracy ograniczone są dotąd przez obowiązujące przepisy przejściowe, odnoszące się w szczególności do swobody przepływu pracowników i swobody osiedlania się. Przy maksymalnym wykorzystaniu tzw. „okresu 2+3+2“ wspólny rynek pracy bez ograniczeń powstanie dopiero w kwietniu 2011 r. Dlatego dziedzina ta w chwili zniesienia wspomnianych ograniczeń będzie musiała zostać strategicznie zdefiniowana na nowo. Wobec konieczności przygotowania się do tego procesu szczególnego znaczenia nabiera opracowanie koncepcji i studiów na temat przyszłego podejmowania zatrudnienia po drugiej stronie granicy, jak również wspólnego kształtowania wsparcia w dziedzinie edukacji i rynku pracy przy uwzględnieniu ram prawnych. Poza tym wspierane mają być projekty szkolnictwa wyższego, innych placówek edukacyjnych oraz placówek gospodarczych działających na styku gospodarki i życia społecznego służących wymianie wiedzy i doświadczeń. Uwzględnione zostają studia i koncepcje służące tworzeniu wspólnych kierunków studiów oraz nawiązywaniu i rozbudowywaniu akademickich i naukowych sieci współpracy. Przewidziane jest również opracowywanie wspólnych materiałów dydaktycznych i szkoleniowych dla kooperacyjnych programów studiów. Również w tej dziedzinie umożliwione będzie zdobywanie kompetencji językowych i interkulturowych.

Dziedzina wsparcia – Kultura i sztuka

W zakresie działań z dziedziny kultury i sztuki należy udoskonalić i rozwinąć infrastrukturę. Działania te ograniczone są do kilku wybranych dziedzin. Należy szczególnie podkreślić, że uwzględniono dostosowanie infrastruktury kulturalnej do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ponadto przewidziane są działania nakierowane na odpowiednią ofertę w dziedzinie kultury i sztuki w obszarze wsparcia. W zakresie wspierania transgranicznej dostępności dziedzictwa

kulturowego wsparcie koncentruje się zgodnie z potrzebą społeczno-ekonomiczną na wybranych działaniach służących wspieraniu tradycyjnej kultury ludowej oraz ochronie, rewitalizacji, digitalizacji i dostępności zabytków kultury, przemysłu i techniki wraz z ich otoczeniem.

Dziedzina wsparcia – Infrastruktura społeczna

W tej dziedzinie wsparcia mają być realizowane projekty wnoszące wkład w transgraniczną integrację społeczną. Ma to pozwolić na wykorzystanie efektów synergii, powstających w wyniku korzystania ze wspólnej infrastruktury. Dlatego dziedzina ta obejmuje szerokie spektrum działań i grup docelowych. Ich ukierunkowanie wynika z potrzeb. W dziedzinie opieki zdrowotnej potrzeba działania dostrzegana jest w przypadku koncepcji innowacyjnych i przedsięwzięć modelowych, działań prewencyjnych i wymiany doświadczeń, jak również rozszerzenia oferty usług medycznych w bezpośrednim obszarze przygranicznym. Poza tym działania skierowane są na nowe koncepcje merytoryczne dla placówek pobytu dziennego dla dzieci, tworzenie placówek edukacyjnych i wychowawczych dla młodzieży oraz projektów pomocy młodzieży. Oprócz tego uwzględnione zostaje wsparcie projektów służących integracji i wyrównywaniu szans defaworyzowanych grup społecznych. W tym zakresie szczególną rolę odgrywa rozwój demograficzny. Oprócz analizy istniejącej sytuacji mają być tworzone przedsięwzięcia modelowe reagujące na zmiany demograficzne. Niezbędne informacje można będzie uzyskać na specjalistycznych seminariach szkoleniowych i informacyjnych.

Dziedzina wsparcia – Bezpieczeństwo publiczne

Ważną podstawą jakości życia we wspólnym obszarze wsparcia jest zmniejszanie deficytów i luk w systemie bezpieczeństwa wynikających z położenia przygranicznego. W dziedzinie bezpieczeństwa publicznego dobra komunikacja między instytucjami po obu stronach granicy stwarza podstawę zaufania, a tym samym dobrą podstawę współpracy transgranicznej.

Szczególnie ochrona przeciwpożarowa, służby ratownicze i ochrona przed kataklizmami jak również dziedziny bezpieczeństwa opierają się na informacjach z kraju sąsiedniego. W tym celu konieczne jest stworzenie transgranicznych systemów informacji. Należy zatem wspierać działania służące budowaniu systemów ostrzegania, informacji i wczesnego rozpoznawania oraz poczynić towarzyszące temu niezbędne inwestycje. Należy zintensyfikować współpracę w tych dziedzinach.

Dziedzina wsparcia – Rozwój współpracy partnerskiej

W celu rozwoju współpracy partnerskiej wspierana jest intensywna współpraca pomiędzy podmiotami regionalnymi i lokalnymi oraz administracją. Poprzez ten rodzaj współpracy powstaje efekt zwielokrotnienia. Stąd kluczowa rola przypada włączeniu partnerów społeczno-ekonomicznych oraz euroregionów. Działania te mają umożliwić integrację społeczną obszaru wsparcia poprzez przekazywanie umiejętności językowych i interkulturowych.

Dziedzina wsparcia - Fundusz Małych Projektów

Dla pogłębienia komunikacji transgranicznej na poziomie lokalnym i regionalnym – z powodu ograniczenia obszaru wsparcia – w obrębie Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa, saksońskiej części Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa oraz polskiej części Euroregionu Szprewa-Nysa-Bóbr powstają wspólne Fundusze Małych Projektów. Punktem wyjścia do wdrażania struktur transgranicznych i procedur wspólnych dla Funduszy Małych Projektów jest wprowadzony już w Euroregionach system, którego sposób funkcjonowania zasadniczo sprawdził się w ramach Programu Interreg III A, i który teraz ma zostać zmodyfikowany i rozbudowany. Przy tym wdrażanie Funduszu Małych Projektów w euroregionach ma się odbywać na ich własną

odpowiedzialność. Jako wspólnoty komunalne są one jedynymi stowarzyszeniami w obszarze wsparcia, posiadającymi odpowiednią legitymację do współpracy transgranicznej udzieloną im ze strony finansujących je miast, gmin i powiatów. Ponadto euroregiony tworzą międzysektorową platformę kooperacyjną i dysponują obszernymi informacjami dotyczącymi regionu. Na ich podstawie euroregiony mogą ocenić aktualny rozwój w tym obszarze i dostosować do niego cele wsparcia Funduszu Małych Projektów.

W tej dziedzinie wsparcia mają być wspierane projekty małe do wysokości 12750 Euro udziału ze środków EFRR lub – w przypadku wspólnego finansowania – do wysokości 34000 Euro w ramach ustalonego zakresu wsparcia. Projekty te mają w szczególności służyć pielęgnowaniu i intensyfikacji transgranicznej wymiany informacji, komunikacji i współpracy między mieszkańcami, stowarzyszeniami i urzędami we wspólnym obszarze wsparcia, a także pogłębieniu utożsamiania się ludności ze wspólną przestrzenią życia społecznego.

➤ **Strategiczne Wytyczne Wspólnoty dla Spójności / Ewaluacja ex ante**

Schemat 4 Oś priorytetowa 2 – Wkład w realizację Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla Spójności

Działanie	Strategiczne Wytyczne dla Spójności	Analiza ex ante
Projekty kształcenia transgranicznego w kontekście gospodarki i społeczeństwa	Zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i podnoszenie umiejętności / Aspekt zwiększenia zdolności adaptacyjnych pracowników dla zwiększenia elastyczności	Możliwości zdobywania wykształcenia i doksztalcenia się należy dostosowywać do wymogów transgranicznych rynków pracy. Wprowadzenie zasady swobodnego przepływu siły roboczej w przeciągu okresu wsparcia uzasadnia odpowiednie działania przygotowawcze.
Transgraniczne projekty edukacyjne	Zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i podnoszenie umiejętności	Rosnąca współpraca w dziedzinie szkolnictwa ma być wykorzystana jako potencjał. Podstawę stanowi tu pogłębianie znajomości języka, współpracy w zakresie kształcenia nauczycieli, nawiązywanie i rozwijanie partnerstw między szkołami oraz współpraca administracyjna.
Działania w zakresie kultury	Współpraca transgraniczna (wzmocnienie tożsamości transgranicznej)	Działania powinny mieć taki kształt, aby stanowiły impuls dla przyszłego wsparcia w ramach programów standardowych.
Wspieranie transgranicznej dostępności dziedzictwa kulturowego	Współpraca transgraniczna (wzmocnienie tożsamości transgranicznej)	Po rozważeniu zasobów finansowych Programu Operacyjnego w kontekście pozostałych działań wsparcie w tej dziedzinie powinno być uznane za drugorzędne

		pomimo istnienia różnorodnego spektrum.
Wspólne wykorzystanie obiektów i wzajemne udostępnianie ofert w zakresie usług społecznych. tzn. ochrony zdrowia i pomocy społecznej	Odniesienie do odnowionej agendy lizbońskiej poprzez uwzględnienie przemian demograficznych i unikanie dyskryminacji oraz umożliwienie integracji	Przy uwzględnieniu rozwoju demograficznego współpraca transgraniczna ma się przyczyniać do zachowania podstawowych standardów również na terenach peryferyjnych.
Działania w zakresie bezpieczeństwa publicznego	Współpraca transgraniczna (wspólne strategie reagowania na zagrożenia różnego rodzaju)	Istniejące podstawy współpracy należy poszerzać a ich specyfikę dostosować do zmieniających się warunków ramowych.
Rozwój współpracy partnerskiej	Sprawniejsze kierownictwo zarówno w zakresie współpracy administracyjnej, jak również przy włączaniu partnerów regionalnych /lokalnych / Współpraca transgraniczna (wzmacnianie tożsamości transgranicznej)	Z wielu względów ważne dla poprawy stosunków sąsiedzkich.
Wspólny Fundusz Małych Projektów	Współpraca transgraniczna (wzmacnianie tożsamości transgranicznej)	Fundusz Małych Projektów stanowi efektywny instrument wsparcia na poziomie lokalnym.

➤ **Cele szczegółowe**

Schemat 10 Cele szczegółowe osi priorytetowej 2

**Oś priorytetowa 2
Transgraniczna integracja społeczna**

Kierunki współpracy transgranicznej i ich cele	
1	<p>Kształcenie i szkolenie</p> <p><u>Spółeczna i zawodowa integracja mieszkańców obszaru wsparcia oraz rozwój zasobów ludzkich jako wspólnego potencjału, w tym</u></p> <p>Wspieranie transgranicznej kooperacji w zakresie edukacji i nauki</p> <p>Wspieranie transgranicznej kooperacji między przedsiębiorstwami i placówkami edukacyjnymi</p> <p>Współpraca w zakresie działań służących przywiązaniu młodych ludzi do obszaru wsparcia poprzez celowe wspieranie perspektyw rozwoju</p> <p>Rozwijanie umiejętności językowych i interkulturowych</p>
2	<p>Kultura i sztuka</p>

	<u>Integracja mieszkańców obszaru wsparcia poprzez wspieranie wymiany artystycznej oraz tożsamości kulturowej, jak również zachowanie wspólnego dziedzictwa kulturowego</u>
3	Infrastruktura społeczna <u>Poprawa jakości i dostępności usług społecznych, w tym</u> Kooperacja i wykorzystywanie efektów synergii w zakresie infrastruktury społecznej, w szczególności w zakresie opieki zdrowotnej oraz opieki nad starszymi i dziećmi Kooperacja w zakresie tworzenia oferty zajęć dla młodzieży Kooperacja w zakresie integracji osób niepełnosprawnych w życiu społecznym Kooperacja w zakresie uwzględniania przemian demograficznych
4	Bezpieczeństwo publiczne <u>Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców i turystów, w tym</u> Poprawa współpracy w celu zachowania bezpieczeństwa we wspólnym obszarze przygranicznym Tworzenie efektywnych struktur służb ratowniczych Wspieranie, tworzenie i utrzymywanie efektywnego systemu transgranicznej ochrony przeciwpożarowej i ochrony przed katastrofami
5	Rozwój współpracy partnerskiej <u>Stwarzanie możliwości kooperacji poprzez nawiązywanie bezpośrednich kontaktów w obrębie obszaru wsparcia, w tym</u> Wzmacnianie procesu utożsamiania się ludności ze wspólnym obszarem pogranicza Intensyfikacja wymiany pomiędzy instytucjami, związkami, stowarzyszeniami, obywatelami itd.
6	Fundusz Małych Projektów <u>Wzmacnianie tożsamości transgranicznej, w tym</u> Intensyfikacja komunikacji transgranicznej na poziomie lokalnym i regionalnym Zwiększanie współodpowiedzialności mieszkańców za wspólny obszar wsparcia poprzez kontynuację wspólnego Funduszu Małych Projektów

➤ **Klasyfikacja według kategorii interwencji**

Schemat 11 Obszary interwencji osi priorytetowej 2

Kod	Temat priorytetowy	Udział w %
58	Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego	10
59	Rozwój infrastruktury kulturalnej	6
60	Pomoc w poprawie usług kulturalnych	5
71	Ścieżki integracji i powrotu do zatrudnienia dla osób w niekorzystnym położeniu; zwalczanie dyskryminacji w dostępie do rynku pracy i rozwoju kariery zawodowej oraz promowanie akceptacji dla różnorodności w	4

	miejscu pracy	
73	Działania na rzecz zwiększenia udziału w kształceniu i szkoleniu przez całe życie, w szczególności poprzez przedsięwzięcia na rzecz ograniczenia przedwczesnego porzucania nauki oraz zminimalizowania dyskryminacji ze względu na płeć oraz poprzez działania na rzecz poprawy jakości i dostępu do kształcenia i szkoleń na poziomie początkowym, zawodowym i wyższym	6
74	Rozwój potencjału ludzkiego w dziedzinie badań i innowacji, przede wszystkim poprzez studia podyplomowe i szkolenia naukowców oraz poprzez współpracę sieciową między uczelniami, ośrodkami badawczymi i przedsiębiorstwami.	3
75	Infrastruktura systemu oświaty	9
76	Infrastruktura ochrony zdrowia	4
77	Infrastruktura opiekuńczo-wychowawcza	5
79	Pozostała infrastruktura społeczna	5
80	Promowanie partnerstw, paktów i inicjatyw poprzez tworzenie sieci współpracy odnośnych podmiotów	35
81	Rozwiązania na rzecz podniesienia jakości opracowania, monitorowania, ewaluacji polityk i programów na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, wzmocnienie zdolności w zakresie realizacji polityk i programów	8

3.2.3. Pomoc Techniczna

Działania w ramach pomocy technicznej mają przyczyniać się do zapewnienia i zwiększenia skuteczności i efektywności Programu. Są one min. niezbędne do zapewnienia skutecznego wdrażania Programu oraz efektywnego wykorzystania środków wspólnotowych poprzez efektywny monitoring i kontrolę. Przewidziane jest wykorzystanie zgodnie z art. 46, ust. 1, lit. b) Rozporządzenia (WE) 1083/2006 łącznie 6% środków na wydatki z tytułu Pomocy Technicznej.

Pomoc techniczna stosuje się przede wszystkim do zapisów art. 46 Rozporządzenia (WE) 1083/2006 oraz przepisów ogólnych zawartych w art. 53, ust. 3 wraz z załącznikiem 3 do Rozporządzenia ogólnego (WE) 1083/2006. Zgodnie z tymi zapisami wydatki publiczne w ramach Pomocy Technicznej mogą być współfinansowane maksymalnie do pułapu 85% wydatków kwalifikowalnych ze środków wspólnotowych oraz do wysokości 15% krajowych środków publicznych.

Wsparciu mają podlegać w szczególności wydatki związane z przygotowaniem, zarządzaniem, monitorowaniem, oceną, informacją i kontrolą, jak również zwiększeniem zdolności administracyjnej Programu.

Poprzez wykorzystanie pomocy technicznej nadal konsekwentnie realizowane są główne zasady współpracy transgranicznej. Szczególne znaczenie przypada wzmocnieniu wspólnych struktur i stworzeniu przejrzystych procedur.

Po zatwierdzeniu Programu środki pomocy technicznej wykorzystywane są w szczególności do następujących zadań:

- Współfinansowanie wspólnych struktur niezbędnych do wdrażania Programu,
- Działania związane z przygotowaniem, wyborem, oceną i monitorowaniem przedsięwzięć,

- Wydatki ponoszone w celu przygotowania i organizacji posiedzeń Komitetu Monitorującego,
- Zapewnienie audytów i kontroli działań na miejscu w celu efektywnego wydatkowania środków,
- Działania w zakresie monitoringu i oceny Programu (instalacja i obsługa wspomaganego elektronicznie systemu monitoringu na użytek zarządzania, monitoringu i oceny Programu, studiów, analiz i ekspertyz),
- Usługi tłumaczeniowe ustne i pisemne,
- Wspieranie działań doradczych, informacyjnych i promocyjnych związanych ze wspólnym Programem Operacyjnym Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013.

➤ **Klasyfikacja według kategorii interwencji**

Schemat 12 Kategorie interwencji Pomocy Technicznej

Kod	Temat priorytetowy	Udział w %
85	Przygotowanie, realizacja, monitorowanie i kontrola	85
86	Ocena, badania / ekspertyzy, informacja, komunikacja	15

3.4 Zgodność z politykami krajowymi i wspólnotowymi

Zgodnie z art. 9 Rozporządzenia Ogólnego (WE) nr 1083/2006 projekty przeznaczone do realizacji w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska –Saksonia 2007-2013 będą wspomagać działania wdrażane w ramach innych programów krajowych. W okresie programowym 2007-2013 w ramach rozwoju obszaru wsparcia wspierane będą wyłącznie projekty wspólne, które dotyczą współpracy beneficjentów pochodzących z obydwu krajów członkowskich.

3.4.1 Zgodności z politykami krajowymi

Program, cele i osie priorytetowe polsko-saksońskiej współpracy transgranicznej są spójne z dokumentami strategicznymi, w szczególności z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia dla wydatkowania europejskich funduszy strukturalnych w Republice Federalnej Niemiec 2007-2013³⁶ oraz polskimi Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia 2007-2013³⁷.

Dla Rzeczypospolitej Polskiej Program Operacyjny stanowi bezpośrednią implementację strategicznego celu Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia poprzez tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy, wspieranie przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia a także poprzez zwiększenie spójności gospodarczej, społecznej i przestrzennej. Przy tym wytyczona strategia, znajdująca odzwierciedlenie w osiach priorytetowych Programu, stanowi odniesienie do celu cząstkowego, jakim jest „Środowisko i dostępność komunikacyjna“. Ponadto Program realizuje cele Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia dla funduszy strukturalnych w Republice Federalnej Niemiec poprzez intensyfikację bezpośredniej współpracy transgranicznej z państwami sąsiedzkimi oraz wspieranie trwałego rozwoju niejednokrotnie

³⁶ Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia dla Funduszy Strukturalnych w Republice Federalnej Niemiec 2007-2013, wersja z dnia 23.05.2007.

³⁷ Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów RP w dniu 29 listopada 2006 r.

słabych strukturalnie obszarów przygranicznych, czym przyczynia się do integracji gospodarczej i społecznej.

Ponadto zarówno Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia w okresie wsparcia 2007-2013, jak i również projekty realizowane w ramach Programu są zgodne z ogólnymi strategiami rozwoju Polski i Saksonii. Stanowią one uzupełnienie działań wdrażanych w ramach krajowych programów operacyjnych i są zgodne z regionalnymi programami operacyjnymi województw dolnośląskiego i lubuskiego. Program jest spójny ze strategiami rozwoju województw, których obszar należy do obszaru wsparcia Programu.

Projekty wspierane w ramach Programu są zgodne z przepisami prawa polskiego, saksońskiego i wspólnotowego.³⁸

3.4.2 Spójność z politykami wspólnotowymi

Wsparcie tego Programu odbywa się w zgodzie z politykami wspólnotowymi. Program wnosi wkład w realizację priorytetów znowelizowanej strategii lizbońskiej oraz Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla Spójności. Zasady te uwzględnione zostają w procesie programowania, wdrażania, monitorowania i oceny Programu.

Ponadto zostają wypełnione odnośne postanowienia Rozporządzenia Ogólnego oraz Rozporządzenia w sprawie EFRR, jak również wymogi odnośnie wieloletniego procesu programowania zgodnie z art. 10 Rozporządzenia Ogólnego (WE) nr 1083/2006. Zasada partnerstwa zgodnie z art. 11 Rozporządzenia Ogólnego (WE) nr 1083/2006 uwzględniona zostaje na wszystkich poziomach. Po pierwsze w proces tworzenia programu zostali zaangażowani partnerzy na szczeblu regionalnym i lokalnym. Dotyczy to również partnerów w zakresie środowiska. Ponadto we wdrażaniu programu przypada im w stosunku do potencjalnych wnioskodawców rola multiplikatorów w zakresie celów Programu. Aby partnerzy mogli w sposób adekwatny spełniać tę rolę, mogą sami w ramach projektów pogłębiać kontakty transgraniczne i nadawać im określony charakter. W ramach monitorowania i oceny wybrani partnerzy aktywnie działają jako członkowie Komitetu Monitorującego z prawem głosu. Oczekuje się przy tym, że partnerzy włączający się aktywnie w pracę Komitetu przejmą wobec pozostałych partnerów funkcję referentów.

Program jest ponadto kompatybilny z Europejską Agendą Społeczną, która wnosi wkład we wdrażanie strategii lizbońskiej i za cele w ramach polityki społecznej przyjmuje zwalczanie biedy oraz wszelkich form wykluczenia społecznego i dyskryminacji na rzecz wspierania integracji społecznej. Cele nicejskie zdefiniowano w następujący sposób:

- Zapewnienie dostępu do pracy, zasobów, praw, dóbr i usług dla wszystkich,
- Zapobieganie wykluczeniu społecznemu,
- Pomoc najbardziej poszkodowanym, mobilizacja wszystkich podmiotów i organizacji ze sfery polityki gospodarczej i społecznej.

Program odzwierciedla również Ogólne Wytyczne dla Wzrostu Gospodarczego i Zatrudnienia,³⁹ określające mikro- i makroekonomiczne aspekty polityki, której celem jest zatrudnienie, tworzenie nowych miejsc pracy i wzmocnienie wzrostu gospodarczego.

Program ma wnieść wkład w tworzenie społeczeństwa informacyjnego zgodnie z nakreślonymi ramami strategicznymi zawartymi w przyjętej inicjatywie „i2010 – Europejskie

³⁸ W szczególności przepisami dotyczącymi zagadnień zakazu stosowania podwójnego finansowania projektów środkami wspólnotowymi oraz przestrzegania przepisów Prawo zamówień publicznych zgodnie z Ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2006 r., nr 164, poz. 1163 i nr 170, poz. 1217).

³⁹ Zintegrowane wytyczne: Ogólne wytyczne polityki gospodarczej, Bruksela, dnia 28 czerwca 2005 r., 10667/05; Decyzja Rady w sprawie Wytycznych dla polityk zatrudnienia Państw Członkowskich, Bruksela, dnia 5 lipca 2005 r. Dokument międzyinstytucjonalny: 2005/0057 (CNS)

społeczeństwo informacyjne w roku 2010⁴⁰. W szczególności dotyczy to działań podejmowanych dla osiągnięcia określonych celów tej inicjatywy, m.in. zwiększenia dostępności technologii informacyjnych umożliwiających ochronę środowiska, monitorowanie i reagowanie w przypadku klęsk, a także zwiększenia dostępności produktów i usług w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Działania dotyczące małych i średnich przedsiębiorstw uwzględnione w pierwszej osi priorytetowej Programu wniosą wkład we wdrażanie Europejskiej Karty Małych Przedsiębiorstw poprzez zwiększenie możliwości technologicznych MŚP.

W Programie zachowany jest równy status kobiet i mężczyzn. Zgodnie z art. 16 Rozporządzenia Ogólnego (WE), jak również art. 6 Rozporządzenia w sprawie EFRR żadna osoba nie jest dyskryminowana ze względu na płeć, rasę oraz pochodzenie. Przestrzeganie zasady równości płci jest zapewnione na różnych etapach programowania i wdrażania wsparcia. Wobec faktu, że w obszarze wsparcia istnieją problemy na rynku pracy, zapewniona będzie dbałość o promowanie równości szans pod względem dostępu do rynku pracy, m.in. poprzez dostęp do fachowej edukacji. Zasada równości płci przestrzegana jest również przy wyborze projektów.

Pomoc publiczna jest przyznawana w rozumieniu art. 87 i 88 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską i nakreślonych tam postanowień. Przestrzegane są w szczególności zapisy następujących Rozporządzeń:

- Rozporządzenie Komisji nr 68/2001/WE z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy szkoleniowej (Dz. U. UE L 10 z 13.01.2001 r., str. 20), zmienione przez Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1976/2006 (Dz. U. L 368 z dnia 23.12.2006, str. 85),
- Rozporządzenie Komisji nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy w ramach zasady de minimis (Dz. U. UE L 379 z dnia 28.12.2006, str. 5),
- Rozporządzenie Komisji nr 70/2001/WE z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy państwa dla małych i średnich przedsiębiorstw (Dz. U. UE L 10 z 13.01.2001, str. 33), zmienione przez rozporządzenie Komisji (WE) nr 1976/2006 z dnia 20 grudnia (Dz.U. L 368 z dnia 23 grudnia 2006, str. 85)
- Rozporządzenie Komisji nr 2204/2002/WE z dnia 12 grudnia 2002 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy państwa w zakresie zatrudnienia (Dz. U. UE L 337 z 13.12.2002 r., str. 3), zmienione przez Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1976/2006 z dnia 20.12.2006 r. (Dz. U. L 368 z dnia 23.12.2006, str. 85).

Gdyby zastosowanie w odniesieniu do przedmiotów wsparcia rozporządzeń dotyczących zwolnień blokowych okazało się w obowiązującym brzmieniu niewystarczające, zostaje przeprowadzona procedura zatwierdzenia wsparcia w Komisji.

W Programie są również respektowane zasady wspólnotowej polityki w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego oraz odpowiednie regulacje prawne, w tym dyrektywy UE. W szczególności odnosi się to do wypełniania zobowiązań dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. UE L 206 z 22.07.1992 r., str. 7), dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. Urz. UE L 103 z 25.04.1979 r.,

⁴⁰ i-Europejskie społeczeństwo informacyjne na rzecz wzrostu i zatrudnienia. Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów. Bruksela, 1.6.2005, COM (2005) 229 końcowy.

str. 1) i dotyczących sieci ekologicznej NATURA 2000. Współfinansowane są projekty mające na celu zachowanie różnorodności gatunkowej i poprawę stanu środowiska. Uwzględnione zostają również obszary sieci ekologicznej NATURA 2000 znajdujące się na obszarze objętym zasięgiem Programu.

Projekty wspierane w ramach Programu wnoszą także wkład w realizację priorytetów zapisanych w Strategii Zrównoważonego Rozwoju UE,⁴¹ gdyż państwa członkowskie i ich społeczeństwa koncentrują wysiłek w szczególności na wspieraniu kluczowych zagadnień w zakresie zmian klimatycznych, czystej energii, zdrowia publicznego, wykluczenia społecznego, demografii i migracji, gospodarowania zasobami naturalnymi, jak również trwałego transportu. Oczywiście agenda zrównoważonego rozwoju wdrażana jest także na szczeblu regionalnym. Instytucje odpowiedzialne za Program muszą poprzez udzielanie wsparcia odpowiednim inicjatywom przejawiać troskę o trwały rozwój.

Zgodnie z art. 3 Rozporządzenia Ogólnego działania finansowane z funduszy będą uwzględniały priorytety wspólnotowe odnośnie trwałego rozwoju poprzez działania na rzecz wzmocnienia wzrostu gospodarczego, konkurencyjności i zatrudnienia, integracji społecznej, ochrony i poprawy stanu środowiska. Również Rozporządzenie w sprawie EFRR (art. 2) przyjmuje za cel zrównoważony rozwój. Poszczególne osie priorytetowe Programu Operacyjnego w zależności od ukierunkowania przyczyniają się w różny sposób do wzmocnienia danych elementów trwałego rozwoju. I tak pierwsza oś priorytetowa ukierunkowana jest na bezpośrednie wsparcie rozwoju gospodarczego oraz ochronę środowiska, zaś dzięki drugiej osi priorytetowej w sposób decydujący i bezpośredni wspierany jest rozwój społeczny jako wytyczony cel. W ten sposób dokument programowy wraz z osiami priorytetowymi uwzględnia wszelkie aspekty trwałego rozwoju.

Dla zapewnienia trwałości oddziaływania projektów przestrzegana jest zasada trwałości działań⁴² w odniesieniu do każdego typu projektów. Zasada ta jest weryfikowana na wszystkich etapach programowania, wyboru projektów, monitorowania i oceny. Po zakończeniu wsparcia projekt musi posiadać instytucjonalne i finansowe zabezpieczenie trwałości działań.

Polityka spójności ma być uzupełnieniem instrumentów polityki wsparcia dla obszarów wiejskich w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFFROW)^{43,44}. Z tego powodu projekty służące transgranicznemu rozwojowi obszarów wiejskich mogą być wspierane w ramach wszystkich osi priorytetowych Programu. Ożywienie terenów wiejskich w szczególnym stopniu sprzyja utożsamianiu się mieszkańców ze wspólnym obszarem przygranicznym. W tym znaczeniu zapewniona jest komplementarność między Programami Operacyjnymi EFFROW a działaniami wspieranymi ze środków EFRR i rozciągającymi się na współpracę terytorialną. Do pokrywania się zakresu programów nie dochodzi dzięki temu, że w ramach współpracy transgranicznej realizowane są wyłącznie wspólne projekty między partnerami po obu stronach granicy i konieczne jest wykazanie efektu wsparcia poza częścią obszaru wsparcia znajdującą się na terenie własnego kraju.

41 Komunikat Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego w sprawie przeglądu strategii zrównoważonego rozwoju: platforma działania. Bruksela, dnia 13.12.2005, COM (2005) 658 końcowy.

42 Zgodnie z art. 57 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006.

43 Proposal for a Council Decision on Community strategic guidelines for Rural Development (Programming Period 2007-2013), Brussels, 5.7.2005, COM (2005) 304 final.

44 Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFFROW). Dz. Urz. UE L 277/1 z dn. 21.10.2005 r.

3.3.3 Zgodność Programu z innymi programami operacyjnymi realizowanymi w obszarze wsparcia i finansowanymi z funduszy strukturalnych

Programy współpracy transgranicznej

Program realizowany na obszarze wsparcia jest komplementarny z innymi programami współpracy transgranicznej wdrażanymi w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna w okresie wsparcia 2007-2013. Dotyczy to następujących trzech Programów Współpracy Transgranicznej:

Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Wolny Kraj Saksonia – Republika Czeska po saksońskiej stronie, Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Brandenburgia (obejmujący podregion zielonogórski) i Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Republika Czeska (obejmujący podregion jeleniogórsko-wałbrzyski) po polskiej stronie.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach Programu są dostosowane do priorytetów wymienionych trzech programów oraz nakierowane, podobnie jak program Polska – Wolny Kraj Związkowy Saksonia, na szerokie spektrum dziedzin, których celem jest różnorodna współpraca transgraniczna. Wszystkie wymienione programy ukierunkowane są na zapewnienie zrównoważonego rozwoju Wspólnoty.

Programy operacyjne

Podsumowując należy zauważyć, że wsparcie przyznane w ramach programów operacyjnych znajduje dzięki Programowi Operacyjnemu Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 uzasadnione uzupełnienie o działania transgraniczne. Koordynacja pomiędzy wymienionymi poniżej programami operacyjnymi a Programem Operacyjnym Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 odbywa się na poziomie projektów. Pokrywania się ich zakresów daje się uniknąć dzięki temu, że w ramach współpracy transgranicznej realizowane są tylko projekty wspólne pomiędzy partnerami po obu stronach granicy i niezbędne jest wykazanie efektów wsparcia poza własną częścią obszaru wsparcia.

W polskim obszarze wsparcia w latach 2007-2013 przedsięwzięcia mogą być dofinansowane również w ramach dwóch Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO), tj.:

- Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego 2007-2013,
- Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Lubuskiego 2007-2013,

Priorytety RPO ukierunkowane są na badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość, społeczeństwo informacyjne, turystykę, kulturę, środowisko, zrównoważony rozwój miast, rozwój transportu, infrastrukturę edukacyjną, zdrowie i rekreację. Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 jest odnośnie do przyznawanego wsparcia komplementarny w stosunku do tych programów ze względu na ukierunkowanie na działania o wymiarze transgranicznym, które nie mogą być wspierane z RPO.

Po stronie polskiej przedmioty wsparcia Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia mogą być również finansowane w ramach innych programów operacyjnych. Na obszarze wsparcia są realizowane:

- *Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka*

Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 dotyczy tylko kilku dziedzin tego programu, jak np. sfery współpracy podmiotów gospodarczych, ośrodków akademickich, badawczych i innowacyjnych oraz instytucji rynku pracy.

- *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko*

Działania w zakresie rozwoju infrastruktury środowiska, zapobiegania zagrożeniom, oszczędności energii, wykorzystywania źródeł odnawialnych, gospodarki odpadami oraz usuwania skutków starych obciążeń ekologicznych, ochrony klimatu i troski o różnorodność przyrodniczą, finansowane są z Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

W Saksonii, w związku z EFRR:

- *Program Operacyjny Wolnego Kraju Związkowego Saksonia dla EFRR w okresie wsparcia 2007-2013 finansuje działania zapoczątkowane w minionym okresie wsparcia 2000-2006 w zakresie rozwoju gospodarczego oraz wiedzy i innowacji.*
- *Program Operacyjny Kapitał Ludzki oraz Program Operacyjny Wolnego Kraju Związkowego Saksonia w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego w okresie wsparcia 2007-2013*

Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 poprzez niektóre cząstkowe działania przyczyni się również do realizacji celów programów operacyjnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego. Działania te dotyczą przede wszystkim rozwoju systemu kształcenia ustawicznego, adaptacji systemów kształcenia, nauki języków obcych, kształcenia w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz współpracy pomiędzy instytucjami rynku pracy.

- *Program Operacyjny finansowany z Europejskiego Funduszu Rybackiego*

Program Operacyjny finansowany w ramach Europejskiego Funduszu Rybackiego ma na celu wspieranie inwestycji w zakresie akwakultury, jak również przetwórstwa i zbytu produktów rybołówstwa śródlądowego oraz w zakresie działań służących ochronie żywych zasobów wodnych. Ponadto nakład połowowy może być objęty wsparciem na mocy aktu prawnego Wspólnoty jako środek służący zachowaniu gatunków.

Dla tych celów opracowany zostaje odpowiedni program operacyjny w Republice Federalnej Niemiec oraz w Rzeczypospolitej Polskiej. Rozgraniczenie zakresu Funduszu Rybackiego oraz Programu odbywa się zarówno na poziomie dziedzin wsparcia, jak również dzięki specyficznym wymogom, którym podlegają projekty transgraniczne.

W ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 wspierane są w szczególności działania służące rozwojowi regionalnemu polsko-saksońskiego obszaru wsparcia. Poza tym w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 mogą być objęte wsparciem tylko projekty o kontekście transgranicznym. Dla projektów z Programu Operacyjnego wspieranych z Europejskiego Funduszu Rybackiego nie jest wymagany kontekst transgraniczny. Wyjątek stanowią środki służące zachowaniu rybostanu. W przypadku, gdyby dochodziło do pokrywania się zakresu tych programów, podejmowane są uzgodnienia na płaszczyźnie merytorycznej.

Rozdział 4 Wskaźniki monitorowania i oceny

Ważnym zagadnieniem wspólnego procesu planowania jest stworzenie odpowiedniego systemu wskaźników monitorowania i oceny interwencji, jak również skwantyfikowania celów przy uwzględnieniu zasady proporcjonalności za pomocą ograniczonej liczby wskaźników rezultatu⁴⁵. Rozwój sytuacji społeczno-ekonomicznej na obszarze wsparcia zostanie w ten sposób przedstawiony za pomocą wskaźników kontekstowych, zaś postępy we wdrażaniu Programu za pomocą wskaźników specyficznych dla Programu.

⁴⁵ Porównaj Rozporządzenie (WE) Nr. 1080/2006, Artykuł 12, Cyfra 4 w połączeniu z materiałem roboczym 2 – Wskaźniki Monitorowania i oceny – instrukcja, Bruksela 2006

Określenie skwantyfikowanych celów dla zobrazowania efektów programów transgranicznych jest znacznie trudniejsze niż w przypadku głównego nurtu wsparcia z funduszy strukturalnych. W programach przekrojowych, przy małej liczbie projektów danego rodzaju, realizowane są najróżniejsze działania transgraniczne, przez co tylko w ograniczonym zakresie można ująć ich jednoznaczne cechy kwantyfikowalne. Ponadto mierzalne efekty uwidaczniają się dopiero po średnim lub dłuższym okresie czasu.

4.1 Wskaźniki kontekstowe

Wskaźniki kontekstowe powinny obrazować rozwój sytuacji społeczno-ekonomicznej na obszarze wsparcia równoległe z wdrażaniem Programu. Powinny przy tym być skoncentrowane na aspektach, które wykazują rzeczowe odniesienie do celów i ofert wsparcia Programu Operacyjnego. Ponadto powinny w jak najbardziej bliskiej perspektywie czasowej oddawać dynamikę rozwoju obszaru wsparcia. „Statyczne” wskaźniki, jak np. powierzchnia obszaru wsparcia, mają dla monitorowania Programu małe znaczenie. Również takie wskaźniki, które zostaną wykazane z dużym opóźnieniem w stosunku do punktu pomiaru (np. dane dotyczące PKB) wydają się być mało odpowiednie dla monitorowania. Z tego względu rezygnuje się z uwzględniania takich wskaźników.

Schemat 13 Wskaźniki kontekstowe

Nr.	Nazwa wskaźnika	Źródło	Wartość wyjściowa	
			Wartość / Jednostka	Okres
1.1	Liczba mieszkańców	Transgraniczna baza danych ⁴⁾	2.584.369	2005
1.2	Liczba osób czynnych zawodowo (miejsce pracy)	Crossborder Database ⁵⁾	640.479	2004
1.3	Liczba przybywających do pracy z woj. lubuskiego/ dolnośląskiego do Saksonii	Federalna Agencja Pracy, RD Saksonia	Pomiary rozpoczyna się po wprowadzeniu swobody przemieszczania się pracowników między Niemcami i Polską ⁴⁶⁾	
1.4	Liczba wyjeżdżających do pracy z Saksonii do woj. lubuskiego/ Dolnośląskiego	Federalna Agencja Pracy, RD Saksonia		
1.5	Liczba bezrobotnych	Crossborder Database ⁵⁾	274.453	2004
1.6	Liczba noclegów w ruchu turystycznym	Crossborder Database ⁵⁾	5.337.389	2004
1.7	Liczba wspólnych połączeń granicznych	Saksońskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Atlas administracyjny)	12	2006
1.8	Powierzchnia obszarów Natura 2000	Instytucje właściwe w zakresie ochrony środowiska w Saksonii, na Dolnym Śląsku i w woj. lubuskim	ok. 35.300 ha	2005
1.9	Liczba partnerstw szkolnych pomiędzy Saksonią a Polską	Saksońskie Ministerstwo Oświaty	56	2006
1.10	Liczba partnerstw gmin pomiędzy Saksonią a Polską	Saksońskie dane z sejmików miast i i gmin	ok. 50	2007

Wskaźniki kontekstowe powinny być uzupełniane liczbowo w rocznych sprawozdaniach z wykonania Programu.

4.2 Wskaźniki programowe

Punktem wyjścia dla przedstawienia wskaźników programowych są z jednej strony zalecenie aktualizacji oceny śródkresowej Programu Interreg III A Saksonia – Polska (Dolny Śląsk) 2000-2006, a z drugiej strony wskazówki materiału roboczego KE (Wskaźniki monitorowania i oceny)⁴⁷⁾.

⁴⁶⁾ Zebranie danych możliwe będzie tylko wtedy, gdy właściwe instytucje i urzędy po polskiej i saksońskiej stronie udostępnią odpowiednie dane dla obu wskaźników.

⁴⁷⁾ KOM, DG Regio: Nowy okres programowania 2007-2013. Indykatywne wytyczne do procesu oceny: Wskaźniki monitorowania i oceny. Dokument roboczy z dnia 2 sierpnia 2006. s. 17

Aktualizacja oceny śródkresowej zaleca w odniesieniu do rozwoju systemu wskaźników dla programu współpracy transgranicznej skoncentrowanie się na aspektach współpracy, ujęcie długofalowych efektów współpracy oraz rezygnację ze wskaźników bez odniesienia do współprac, y jak również rezygnację z liczenia „nowo utworzonych” miejsc pracy.

Uwzględniając materiał roboczy „Wskaźniki monitorowania i oceny” dla Programu Operacyjnego gromadzone są, zalecane przez KE, wskaźniki gotowości współpracy i współpracy transgranicznej⁴⁸ (wskaźniki produktu). Wskaźnik (45) – liczba przedsięwzięć, które wspierają handel transgraniczny – nie będzie mierzony, ponieważ między polskimi a saksońskimi partnerami nie są planowane tego typu działania.

Wskaźnik (51) – liczba osób, które dzięki projektom współpracy transgranicznej znajdują miejsce pracy po drugiej stronie granicy – nie będzie obecnie również mierzony. Przyczynę tego stanowią obowiązujące maksymalnie do 30 kwietnia 2011 r. ograniczenia w swobodnym przemieszczaniu się pracowników. Sprawdzi się wtedy, czy warunki ramowe zmieniły się do tego stopnia, że będą realizowane projekty również w tej dziedzinie.

Zasadniczo wskaźniki programowe powinny odzwierciedlać działania i postępy we wdrażaniu Programu. W celu zapewnienia efektywnego monitorowania i sterowania Programem szczególnie istotne są dwie perspektywy, które powinny zostać ujęte w systemie monitorowania:

- Z jednej strony rozwój „popytu” na Program, czyli zainteresowanie bądź akceptacja adresatów w odniesieniu do oferty wsparcia z Programu;
- Z drugiej strony finansowy i rzeczowy przebieg wdrażania Programu.

Odpowiednie dane są zbierane w ramach procesu zarządzania. Poniżej zamieszczono zestawienie wskaźników. Wartością bazową wskaźników jest „0”. Zdefiniowana wartość docelowa odnosi się do roku 2015. Dla osiągnięcia tej wartości wykorzystane zostaną środki z EFRR oraz środki dofinansowania krajowego.

Schemat 14 Wskaźniki do monitorowania finansowego i rzeczowego procesu wdrażania Programu

	Wskaźnik	Poziom odniesienia	Periodyczność	Kwatyfikacja celu
Środki finansowe (Poziom: Wkład)				
3.1	Zatwierdzone środki finansowe	<ul style="list-style-type: none"> • Program, • Oś priorytetowa 	<ul style="list-style-type: none"> • w każdym roku sprawozdawczym • na koniec roku sprawozdawczego zebrane na cały okres programu 	tak
3.2	Łączne wydatki			
3.3	Udział środków wsparcia w wybranych dziedzinach ⁴⁹ , które przypadają na przedsięwzięcia w powiatach leżących bezpośrednio przy granicy, w całkowitej puli zatwierdzonych środków			

⁴⁸ Por. Wskaźniki monitorowania i oceny: Praktyczne wytyczne, metodyczny materiał roboczy nr. 2, Załącznik I – Główne wskaźniki dla EFRR i Funduszu Spójności, czerwiec 2006

⁴⁹ Łącznie dla kodów 23, 24, 46, 57, 59, 60, 75, 76, 77 i 79 zgodnie z załącznikiem II Rozporządzenia (WE) nr. 1828/2006

	Wskaźnik	Poziom odniesienia	Periodyczność	Kwatyfikacja celu
Partner projektu (Poziom: Produkt)				
4.1	Łączna liczba zaangażowanych partnerów w projekcie	<ul style="list-style-type: none"> • Program, • Oś priorytetowa 	<ul style="list-style-type: none"> • w każdym roku sprawozdawczym • na koniec roku sprawozdawczego zebrane na cały okres programu 	nie
4.2	Liczba partnerów projektu, którzy wcześniej nie uzyskali wsparcia w ramach Programu Celu 3 albo jego poprzednika Programu Interreg III A			
Projekty (Poziom: Produkt)				
4.3	Liczba operacji, które spełniają <u>dwa</u> z następujących kryteriów: wspólne planowanie, wspólne wdrażanie, wspólny personel i wspólne finansowanie	Program	<ul style="list-style-type: none"> • w każdym roku sprawozdawczym • na koniec roku sprawozdawczego zebrane na cały okres programu 	tak
4.4	Liczba operacji, które spełniają <u>trzy</u> z następujących kryteriów: wspólne planowanie, wspólne wdrażanie, wspólny personel i wspólne finansowanie			
4.5	Liczba operacji, które spełniają <u>cztery</u> z następujących kryteriów: wspólne planowanie, wspólne wdrażanie, wspólny personel i wspólne finansowanie			
4.6	Liczba operacji, które służą wspólnemu wykorzystaniu infrastruktury	Program	<ul style="list-style-type: none"> • w każdym roku sprawozdawczym • na koniec roku sprawozdawczego zebrane na cały okres programu 	nie
4.7	Liczba operacji, które służą współpracy w zakresie usług publicznych			
4.8	Liczba operacji, które zmniejszają odizolowanie poprzez lepszy dostęp do dróg, sieci informacyjnych i usług			
4.9	Liczba operacji, które powinny wspierać i poprawić wspólną ochronę środowiska i wspólne zarządzanie środowiskiem			
4.10	Liczba osób, które biorą udział we wspólnych projektach kształcenia zawodowego i doskonalenia			
4.11	Liczba małych projektów			

4.3 Kwantyfikowanie wartości docelowych

Zgodnie z Artykułem 12, ustęp 1, cyfra 4 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 ograniczona liczba wskaźników rezultatu powinna zostać skwantyfikowana.

Wiarygodna prognoza konkretnego rodzaju i zakresu działań i związanych z tym efektów jest trudna na etapie przygotowania Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Saksonia – Polska 2007-2013. Z tego względu również kwantyfikowanie wartości docelowych dla Programu Operacyjnego, które są istotne dla monitorowania, sterowania i oceny, będzie się koncentrowało na następujących aspektach:

- utrzymanie istotnych, priorytetowych zagadnień strukturalnych Programu, które znajdują odzwierciedlenie w indykatywnym podziale budżetu Programu na kategorie interwencji zgodnie z załącznikiem II Rozporządzenia (WE) 1828/2006 i przez ewaluatora ex ante zostały ocenione jako adekwatne;
- jakość współpracy w ramach projektów;
- zdolność Programu do mobilizowania nowych partnerów do projektów współpracy transgranicznej i tworzenia w ten sposób szerszej bazy dla współpracy.
- skoncentrowanie wsparcia na deficytach- i potencjale rozwojowym, które mają bezpośredni związek ze specyficzną sytuacją obszarów przygranicznych.

Przedstawione poniżej skwantyfikowane cele odnoszą się do poziomu Programu. Powinny być wykazywane w ramach monitorowania Programu zarówno rocznie dla danego roku sprawozdawczego jak i kumulatywnie na koniec roku sprawozdawczego w odniesieniu do całego okresu Programu. Wartość bazowa wskaźników wynosi „0”. Zdefiniowana wartość docelowa odnosi się do roku 2015. W celu osiągnięcia tych wartości docelowych wykorzystane zostaną środki EFRR.

Schemat 15 Skwantyfikowane cele do monitorowania wdrażenia finansowego i rzeczowego

	Wskaźnik	Cel minimalny
5.1	Udział zatwierdzonych środków EU w dziedzinach 03 i 09 ⁵⁰	6,2 %
5.2	Udział zatwierdzonych środków EU w dziedzinach 23, 24, 26 i 28	13,7 %
5.3	Udział zatwierdzonych środków EU w dziedzinach 46, 47, 48, 51, 53 i 54	12,3 %
5.4	Udział zatwierdzonych środków EU w dziedzinie 57	9,5 %
5.5	Udział zatwierdzonych środków EU w dziedzinach 80 i 81	22,4 %
5.6	Udział zatwierdzonych projektów, które spełniają <u>trzy</u> z następujących kryteriów: wspólne planowanie, wspólne wdrażanie, wspólny personel i wspólne finansowanie	20 %
5.7	Udział zatwierdzonych projektów, które spełniają <u>cztery</u> z następujących kryteriów: wspólne planowanie, wspólne wdrażanie, wspólny personel i wspólne finansowanie	5 %
5.8	Udział partnerów projektowych, którzy wcześniej nie uzyskali wsparcia w ramach Programu Celu 3 albo jego poprzednika Programu Interreg III A	35 %
5.9	Udział zatwierdzonych środków UE w dziedzinach 23, 24, 46, 57, 59, 60, 75, 76, 77 i 79, które przypadają na przedsięwzięcia w powiatach leżących bezpośrednio przy granicy, w całkowitej puli zatwierdzonych środków	70 %

⁵⁰ Zgodnie z załącznikiem II der Rozporządzenia (WE) nr 1828/2006

Rozdział 5 Struktury oraz procedura wdrażania projektów

5.1. Zasady wspólnej realizacji

Podstawę prawną do wdrażania stanowią Rozporządzenia dotyczące funduszy strukturalnych, w szczególności Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006, ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności, Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Rozporządzenie (WE) nr 1828/2006 ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006, a także saksońskie i polskie ustawy o finansach publicznych.

Wybór projektów odbywa się na podstawie wspólnego Dokumentu Programowego oraz wspólnego Uszczegółowienia Programu, spełniającego funkcję podstawy finansowania, a także przy uwzględnieniu pozostałych przepisów krajowych. Zastosowanie znajdują przepisy prawne Unii Europejskiej, w szczególności regulacje dotyczące kwalifikowalności wydatków (Rozporządzenie (WE) nr 1828/2006). Przydział środków pomocowych następuje w formie bezzwrotnej dotacji zgodnie z zasadą częściowego zwrotu środków w drodze refundacji.

Szczegółowa lista kategorii beneficjentów Programu ujęta została w załączniku do dokumentu (schemat nr 19).

Opisane poniżej struktury i procedura wdrażania Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 opracowane zostały wspólnie przez stronę polską i saksońską w drodze konstruktywnych konsultacji dla zapewnienia skutecznego zarządzania Programem. Nawiązano przy tym do struktur stworzonych przy wdrażaniu Programu Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A oraz doświadczeń zdobytych przy jego realizacji.

5.2. Regulacje dotyczące zarządzania Programem

5.2.1. Struktura administracyjna

Na podstawie art. 14 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 dotyczącego Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w celu zarządzania Programem utworzone zostają następujące jednostki:

- Instytucja Zarządzająca
- Instytucja Certyfikująca
- Instytucja Audytowa
- Wspólny Sekretariat Techniczny

Do zarządzania Programem konieczne jest także powołanie następujących jednostek:

- Koordynator Programu w Polsce
- Kontrolerzy na podst. art. 16 Rozporządzenia w sprawie EFRR.

Szczegółowy podział zadań, jak również ustalenie wzajemnych relacji pomiędzy Instytucją Zarządzającą, Instytucją Certyfikującą, Instytucją Audytową, Wspólnym Sekretariatem Technicznym i pozostałymi zaangażowanymi instytucjami, poprzez rozgraniczenie ich kompetencji, zdefiniowane są w ramach opisu Systemu Zarządzania i Kontroli. Kompetencje krajowe w obrębie samego Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 zdefiniowano w porozumieniach dwustronnych, regulujących również wszelkie kwestie dotyczące odpowiedzialności.

5.2.1.1. Instytucja Zarządzająca (IZ)

Całkowita odpowiedzialność za Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 spoczywa na:

Sächsisches Ministerium für Wirtschaft und Arbeit
Saksońskim Ministerstwie Gospodarki i Pracy
Departament 36
Wilhelm-Buck-Straße 2
D-01097 Dresden

Telefon: + 49-(0)351 / 564 8360
Telefax: + 49-(0)351 / 564 8306

Saksońskie Ministerstwo Gospodarki i Pracy zostaje tym samym Instytucją Zarządzającą w rozumieniu art. 14 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 oraz art. 59 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006. Ponosi ono całościową odpowiedzialność za skuteczne, sprawne i zgodne z przepisami wdrażanie Programu i jest w tym zakresie jedyną instytucją uprawnioną do kontaktu z Komisją Europejską.

Instytucja Zarządzająca jest odpowiedzialna m.in. za realizację następujących zadań:

- zapewnienie prawidłowego i zgodnego z procedurą wyboru projektów odpowiednio do ustalonych kryteriów oraz przestrzegania przepisów prawa wspólnotowego i krajowego podczas realizacji projektów;
- zapewnienie zatwierdzenia wydatków wszystkich beneficjentów uczestniczących w projekcie przez ustanowionego kontrolera;
- zapewnienie rejestracji i przechowywania zapisów księgowych do każdego realizowanego projektu oraz gromadzenia danych niezbędnych do zarządzania finansowego, monitorowania, audytu i oceny;
- koordynowanie wykorzystania dopuszczalnych systemów danych i systemów rozliczeniowych przez wszystkie jednostki uczestniczące w zarządzaniu i przeprowadzaniu operacji dla wszystkich transakcji związanych z obszarem interwencji;
- stworzenie systemu audytu umożliwiającego kontrolę dostarczenia dofinansowywanych produktów i usług, prawidłowości poniesionych wydatków, a także zgodności wydatków i realizowanych projektów z przepisami prawa wspólnotowego i krajowego;
- przeprowadzenie ewaluacji w przypadku wystąpienia znaczących odstępstw od pierwotnych celów lub propozycji zmian w Programie;
- opracowywanie i przedkładanie rocznego sprawozdania Komisji;
- zapewnienie Instytucji Certyfikującej dostępu do wszelkich niezbędnych informacji, zastosowanych procedur i przeprowadzonych weryfikacji;
- funkcja informacyjna i doradcza wobec Komitetu Monitorującego;
- opracowanie planu komunikacji;
- zapewnienie przestrzegania wymogów w zakresie informacji i promocji.

Koszty związane z wykonywaniem zadań przez Instytucję Zarządzającą mogą być dofinansowane zgodnie z art. 46 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 w ramach Pomocy Technicznej ze środków EFRR.

Koordynator Programu w Polsce (KP)

Koordynatorem Programu po polskiej stronie obszaru wsparcia jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (MRR). Spełnia on w stosunku do Instytucji Zarządzającej rolę partnera uprawnionego do kontaktów w zakresie wszelkich kwestii dotyczących wdrażania wspólnego Programu na polskim obszarze objętym programem.

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
Departament Współpracy Terytorialnej

ul. Wspólna 2/4
00- 926 Warszawa

Telefon: 0048 (022) 501 51 07
Telefax: 0048 (022) 501 51 56

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego odpowiada w szczególności za wewnętrzne sterowanie planowaniem, wdrażanie, zarządzanie i monitoring wspólnego Programu po polskiej części obszaru objętego Programem. Zakres kompetencji opisany jest szczegółowo w Opisie Systemu Zarządzania i Kontroli. Dla rozgraniczenia zakresu odpowiedzialności w obrębie Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 kompetencje krajowe zdefiniowano w porozumieniu dwustronnym, określającym także wszelkie kwestie odpowiedzialności.

5.2.1.2. Wspólny Sekretariat Techniczny (WST)

Instytucja Zarządzająca tworzy, w porozumieniu z Koordynatorem Programu w Polsce, zgodnie z art. 14 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Wspólny Sekretariat Techniczny w ramach struktur Saksońskiego Banku Odbudowy – Banku Wsparcia w Dreźnie. WST wspiera Instytucję Zarządzającą oraz Komitet Monitorujący i ewentualnie Instytucję Audytową w wykonywaniu ich zadań.

Gemeinsames Technisches Sekretariat
Bei der Sächsischen Aufbaubank – Förderbank
Wspólny Sekretariat Techniczny
przy Saksońskim Banku Odbudowy – Banku Wsparcia (SAB)
Pirnaische Straße 9
D-01069 Dresden

Telefon: + 49-(0)351 / 4910 1860
Telefax: + 49-(0)351 / 4910 1870

Wspólnemu Sekretariatowi Technicznemu powierzona zostaje praktyczna obsługa Programu. WST działa na zlecenie i w ścisłym porozumieniu z Instytucją Zarządzającą, a także we współpracy z pozostałymi podmiotami uczestniczącymi w procesie wdrażania.

Wspólny Sekretariat Techniczny przejmuje m.in. następujące działania:

Zarządzanie:

- akwizycja wniosków projektowych, ew. we współpracy z właściwymi jednostkami oraz regularne przygotowywanie raportów dla Komitetu Monitorującego dotyczących stanu akwizycji wniosków;
- wspieranie potencjalnych wnioskodawców w poszukiwaniu partnerów projektu poprzez pomoc w nawiązywaniu kontaktów;

- nadrzędna rola w zakresie doradztwa, szkolenia i informacji na rzecz potencjalnych beneficjentów po obu stronach granicy przy wsparciu RPK;
- rejestracja wniosków projektowych;
- ocena kompletności i kwalifikowalności formalnej wniosków; sprawdzenie ich kwalifikowalności merytorycznej oraz kwalifikowalności z punktu widzenia specyfiki programu – ocena efektu i współpracy transgranicznej, ocena dostępności środków;
- opracowanie dokumentacji związanej z projektami w celu przygotowania decyzji Komitetu Monitorującego pod kątem merytorycznym oraz finansowo-technicznym;
- koordynowanie procedur oceny i wyboru projektów wraz z przygotowaniem, pomocą w przeprowadzaniu posiedzeń Komitetu Monitorującego, a także przygotowanie materiałów po ich zakończeniu;
- oficjalne poinformowanie partnera wiodącego o przyznaniu lub odmowie finansowania,
- zapewnienie wielojęzycznej realizacji programu – tłumaczenia.
- koncepcja, instalacja i obsługa centralnego systemu danych o projektach w celu generowania danych niezbędnych do raportów i wniosków o płatność kierowanych do Komisji Europejskiej;
- kontrola osiągniętych postępów na poziomie wdrażania projektów;
- przygotowywanie raportów rocznych z realizacji Programu, łącznie z raportem końcowym;
- wsparcie przy opracowywaniu zmian w programie;
- działalność informacyjna i promocyjna – realizacja planu działań komunikacyjnych.

Na bazie dobrych doświadczeń z poprzedniego okresu wsparcia oraz dla zintensyfikowania wymiany informacji między partnerami z Polski i Saksonii również w okresie programowym 2007-2013 we Wspólnym Sekretariacie Technicznym będą zatrudnieni pracownicy z obu krajów. Dzięki konsekwentnemu zapewnieniu w ten sposób dwujęzyczności zostanie usprawnione transgraniczne zarządzanie Programem.

Zakres kompetencji i zasady współdziałania ze wszystkimi właściwymi jednostkami określone są szczegółowo w Opisie Systemu Zarządzania i Kontroli, a także zdefiniowane w porozumieniach dwustronnych.

Koszty powstałe w związku z działalnością Wspólnego Sekretariatu Technicznego mogą zgodnie z art. 46 Rozporządzenia Ogólnego (WE) nr 1083/2006 być finansowane ze środków Pomocy Technicznej Programu.

5.2.1.3. Regionalny Punkt Kontaktowy (RPK)

Na polskim obszarze wsparcia utworzone zostają Regionalne Punkty Kontaktowe.

RPK wykonują zadania powierzone im na mocy porozumienia Instytucji Zarządzającej, Koordynatora Programu w Polsce oraz w porozumieniu z WST. W zakres tych zadań może wchodzić:

- udostępnienie informacji;
- szkolenia i doradztwo na rzecz potencjalnych wnioskodawców;
- współpraca z Instytucją Zarządzającą oraz Koordynatorem Programu w Polsce, WST i innymi instytucjami partnerskimi powołanymi w tym celu po stronie saksońskiej w ramach działań promocyjnych Programu;
- przekazywanie dokumentacji do WST na wniosek beneficjenta.

Działania RKP muszą być konsultowane i zatwierdzone przez WST.

Zgodnie z art. 58 Rozporządzenia Ogólnego (WE) 1083/2006 szczegółowy opis wszystkich podmiotów uczestniczących we wdrażaniu Programu oraz ich zadań znajduje się w Opisie Systemu Zarządzania i Kontroli. Relacje między wszystkimi zaangażowanymi instytucjami zostaną precyzyjnie określone w osobnym porozumieniu.

Zgodnie z art. 46 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 koszty powstałe w wyniku działalności Regionalnych Punktów Kontaktowych w zakresie Programu mogą być finansowane ze środków Pomocy Technicznej.

5.2.1.4. Instytucja Certyfikująca (IC)

Zgodnie z art. 14 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 wraz z art. 59 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 do zarządzania finansowego Programem Operacyjnym Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 na Instytucję Certyfikującą wyznaczone zostaje:

Sächsisches Ministerium für Wirtschaft und Arbeit
Saksońskie Ministerstwo Gospodarki i Pracy
Departament 12 – Departament Budżetu
Wilhelm-Buck-Straße 2
D-01097 Dresden

Telefon: + 49(0)351 / 564 8120

Telefax: + 49(0)351 / 564 8108

Instytucja Certyfikująca pełni wszystkie funkcje zgodnie z art. 61 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006. IC ma w szczególności obowiązek wypełniania następujących zadań:

- przyjmowanie płatności od Komisji Europejskiej;
- dokonywanie płatności na rzecz Partnera Wiodącego; zadanie to powierzone zostaje zgodnie z art. 59 ust. 2 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 Saksońskiemu Bankowi Odbudowy;
- dokonywanie korekt finansowych i anulowanie wkładów wypłaconych bez podstawy prawnej w wyniku nieprawidłowości powstałych u Partnera Wiodącego;
- opracowanie poświadczonych deklaracji wydatków i wniosków o płatność oraz przekazywanie ich Komisji; przedkładanie zgrupowanych łącznie wniosków o płatność w miarę możliwości trzy razy w ciągu roku, najpóźniej do dnia 31 października;
- zapewnienie do celów poświadczenia, że wpłynęły wystarczające informacje Instytucji Zarządzającej na temat procedur i weryfikacji w związku z wydatkami zawartymi w deklaracjach, oraz że uwzględniono wyniki audytów przeprowadzonych przez Instytucję Audytową lub na jej odpowiedzialność;
- utrzymywanie w formie elektronicznej zapisów księgowych dotyczących wydatków zadeklarowanych wobec Komisji oraz kwot podlegających procedurze odzyskiwania;
- opracowanie prognoz wydatków za bieżący i kolejny rok oraz przekazanie prognoz do Komisji Europejskiej nie później niż do dnia 30 kwietnia.

Przejrzysty rozdział funkcji pomiędzy działaniami Instytucji Zarządzającej i Instytucji Certyfikującej zapewniony zostanie dzięki temu, że funkcja Instytucji Certyfikującej sprawowana będzie przez odrębną jednostkę organizacyjną Saksońskiego Ministerstwa Gospodarki i Pracy Wolnego Kraju Związkowego Saksonia.

Relacja między Instytucją Zarządzającą, Instytucją Certyfikującą oraz ich Instytucjami Pośredniczącymi określona zostanie bliżej na podstawie osobnej umowy między nimi.

Poszczególne kompetencje określone zostaną szczegółowo w ramach opisu Systemu Zarządzania i Kontroli.

Przy wykonywaniu zadań w zakresie zarządzania finansowego jednostki odpowiedzialne otrzymują wsparcie ze strony Saksońskiego Banku Odbudowy – Banku Wsparcia jako instytucji pośredniczącej między Instytucją Certyfikującą.

Koszty powstałe w wyniku wykonywania zadań Instytucji Certyfikującej mogą zgodnie z art. 46 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 podlegać dofinansowaniu ze środków Pomocy Technicznej Programu.

5.2.1.5. Kontrolerzy z art 16

Zgodnie z art. 16 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 każde państwo członkowskie wyznacza kontrolerów odpowiedzialnych za weryfikację legalności i prawidłowości wydatków zadeklarowanych przez beneficjentów zaangażowanych w projekt.

W Wolnym Kraju Związkowym Saksonia zadania Kontrolera z art. 16 wykonuje Saksoński Bank Odbudowy – Bank Wsparcia. Przejrzysty rozdział funkcji w stosunku do innych zadań, które są wykonywane w ramach Programu przez Saksoński Bank Odbudowy – Bank Wsparcia, zapewniony zostanie dzięki temu, że funkcja Kontrolera z art. 16 sprawowana będzie przez odrębną jednostkę organizacyjną.

W Polsce funkcję tę spełniać będą właściwe podmioty wyznaczone przez Koordynatora Krajowego.

5.2.1.6. Instytucja Audytowa (IA)

Instytucją Audytową Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 jest zgodnie z art. 14 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 oraz art. 59 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006:

Sächsisches Finanzministerium
Saksońskie Ministerstwo Finansów
Departament 17 – Dep. Kontroli Funduszy UE
Carolaplatz 1
D-01097 Dresden

Telefon: + 49(0)351 / 564 4070
Telefax: + 49(0)351 / 564 4109

Instytucja Audytowa wykonuje wszystkie zadania wynikające z art. 62 Rozporządzenia Ogólnego (WE) nr 1083/2006. IA wspomagana jest zgodnie z art. 14 ust. 2 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 przez grupę audytorów, utworzoną najpóźniej w ciągu trzech miesięcy od decyzji o zatwierdzeniu Programu. Grupa audytorów opracowuje swój regulamin wewnętrzny. Przewodniczy jej Instytucja Audytowa. Pod względem wydatków audytorzy są niezależni od systemu kontroli, o którym mowa w art. 16 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006.

Instytucja Audytowa ma w szczególności za zadanie:

- zapewnienie skutecznego prowadzenia audytów w celu weryfikacji funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli Programu Operacyjnego;
- zapewnienie prowadzenia audytów operacji na podstawie dobranej próby w celu weryfikacji zadeklarowanych wydatków;

- przedstawienie Komisji Europejskiej strategii audytu w terminie dziewięciu miesięcy od zatwierdzenia Programu Operacyjnego;
- od 2008 r. do 2015 r. każdorazowo do dnia 31. grudnia
 - przedłożenie Komisji rocznego sprawozdania audytowego
 - wydawanie na podstawie audytów opinii o funkcjonowaniu systemu zarządzania i kontroli
 - przedkładanie deklaracji częściowego zamknięcia, o ile jest to wymagane na podst. art. 88 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006;
- przedłożenie Komisji deklaracji zamknięcia nie później niż dnia 31 marca 2017 dla oceny zasadności wniosku o wypłatę salda końcowego oraz zgodności z prawem i prawidłowości transakcji będących podstawą wydatków;
- zapewnienie międzynarodowych standardów audytu;
 - W przypadku, gdy audyty i kontrole wymienione w dwóch pierwszych pozycjach są przeprowadzane przez inny podmiot, Instytucja Audytowa zapewnia takim podmiotom niezależność funkcjonalną.

Jasne rozgraniczenie kompetencji pomiędzy działalnością Instytucji Audytowej oraz Instytucji Zarządzającej i Instytucji Certyfikującej zapewnione jest dzięki temu, że funkcję Instytucji Audytowej spełnia Ministerstwo Wolnego Kraju Związkowego Saksonia nie zaangażowane we wdrażanie Programu. Szczegółowe kompetencje zdefiniowane zostają w Opisie Systemu Zarządzania i Kontroli.

Oprócz funkcji Instytucji Audytowej Saksońskie Ministerstwo Finansów, Departament 17, dokonuje również oceny Opisu Systemu Zarządzania i Kontroli na podst. art. 71 ust. 2 i ust. 3 Rozporządzenia Ogólnego (WE) nr 1083/2006.

Koszty związane z wykonywaniem funkcji Instytucji Audytowej mogą zgodnie z art. 46 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 być współfinansowane ze środków Pomocy Technicznej Programu.

5.2.2. Procedury administracyjne

Koordynowanie współdziałania wszystkich zaangażowanych podmiotów

Odpowiedzialność za koordynowanie współdziałania poszczególnych podmiotów aktywnie uczestniczących we wdrażaniu Programu spoczywa na Instytucji Zarządzającej, Koordynatorze Programu w Polsce oraz Wspólnym Sekretariacie Technicznym.

Szczegóły współdziałania podmiotów uczestniczących w procesie wdrażania Programu opisane są szczegółowo w Opisie Systemu Zarządzania i Kontroli. Szczegółowy schemat współpracy wszystkich jednostek zaangażowanych w realizację Programu zdefiniowany zostanie w ramach umów dwustronnych.

Przepływ środków finansowych

Instytucja Certyfikująca przekazuje Komisji każdego roku nie później niż do 30 kwietnia tymczasową prognozę dotyczącą prawdopodobnych wniosków o płatność na bieżący i przyszły rok budżetowy. Prognozy tej dokonuje na podstawie związania środków przez Komitet Monitorujący oraz jednostkę udzielającą wsparcia. Informacje przekazywane są Instytucji Certyfikującej za pośrednictwem centralnej bazy danych.

Wniosek o płatność oraz poświadczona deklaracja wydatków przekazywane są przez Instytucję Certyfikującą do Komisji Europejskiej, Dyrekcji Generalnej. W deklaracji wydatków wyszczególniona jest dla każdej osi priorytetowej całkowita kwota poniesionych wydatków kwalifikowalnych oraz odpowiadający im wypłacony wkład publiczny.

Środki przekazywane są przez Komisję do Kasy Głównej Wolnego Kraju Związkowego Saksonia na wspólne konto bankowe:

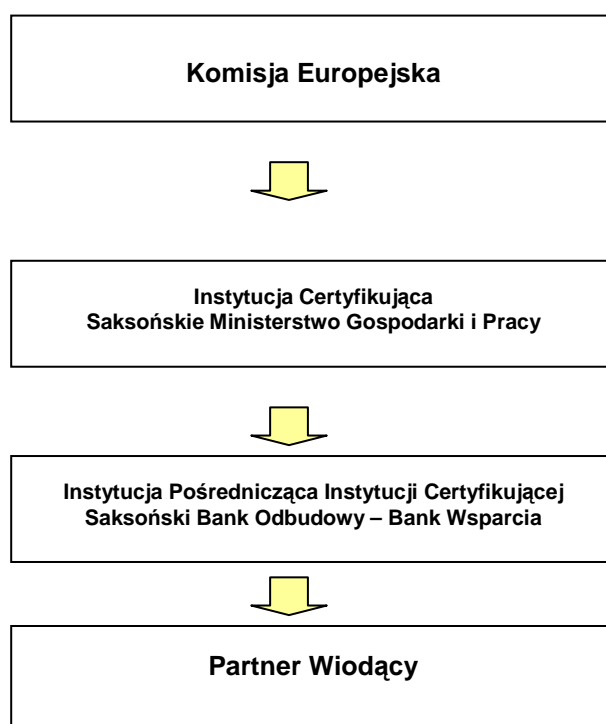
nr konta: 850 015 14

nr banku: 850 000 00

Deutsche Bundesbank, Oddział w Dreźnie.

Wyплаты na rzecz Partnera Wiodącego dokonywane są tylko w wypadku faktycznie poniesionych wydatków po dokonaniu audytu zgodnie z art. 16 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006.

Schemat 16 Schemat przepływu środków finansowych

5.3. Zasady zarządzania projektem

5.3.1. Odpowiedzialność za wybór projektów

Zgodnie z art. 19 pkt. 3 Rozporządzenia nr 1080/2006 Komitet Monitorujący lub Komitet Sterujący dokonuje wyboru projektów. W ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 odpowiedzialność za decyzje w sprawie projektów powierzona zostaje Komitetowi Monitorującemu.

Obok decydowania w sprawie projektów Komitet Monitorujący wykonuje wszelkie zadania wynikające z art. 65 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006. Z tego tytułu wynikają opisane w rozdziale 5.4. – Zasady Monitoringu – szczegółowe regulacje odnośnie składu i zasad funkcjonowania Komitetu Monitorującego.

5.3.2. Procedury i kryteria wyboru projektów

5.3.2.1. Ustalenia zasadnicze

Rozporządzenie Ogólne (WE) nr 1083/2006 stanowi w art. 65, że kryteria wyboru projektów, którym zostanie udzielone wsparcie muszą zostać sprawdzone i zatwierdzone w terminie sześciu miesięcy od zatwierdzenia Programu.

Zgodnie z art. 20 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 do każdego realizowanego projektu ma zostać wyznaczony Partner Wiodący. Ponosi on całkowitą odpowiedzialność organizacyjną, merytoryczną i finansową za projekt i jest jedynym partnerem uprawnionym do kontaktu i podpisywania umów. Partner Wiodący dokonuje w osobnym porozumieniu ustaleń dotyczących jego relacji z pozostałymi partnerami projektu.

Partner Wiodący odpowiada za:

- koordynację prac związanych z projektem;
- kompletność wniosku projektowego;
- złożenie wniosku;
- zarządzanie projektem i sprawozdawczość;
- zarządzanie środkami unijnymi przeznaczonymi na projekt oraz prawidłowe ich wykorzystanie – również przez partnerów – w ramach projektu;
- Ponadto każdy beneficjent zaangażowany w projekt sam ponosi odpowiedzialność w przypadku nieprawidłowości w zakresie zadeklarowanych przez siebie wydatków.

Zgodnie z art. 19 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 w przyszłości wspierane mają być wyłącznie projekty, przy których beneficjenci z co najmniej dwóch krajów współpracują ze sobą na co najmniej dwa z następujących sposobów:

- wspólne przygotowanie oraz / lub
- wspólna realizacja oraz / lub
- wspólny personel oraz / lub
- wspólne finansowanie

5.3.2.2. Kształtowanie kryteriów wyboru projektów

Oprócz określonych przez Komisję minimalnych warunków, które muszą zostać spełnione w celu uzyskania wsparcia dla przedsięwzięć ze środków Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 do wyboru projektów stosuje się również kryteria merytoryczne oraz kryteria specyficzne dla samego Programu. Centralną kwestią przy formułowaniu tych kryteriów jest zapewnienie przejrzystości i równego traktowania wszystkich beneficjentów i ich przedsięwzięć. W tym celu pomiędzy partnerami z Polski i Saksonii uzgodniony zostaje wspólny dokument wdrożeniowy, w którym wymienione zostaną w szczególności wspólne przedmioty wsparcia oraz podmioty uprawnione do składania wniosków.

Kryteria wyboru projektów po sprawdzeniu i zatwierdzeniu przez Komitet Monitorujący przekazane zostaną do wiadomości Komisji Europejskiej.

Dzięki ujednoczonemu schematowi kontroli zapewniona jest kwantyfikacja wyników oceny. Poprzez określenie minimalnego standardu wymagań zapewniony jest wybór tylko takich przedsięwzięć, które przyniosą wymierne rezultaty w stosunku do założonych celów Programu.

5.3.2.3 Kształtowanie procedury wyboru wniosków projektowych

Przy definiowaniu poszczególnych etapów procedury wyboru projektów kierowano się zamiarem, aby poprzez stworzenie jasno określonych formalnych i merytorycznych wymogów procedura wyboru projektów przebiegała w sposób sprawny i przejrzysty, a także zostały spełnione nowe wymogi, podwyższone w obecnym okresie wsparcia w wyniku wprowadzenia zasady Partnera Wiodącego.

Wymogi formalne i merytoryczne w stosunku do projektów ujęte zostają we wspólnym Dokumentie Wdrożeniowym. Zarówno w dokumencie tym, jak i w Opisie Systemu Zarządzania i Kontroli uregulowane zostają również zasady wyboru projektów.

Wyboru projektów dokonuje Komitet Monitorujący.⁵¹ W ten sposób zapewnione jest postępowanie zgodnie z zasadą partnerstwa.

Udostępnienie informacji i doradztwo na rzecz potencjalnych beneficjentów jest zadaniem Wspólnego Sekretariatu Technicznego. Potencjalni beneficjenci po polskiej stronie mogą też zwrócić się do właściwego Regionalnego Punktu Kontaktowego lub do Wspólnego Sekretariatu Technicznego.

Z zasady każdy wniosek projektowy musi przejść następujące etapy:

Pierwszy etap procedury:

Przygotowanie, złożenie i sprawdzenie wniosku projektowego

Wspólny Sekretariat Techniczny ponosi odpowiedzialność za proces wyboru wniosków oraz proces ten w całości koordynuje.

Dokumentacja projektowa opracowana przez partnerów projektowych złożona zostaje przez Partnera Wiodącego we Wspólnym Sekretariacie Technicznym. Następuje rejestracja wniosku projektowego oraz ocena jakości transgranicznej wspólnej propozycji projektowej (ocena współpracy transgranicznej, efektu transgranicznego i trwałości projektu). Oceny dokonuje zespół składający się z polskich i saksońskich pracowników WST w oparciu o wniosek projektowy i zawartą przez partnerów projektów umowę partnerską. Dla zapewnienia jednakowego stosowania kryteriów jakości transgranicznej w odniesieniu do wszystkich projektów WST dokonuje sprawdzenia projektu na podstawie kryteriów ujętych w formie oceny punktowej. Wyniki udokumentowane zostają w liście sprawdzającej wraz z jednoznacznym podsumowaniem, czy projekt spełnia wymogi w zakresie transgraniczności.

W przypadku oceny negatywnej wnioskodawca informowany jest o tym, że projekt nie może zostać poddany dalszej ocenie. Wnioskodawca ma możliwość poprawy wniosku i ponownego złożenia go do WST.

Jeśli wynik oceny wypadł pozytywnie, rozpoczyna się ocena merytoryczna wniosku projektowego. Ze względu na zasadę Partnera Wiodącego każdy wniosek projektowy składa się z części odnoszących się do Partnera Wiodącego oraz do danego współpartnera w projekcie. Z tego powodu poszczególne części składowe projektu należy ocenić pod względem ich przystawalności do dokumentu wdrożeniowego, pod względem zgodności z wspólnotowymi przepisami prawnymi i innymi przepisami, które koniecznie należy uwzględnić. Ten etap oceny koordynuje WST przy udziale powołanych w tym celu ekspertów po polskiej stronie i właściwych resortów branżowych po stronie saksońskiej (tzw. eksperci krajowi). Wynik zostaje udokumentowany w formie opinii eksperckiej.

51 Skład, procedura decyzyjna oraz zasady głosowania uregulowane zostaną w ramach regulaminu wewnętrznego.

W przypadku wyniku negatywnego wniosek nie może zostać poddany dalszej procedurze oceny. WST informuje o tym Partnera Wiodącego oraz Komitet Monitorujący. Przy pozytywnej ocenie projekt jest przedkładany do decyzji Komitetu Monitorującego.

W trakcie przygotowywania posiedzenia Komitetu WST zestawia w dwóch językach materiał stanowiący podstawę do podjęcia decyzji. Zawiera ona dane dotyczące przedmiotu projektu, wyniki oceny merytorycznej i oceny cech projektu z punktu widzenia specyfiki Programu, informację o dostępności środków współfinansowania wspólnotowego i krajowego, jak również rekomendację do decyzji w sprawie projektu.

Z sumy punktów obliczona zostaje jego pozycja na liście rankingowej. Materiał będący podstawą do podjęcia decyzji oraz lista rankingowa przedłożone zostają członkom Komitetu Monitorującego w formie materiałów na posiedzenie.⁵²

Drugi etap procedury –

Decyzja i zatwierdzenie wniosku projektowego

Biorąc pod uwagę przygotowane przez WST materiały stanowiące podstawę do podjęcia decyzji, Komitet Monitorujący naradza się w trakcie posiedzeń i podejmuje ostateczną decyzję w sprawie wyboru projektów. Wraz z postanowieniem Komitetu Monitorującego dotyczącym finansowania projektu mogą zostać sformułowane warunki wobec beneficjentów.

Realizacja prawnie wiążącej pozytywnej decyzji w postaci oficjalnej zgody na przyznanie wsparcia należy do WST.

Etap trzeci

Realizacja i kontrola projektu

Na trzeci etap składa się realizacja projektu i kontrola jego rezultatów.

Partner Wiodący realizuje swój projekt wraz ze współpartnerami zgodnie z planem oraz postanowieniami decyzji o przyznaniu wsparcia. Osiągnięte wyniki projektu udokumentowane zostają w sprawozdaniu, które należy złożyć wraz z opracowanym wnioskiem o płatność okresową lub wnioskiem o płatność salda końcowego. Na podstawie sprawozdania kontrolowane są postępy w realizacji projektu.

Przed złożeniem wniosków o płatność w Saksońskim Banku Odbudowy przez Partnera Wiodącego jako jedyne uprawnionego, musi zostać potwierdzona przez odpowiedniego kontrolera⁵³ zgodność z prawem i prawidłowość wydatków poniesionych przez beneficjentów uczestniczących w projekcie.

Partner Wiodący składa w Saksońskim Banku Odbudowy jako instytucji pośredniczącej wobec Instytucji Certyfikującej wnioski o płatność, potwierdzone dowody wydatków i audytów, jak również protokoły sporządzone przez Kontrolerów wg art.16. W SAB następuje sprawdzenie dokumentów. Wypłata środków następuje zgodnie z przepisami wspólnotowymi wyłącznie na rzecz Partnera Wiodącego.

Po zamknięciu projektu następuje jego podsumowanie pod kątem merytorycznym i finansowym. Końcowe wyniki projektu udokumentowane zostają przez Partnera Wiodącego w sprawozdaniu końcowym. Partner Wiodący składa w Saksońskim Banku Odbudowy wniosek o płatność salda końcowego, sprawozdanie zamykające projekt oraz sprawdzone dowody wydatków i protokół audytu. SAB sprawdza dokumentację, dokonuje adnotacji po

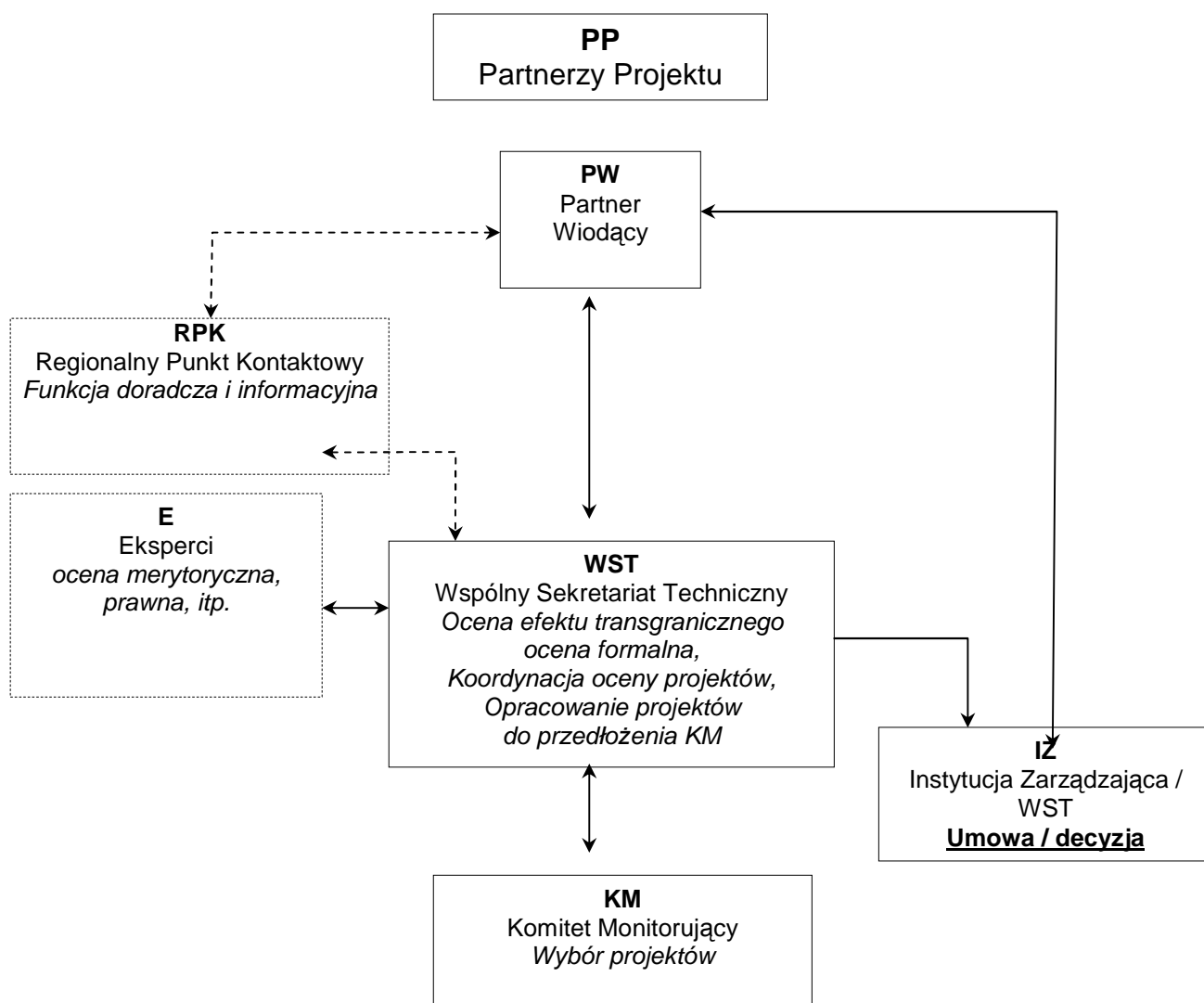
⁵² Szczegóły dotyczące terminów ustalone zostaną w regulaminie wewnętrznym.

⁵³ Zgodnie z art. 16 rozporządzenia nr 1080/2006 państwo członkowskie musi wyznaczyć w ramach systemu kontroli jednego kontrolera odpowiedzialnego za weryfikację zgodności z prawem i prawidłowości wydatków zadeklarowanych przez beneficjentów. Po stronie saksońskiej na kontrolera wg art.16 wyznaczony zostaje Saksoński Bank Odbudowy: po stronie polskiej funkcję tę będą sprawowały jednostki wyznaczone przez Koordynatora Krajowego.

sprawdzeniu oraz informuje partnera wiodącego o prawidłowym zamknięciu projektu i zleca płatność salda końcowego.

WST otrzymuje informację od instytucji wypłacającej o zamknięciu projektu. Dla zapewnienia nadzoru nad całym procesem realizacji projektu Wspólny Sekretariat Techniczny dokonuje przeglądu sprawozdań z przebiegu realizacji projektu załączonych do wniosków o płatność.

Schemat 17 Procedura

5.4. Zasady monitoringu

5.4.1. Odpowiedzialność za monitorowanie Programu

Zgodnie z art. 63 ust. 1 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Saksonia - Polska 2007-2013 w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna monitorowany jest przez Komitet Monitorujący.

Zadania Komitetu Monitorującego zdefiniowane są w art. 65 Rozporządzenia Ogólnego (WE) nr 1083/2006. Zgodnie z nim nadzoruje on w szczególności sprawność i jakość realizacji programu. Oprócz tego KM odpowiada m.in. za:

- analizę i zatwierdzanie kryteriów wyboru projektów,
- ocenę postępów we wdrażaniu programu,
- zatwierdzanie rocznych sprawozdań z realizacji oraz
- zmiany w dokumencie programowym.

Ponadto Komitet Monitorujący przejmuje na siebie zadanie wspólnego wyboru projektów (patrz rozdział 5.3.1.)

Komitet Monitorujący musi się ukonstytuować najpóźniej w ciągu trzech miesięcy po terminie zatwierdzenia Programu. Komitet sporządza swój regulamin wewnętrzny, regulujący szczegółowo kwestię jego składu, procedury decyzyjnej oraz zasad głosowania.

Przy ustalaniu składu Komitetu obowiązuje zasada partnerstwa zdefiniowana w art. 11 Rozporządzenia Ogólnego (WE) nr 1083/2006. Dla poszanowania zasady partnerstwa i wspólnej odpowiedzialności za wdrażanie Programu istotne jest włączenie przedstawicieli szczebla rządowego, regionalnego i lokalnego. Dlatego w pracach Komitetu Monitorującego uczestniczą wybrani przedstawiciele odpowiednich instytucji i organizacji różnego szczebla administracji. Problematyka równości szans, ochrony środowiska oraz trwałego rozwoju reprezentowana jest przez właściwych przedstawicieli krajowych ministerstw.

Zasady podejmowania uchwał bazują na doświadczeniach dotychczasowej pracy Komitetu Sterującego i Komitetu Monitorującego w ramach Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A. Kierują się one zasadami partnerstwa i wspólnej odpowiedzialności za wdrażanie Programu.

W porozumieniu z Instytucją Zarządzającą Wspólny Sekretariat Techniczny zapewnia formalno-techniczną obsługę posiedzeń Komitetu Monitorującego przed i po ich zakończeniu.

Z budżetu Pomocy Technicznej finansowane są wydatki na przygotowanie, przeprowadzenie i dokumentację posiedzeń Komitetu Monitorującego.

5.4.2. Systemy monitoringu i oceny programu

Monitoring i ocena

Osie priorytetowe opisane w dokumencie programowym podlegają bieżącej ocenie na podstawie wskaźników⁵⁴, tak aby możliwa była ocena skuteczności wsparcia.

Sprawozdanie z realizacji, które należy złożyć Komisji po raz pierwszy w 2008 roku a potem każdorazowo do dnia 30. czerwca, ma za pomocą wskaźników obrazować proces realizacji celów Programu. Sprawozdania te mają spełniać wymogi art. 67 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006.

Ewaluacje

54 patrz rozdział 4.2.

Ocena ex ante stanowi zgodnie z art. 48 ust. 2 Rozporządzenia Ogólnego (WE) nr 1083/2006 część Programu. Wskazuje na różnice, słabości oraz możliwości rozwoju, ocenia przyjęte cele, oczekiwane rezultaty i cele skwantyfikowane, a także szacuje, jakie będą spodziewane rezultaty realizacji strategii Programu. W ramach oceny ex ante przeprowadzana jest Strategiczna Ocena Wpływu na Środowisko.⁵⁵

Na przestrzeni okresu planowania Program poddawany jest ocenie, zwłaszcza gdy wystąpiły istotne odchylenia w stosunku do przyjętych celów lub gdy mają zostać poczynione zmiany w Programie zgodnie z art. 33 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006. Wyniki oceny muszą zostać przekazane Komitetowi Monitorującemu i Komisji Europejskiej.

Po zakończeniu okresu wsparcia należy zgodnie z art. 49 ust.3 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 do dnia 31.grudnia 2015 przeprowadzić ocenę ex post. W ramach tej ewaluacji ocenie podlega skuteczność i efektywność Programu, wykorzystanie środków, jak również skutki społeczno-ekonomiczne. W procesie tym Komisja Europejska ściśle współpracuje z Instytucją Zarządzającą.

5.5. Zasady informacji i promocji

Każde państwo członkowskie ma obowiązek działań w zakresie informacji i promocji Programu zgodnie z art. 12 ust. 8 lit. e) Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 oraz art. 2 ust. 1 Rozporządzenia (WE) nr 1828/2006. Za wypełnianie zobowiązań wynikających z tych rozporządzeń odpowiedzialna jest w ramach wdrażania Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna Instytucja Zarządzająca. Zapewnia ona właściwe działania służące intensywnemu i trwałemu zastosowaniu i wykorzystaniu Programu.

Instytucja Zarządzająca publikuje treść Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013. O możliwościach wsparcia w ramach Programu informowani są obszernie przede wszystkim potencjalni beneficjenci, partnerzy społeczno-gospodarczy, związki i organizacje pozarządowe oraz wszyscy uczestniczący we wdrażaniu Programu w Wolnym Kraju Związkowym Saksonia i w Polsce. Ponadto Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Rząd Krajowy Saksonii, jak również opinia publiczna w obu krajach będą na bieżąco informowane o wynikach wsparcia i stanie prac nad wdrażaniem Programu.

Instytucja Zarządzająca wykorzystuje do realizacji planu działań komunikacyjnych Wspólny Sekretariat Techniczny. Przy wdrażaniu planu komunikacyjnego WST wspierany jest przez Koordynatora Programu w Polsce oraz Regionalne Punkty Kontaktowe.

Przewidziane są m.in. następujące działania:

- opracowanie logo, stosownej nazwy programu oraz corporate design;
- dwujęzyczna prezentacja internetowa służąca promocji Programu wraz z odniesieniami do aktualnych informacji odnośnie kontaktów i stanu wdrażania Programu oraz linkami do odpowiednich stron internetowych w krajach partnerskich;
- opracowanie pakietu informacji zawierającego wszystkie potrzebne formularze i wzory służące do złożenia wniosku projektowego, wniosku o płatność oraz sprawozdania dotyczące wyników wraz z informacjami pomocnymi przy wypełnianiu wniosków;
- redagowanie elektronicznego biuletynu informacyjnego w dwóch językach;

⁵⁵ Wytyczne 2001/42/EG Parlamentu UE i Rady z dnia 27. czerwca 2001 dot. kontroli w ramach strategicznej oceny wpływu na środowisko w odniesieniu do konkretnych planów i programów

- ścisła kooperacja z mediami (prasa, radio, telewizja) w obu krajach pod kątem właściwej sprawozdawczości na temat rozpoczęcia interwencji, obszerne informacje odnośnie wdrażania Programu oraz jego wyników,
- stworzenie banku danych na temat projektów na stronie internetowej.

Szczegółowy opis nastąpi w ramach planu działań komunikacyjnych, który zostanie przekazany przez Instytucję Zarządzającą w terminie czterech miesięcy od zatwierdzenia Programu przez Komisję Europejską.

Przestrzegane są przepisy Unii Europejskiej stanowiące o obowiązku informacji i publikacji. Wnioskodawcy zostają odpowiednio poinformowani o stosownych przepisach.. W ramach poświadczania celowości wydatków zwraca się uwagę na przepisowe oznaczanie wspieranych projektów zgodnie z odpowiednimi warunkami i wskazówkami dla beneficjentów.

Instytucja Zarządzająca podejmuje w ścisłym porozumieniu z instytucjami partnerskimi kroki instytucjonalne, administracyjne, personalne i finansowe w celu realizacji wszelkich przewidzianych działań, np. poprzez zapewnienie i wykorzystanie Pomocy Technicznej.

5.6 Rejestracja danych

Instytucja Zarządzająca jest zgodnie z art. 60 lit. c) Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 oraz art. 12 ust. 8, lit. f) Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 odpowiedzialna za zapewnienie elektronicznego systemu rejestracji i przechowywania zapisów księgowych dla każdego wspólnego projektu w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 oraz zapewnienie rejestracji danych dotyczących realizacji, niezbędnych do celów zarządzania finansowego, monitorowania, weryfikacji, audytu i oceny. W tym celu konieczne jest stworzenie i wykorzystanie odpowiedniego systemu wspieranego komputerowo.

Instytucja Zarządzająca w ścisłym porozumieniu z jednostkami odpowiedzialnymi za realizację Programu zapewnia na podstawie wymienionych rozporządzeń oraz art. 40ff Rozporządzenia Wykonawczego Komisji Europejskiej rejestrację wszelkich danych niezbędnych do monitoringu finansów za pośrednictwem wspieranego komputerowo systemu danych.

System taki, wprowadzony dotychczas w Wolnym Kraju Związkowym Saksonia i służący rejestracji danych dotyczących operacji związanych ze sprawozdawczością w ramach Programu Interreg III A, zostanie dopasowany do wymogów dla funduszy strukturalnych w okresie wsparcia 2007-2013, odnoszących się do rejestracji, przetwarzania i elektronicznej wymiany danych między Wolnym Krajem Związkowym Saksonia i Polską. Istotne szczegóły ustalone zostaną w dokumencie dwustronnym. Przedstawione tu ramy ogólne umożliwiają przestrzeganie przepisów dotyczących funduszy strukturalnych w odniesieniu do właściwego i pełnego zarządzania finansami, kontroli danych na wielu szczeblach, przetwarzania oraz przekazywania odnośnych danych do Komisji Europejskiej.

Ponadto konieczne jest, aby ustalenia poczynione przez Komisję wg art. 41 i 42 Przepisów Wykonawczych Komisji Europejskiej w odniesieniu do zastosowania sygnatur elektronicznych i wymiany danych pomiędzy państwem członkowskim a Komisją Europejską, dotyczących Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska –Saksonia 2007-2013 uzgadniane i wdrażane były wspólnie z instytucjami odpowiedzialnymi za te zadania. Stanowi to podstawę opracowania na bazie przedstawionych danych przez Instytucję Certyfikującą wniosków o płatność do Komisji Europejskiej. Ponadto Instytucja Certyfikująca, wypełniając swój obowiązek sprawozdawczy, dostarcza Instytucji Zarządzającej danych, niezbędnych jej do wypełnienia obowiązków kontrolnych i sprawozdawczych.

Szczegóły monitoringu finansowego oraz komputerowej wymiany danych z Komisją Europejską zgodnie z Rozporządzeniem Wykonawczym Komisji Europejskiej przedstawione są obszernie w ramach Opisu Systemu Zarządzania i Kontroli.

Ponadto rozporządzenia wymagają, aby wymiana wszelkich informacji pomiędzy Komisją Europejską a instytucjami zarządzającymi odbywała się drogą elektroniczną. Używanie stworzonego przez Komisję komputerowego systemu SFC 2007 jest obowiązkowe i planowane przez Komisję na początek okresu wsparcia 2007-2013. Państwa członkowskie mają udział w decyzji o wprowadzeniu i stosowaniu tego systemu i otrzymują wsparcie od Komisji.

SFC 2007 może być używany zarówno w drodze manualnego wprowadzania danych (aplikacja internetowa), jak i w wariacie interfejsów do systemów monitoringu państwa członkowskiego (usługa sieciowa).

Rozdział 6 Indykatory plan finansowy

Plan finansowy uwzględnia zgodnie z art. 53 ust. 1 lit. a) Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 całkowite kwoty wydatków kwalifikowalnych łącznie z wydatkami publicznymi i prywatnymi.

Zgodnie z zaleceniami art. 12 ust. 6 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 sporządzono w dwóch tabelach jednolity plan finansowy bez podziału według państw członkowskich. Tabela 1 przedstawia przewidziane całkowite kwoty rocznego wkładu EFRR dla Programu. Tabela 2 wykazuje dla całego okresu programowania Programu Operacyjnego oraz dla każdej osi priorytetowej kwotę całkowitych środków finansowych stanowiących wkład Wspólnoty i wkład krajowy oraz wkład EFRR.

Tabela 1 Roczna kwota maksymalna wkładu EFRR

Rok	Roczny wkład EFRR w Euro
2007	14.861.836
2008	14.025.963
2009	14.236.886
2010	14.749.813
2011	15.277.550
2012	15.741.366
2013	16.217.586
Łącznie 2007-2013	105.111.000

Tabela 2 Wspólna indykatorywna tabela finansowa 2007-2013

Oznaczenie osi priorytetowej	Wkład wspólnotowy w Euro	Wkład krajowy w Euro	Indykatorywny podział odpowiednich środków stanowiących wkład krajowy		całkowite środki finansowe w Euro	Wskaźnik dofinansowania
			Wkład krajowy w Euro	Krajowe środki prywatne w Euro		
<u>Oś priorytetowa 1</u>						
Rozwój transgraniczny						
Wydatki całkowite	49.754.945	8.780.285	8.604.683	175.602	58.535.230	0,85
<u>Oś priorytetowa 2</u>						
Transgraniczna integracja społeczna						
Wydatki całkowite	49.049.395	8.655.776	8.482.663	173.113	57.705.171	0,85
Pomoc Techniczna						
Wydatki całkowite	6.306.660	1.112.940	1.112.940	0	7.419.600	0,85
Wydatki całkowite	105.111.000	18.549.001	18.200.286	348.715	123.660.001	0,85

Tabela 3 Wspólna indykatywna tabela podziału na kody interwencji 2007-2013

Kod	udział w %	Indykatywna kwota w Euro
03	6	2 985 297
09	7	3 482 846
11	7	3 482 846
23	18	8 955 890
24	4	1 990 198
26	4	1 990 198
28	3	1 492 648
46	7	3 482 846
47	3	1 492 648
48	4	1 990 198
51	3	1 492 648
53	4	1 990 198
54	5	2 487 747
57	20	9 950 989
81	5	2 487 747
łącznie:	100	49 754 945

Oś 2

Kod	Udział w %	Indykatywna kwota W Euro
58	10	4 904 940
59	6	2 942 964
60	5	2 452 470
71	4	1 961 976
73	6	2 942 964
74	3	1 471 482
75	9	4 414 446
76	4	1 961 976
77	5	2 452 470
79	5	2 452 470
80	35	17 167 288
81	8	3 923 952
łącznie:	100	49 049 395

Oś 3

Kod	Udział w %	Indykatywna kwota w Euro
85	85	5 360 661

86	15	945 999
łącznie:	100	6 306 660

Załącznik

Schemat 18 Przebieg procesu programowania i włączenia podmiotów

Okres	Rodzaj spotkania	Zaangażowane podmioty	Przedmiot spotkania
6-7.04.06	Spotkanie regionalnej grupy roboczej, Karpacz	Stali członkowie regionalnej grupy roboczej powołanej przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego i koordynowanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ustalenie wstępnego układu osi priorytetowych
22-23.05.06	Spotkanie regionalnej grupy roboczej, Karpacz	Stali członkowie regionalnej grupy roboczej koordynowanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uszczegółowienie wstępnego układu osi priorytetowych w kontekście efektu transgranicznego planowanych działań
06.06.06	Spotkanie robocze, Wrocław	Wspólna Instytucja Zarządzająca Interreg III A (WIZ), Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (MRR), Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uzgodnienia odnośnie konstituowania się bilateralnej grupy roboczej ▪ ustalenia odnośnie etapów programowania Celu 3 i wspólnego harmonogramu prac ▪ lokalizacja struktur zarządzających ▪ porozumienie w spr.obszaru wsparcia
8-9.06.06	Spotkanie regionalnej grupy roboczej, Duszniki Zdrój	Stali członkowie regionalnej grupy roboczej koordynowanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stanowisko w sprawie rozszerzenia obszaru wsparcia o część województwa lubuskiego ▪ wstępny procentowy podział alokacji środków na poszczególne transgraniczne działania społeczno-gospodarcze

28-29.06.06	Spotkanie regionalnej grupy roboczej, Duszniki Zdrój	Stali członkowie regionalnej grupy roboczej koordynowanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównanie wstępnej dolnośląskiej propozycji układu priorytetów z propozycją saksońską w celu ustalenia dolnośląskiego stanowiska negocjacyjnego w przygotowaniu do udziału w pracach bilateralnej grupy roboczej
6-7.07.06	Spotkanie grupy roboczej, Jelenia Góra	Członkowie grupy redakcyjnej (WIZ Interreg III A, MRR, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omówienie wyników ustaleń regionalnej grupy roboczej na Dolnym Śląsku ▪ dyskusja nad procesem programowania i dalszym trybem działania
24.08.06 Drezno	Spotkanie grupy roboczej, Drezno	Członkowie grupy redakcyjnej (WIZ Interreg III A, MRR, przedstawiciele szczebla regionalnego)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ustalenie wspólnych osi priorytetowych ▪ propozycje dot. przedmiotów wsparcia i przyszłego trybu postępowania ▪ uzgodnienia odnośnie powołania grupy redakcyjnej ▪ analiza zaleceń prawnych w odniesieniu do programowania Celu 3 ▪ uzgodnienia odnośnie przetargu na wybór wykonawcy oceny ex ante
18.09.06	Spotkanie grupy redakcyjnej, Wrocław	Polscy członkowie grupy redakcyjnej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opracowanie wspólnej propozycji odnośnie przedmiotów wsparcia
25-26.09.06	Spotkanie grupy redakcyjnej, Karpacz	Członkowie grupy redakcyjnej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ propozycje i wstępna dyskusja nad wspólnymi przedmiotami wsparcia ▪ rozważania na temat struktury priorytetów i dokumentu programowego ▪ ustalenia odnośnie dalszego trybu prac w ramach procesu programowania Celu 3
16-17.10.06	Spotkanie grupy redakcyjnej, Wrocław	Członkowie grupy redakcyjnej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ informacje o przetargu na wyłonienie wykonawcy ex-ante ▪ opracowanie propozycji dotyczących ograniczenia obszaru wsparcia dla projektów infrastrukturalnych ▪ wstępne ustalenia w

			zakresie kryteriów transgraniczności <ul style="list-style-type: none"> określenie przedmiotów wsparcia na podstawie zebranych propozycji
20-21.11.06	Prezentacja ofert, Drezno	WIZ Interreg III A, MRR członkowie komisji przetargowej	<ul style="list-style-type: none"> wyłonienie wykonawcy ewaluacji ex-ante - Institut für Strukturpolitik und Wirtschaftsförderung gemeinnützige Gesellschaft mbH (Instytut Polityki Strukturalnej i Wspierania Gospodarki spółka pożytku publicznego z o.o.) ustalenia odnośnie oceny ex-ante omówienie dalszego przebiegu prac nad dokumentem programowym
18-19.12.06	Spotkanie robocze, Drezno	WIZ Interreg III A, MRR	<ul style="list-style-type: none"> informacje o procesie programowania dyskusja nad trybem postępowania uzgodnienia odnośnie struktury Dokumentu Programowego
21.12.06	Rozmowy wstępne z ewaluatorem	WIZ, Interreg III A jako zleceniodawca, ISW	<ul style="list-style-type: none"> Omówienie harmonogramu i kolejnych etapów prac
25.01.07	Spotkanie grupy roboczej, Zielona Góra	WIZ Interreg III A, MRR, ISW	<ul style="list-style-type: none"> Omówienie wstępnej wersji dokumentu programowego
27.02.07	Spotkanie grupy roboczej, Berlin	Członkowie grupy redakcyjnej	<ul style="list-style-type: none"> Dalsze uzgodnienia odnośnie struktur i procedury
6.03.07 oraz 18.04.07	Uzgodnienia dot. ewaluacji ex ante oraz SEA	WIZ Interreg III A jako zleceniodawca, ISW	<ul style="list-style-type: none"> Ustalenia dot. dalszych etapów prac
kwiecień 07	Rozmowy wstępne, Zielona Góra, Görlitz, Mysłakowice	Członkowie grupy redakcyjnej, WST	<ul style="list-style-type: none"> Informowanie opinii publicznej w obszarze wsparcia o stanie programowania
8.05.07	Spotkanie grupy redakcyjnej, Czocho	Członkowie grupy redakcyjnej, ISW	<ul style="list-style-type: none"> Dalsze uzgodnienia dot. harmonogramu prac, Przedstawienie oceny okresowej ewaluacji ex ante
19-20.06.07	Spotkanie robocze	WIZ III A, MRR	<ul style="list-style-type: none"> Dalsze uzgodnienia dot. harmonogramu prac

5.07.07	Spotkanie robocze	WIZ III A, MRR	<ul style="list-style-type: none"> Dalsze uzgodnienia dot. harmonogramu prac
sierpień /wrzesień 07	Konsultacje na szczepku rządowym odnośnie Dokumentu Programowego	WIZ III A, MRR	<ul style="list-style-type: none"> Konsultacje rządowe dot. Dokumentu Programowego
wrzesień 07	Złożenie Dokumentu Programowego	WIZ III A	<ul style="list-style-type: none"> Procedura zatwierdzająca w Komisji Europejskiej

Schemat 19 Przegląd Strategicznej Oceny Wpływu na Środowisko

Etap prac	Okres	Zaangażowane podmioty
Włączenie Strategicznej Oceny Wpływu na Środowisko do umowy z Ewaluatorem	Grudzień 06	Instytucja Zarządzająca w porozumieniu z MRR, ISW
Uzgodnienie harmonogramu prac dla przeprowadzenia SEA	21.12.06	IZ, ISW
Przedłożenie projektu scopingu	28.02.07	ISW w porozumieniu z IZ, Saksońskim Ministerstwem Środowiska i Rolnictwa oraz MRR
Konsultacje w celu ustalenia zakresu badań (scoping)	20.03. - 5.04.07	IZ w porozumieniu z MRR oraz saksońskimi i polskimi urzędami ochrony środowiska
Przedłożenie i konsultowanie projektu SEA	czerwiec / lipiec 07	IZ, MRR, Saksońskie Ministerstwo Środowiska i Rolnictwa, ISW
Przedłożenie SEA	lipiec 07	ISW
Konsultacje transgraniczne SEA	sierpień / wrzesień 07	Konsultacje społeczne
Przegląd opinii	wrzesień 07	ISW w porozumieniu z IZ, MRR
Uwzględnienie wyników SEA w Dokumencie Programowym	październik 07	IZ w porozumieniu z MRR

Schemat 20 Lista potencjalnych beneficjentów

Dla Wolnego Kraju Związkowego Saksonia

Nr	Potencjalni Beneficjenci
1	Instytucje i inne placówki Wolnego Kraju Związkowego Saksonia, w szczególności
1.1.	Urzędy budowy dróg Wolnego Kraju Związkowego Saksonia
1.2.	Saksońskie Lasy Państwowe
1.3.	Krajowy Zarząd Zapór Wodnych
1.4.	Jednostki policji

1.5.	Krajowy Urząd Ochrony Konstytucji
1.6.	Saksońska Agencja Edukacji wraz z filiami regionalnymi
2	Osoby prawne prawa publicznego i prywatnego, w szczególności
2.1.	Korporacje, stowarzyszenia i fundacje
2.2.	Izby
2.3.	Jednostki samorządu terytorialnego, ich placówki i związki
2.4.	Szkoły Wyższe
2.5.	Akademie Kształcenia Zawodowego i Wyższego
2.6.	Gminne, powiatowe i okręgowe stowarzyszenia zarejestrowanych organizacji pomocowych, organy administracji publicznej i ich placówki
2.7.	Placówki zdrowotne i społeczne
2.8.	Muzea i biblioteki
2.9.	Przedsiębiorstwa komunikacji lokalnej oraz przedsiębiorstwa infrastruktury szynowej, których połączenia szynowe wykorzystywane są przez przedsiębiorstwa komunikacji lokalnej
2.10.	Osoby prawne prawa prywatnego, które od momentu uzyskania wsparcia zobowiązane są do świadczenia usług komunalnych przez okres przynajmniej 6 lat
2.11.	Centra technologiczne działające w interesie publicznym w dziedzinach spokrewnionych z gospodarką
2.12.	Małe i Średnie Przedsiębiorstwa
2.13.	Przedsiębiorstwa gospodarki rolnej i leśnej
2.14.	Placówki badawcze
2.15.	Stowarzyszenia, Fundacje
2.16.	Spółki z udziałem państwa
2.17.	Placówki pomocy młodzieży
2.18.	Stowarzyszenia artystów

Dla Polski

Nr.	Potencjalni beneficjenci
1	Jednostki samorządu terytorialnego każdego szczebla (województwa, powiatu oraz gminy), ich związki i stowarzyszenia
2	Jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego
3	Organy administracji rządowej
4	Parki narodowe i krajobrazowe/ podmioty zarządzające obszarami chronionymi, PGL Lasy Państwowe wraz z jednostkami organizacyjnymi
5	Placówki naukowe
6	Instytucje kultury
7	Szkoły wyższe, inne publiczne instytucje prowadzące działalność edukacyjną lub badawczą
8	Szkoły i placówki oświatowe
9	Jednostki systemu ratownictwa medycznego
10	Pozostałe jednostki sektora finansów publicznych
11	Organizacje pozarządowe non-profit,
12	Kościóły i inne związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i innych związków wyznaniowych
13	Instytucja otoczenia biznesu/instytucje i organizacje wspierające rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności
14	Małe i średnie przedsiębiorstwa